

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

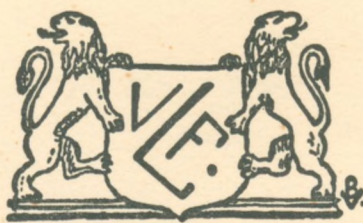
Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

DANSKE BYER OG SOGNE

SORØ AMT

17. 11. 1878

DANSKE BYER OG SOGNE

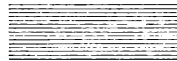
SPREDTE OPLYSNINGER OM BY OG LAND

15. BIND
SORØ AMT

VORT LANDS FORLAG
KØBENHAVN F. — 1936

***D**ette Værk er trykt i 600 nummererede
Eksemplarer, hvoraf dette er*

Nr.

Fisketorvet med Sct. Mikkels Kirke.

SLAGELSE

BLANDT Landets ældste Købstæder indtager Slagelse en ret fremtrædende Plads, ikke alene paa Grund af sin Byplan, der er ret enestaaende her i Landet og vidner om Byens høje Ælde; men ogsaa paa Grund af de Minder, der knytter sig til den og dens allernærmeste Omegn.

Som enhver, der har gæstet Byen, vil vide, ligger den paa en Bakke, der vest paa sænker sig ned til Storebælt. Dens Omgivelser, som i gamle Dage var dækkede af Skov, er frugtbare, og selv danner den Midtpunktet i et betydeligt Opland; dette er Grunden til dens stadige Udvidelser, navnlig gennem de sidste Aartier, og den staar nu som Amtets største By.

Hvad dens Navn angaar, lader det sig ikke forklare. Sagnet om, at det skulde skrive sig fra Absalons Tipoldefader, Slau, om hvem det forøvrigt meldes, at han skal ligge begravet i en Høj paa Hyllerup Mark, kan intet have paa sig. Dels kendes der ikke noget saadant Mandsnavn her i Landet, dels har Byerne paa -løse (og Slagelse hed oprindelig Slauløsæ) deres Oprindelse fra en langt fjernere Fortid, og endelig kan der ogsaa peges paa, at det aldrig er Personnavne, som Stednavnene paa -løse begynder med, men hvad den oprindelige Mening af Slauløsa eller Slagelse har været kan som sagt ikke afgøres.

Spørger man om, fra hvilken Tid Slagelse skriver sig, lader det sig heller ikke sige. Byplanen, der viser de mange Veje, som fra forskellige Verdenhjørner søger

op mod Bakkens Top, kunde tyde paa, at der oprindelig, hvor nu Sct. Mikkels Kirke ligger, i Hedenskabets Dage har staaet et Gudehov, en Helligdom, og det er ikke utænkeligt, at der allerede da er groet en By op om denne. Saa tidligt som i det 11. Aarhundrede hører man Byen omtalt som Møntsted, idet der findes Mønter, som er prægede her under Knud den Store, Hardeknud og Knud den Hellige. Henimod Slutningen af det 12. Aarhundrede hørte i hvert Fald en Del af Slagelse under Sorø Kloster, og den omtales i Dokumenter fra 1186 og 1197 med det latinske Ord *gran-gia*, der vistnok maa betyde en Avlsgaard eller Ladegaard. Ved samme Tid levede en af Slagelse's berømteste eller i hvert Fald mest omtalte Sønner, Hellig Anders, (død 1205). Sagnet om, hvorledes han paa underfuld Maade kom hjem fra det hellige Land, efter at han med nogle af sine Bysfæller havde gjort Pilgrimsfærd, og da han vaagnede fandt sig liggende paa Hvilehøjen, er velkendt, og det er ogsaa ham, siger Sagnet, hvem Slagelse skylder sine usædvanlige store Bymarker, idet Valdemar Sejr engang i fornøjet Lune lovede ham, at han vilde skænke Slagelse al den Jord, som Hellig Anders kunde omride paa et ni Nætter gammelt Føl, medens Kongen var i Bad. Det historiske, der ligger til Grund herfor, er vel nok det, at Slagelse Bymark under Valdemar Sejr fik en større Udvidelse, ligesom senere under Frederik den 2.

Alt som Aarene randt, maa Slagelse ogsaa som By betragtet være vokset en Del; thi 1280 skal Kong Erik Glipping have givet den dens første Privilegier, som dog ikke længere kendes, og 13. December 1288 fik Byen Toldfrihed overalt, undtagen paa Skanør Marked, 1321 og videre ned gennem Aarhundrederne stadfæstede Kongerne Byens Privilegier, og til visse Tider udvidedes dens Friheder. Det var saaledes Tilfældet under Kong Valdemar Atterdag, der 13. April 1348 tog Borgerne under sin Fred og Beskyttelse, stádfæstede deres Privilegier og gav dem flere nye. Men trods disse og andre var det længe vanskeligt for Byen at trives; ikke alene de urolige Tider man gennemlevede, men ogsaa den sorte Død, der netop rasede i Valdemar Atterdags Tid og efter Sigende skal have bortrevet en Fjerdedel af Befolkningen, var Skyld deri. Og dog maa der have været et eller andet som gjorde, at Byen ikke laa ubemærket hen, hvad beviser, at det er Stedet for det mærkelige Danehof, der holdtes her 3. Maj 1376. Der er ingen Tvivl om, at det har været store Dage for Slagelse, da selve Dronning Margrethe, hendes Husbonde, den norske Konge Hakon den 6., og deres lille Søn Oluf sammen med en stor Skare af de fornemste i Landet stævnedes did og under Danehoffet kaarede det 6 Aars Barn til Danmarks Konge, hvorefter Kong Hakon og Dronning Margrethe paa hans Vegne gav Rigets Stænder Løfte om, at de skulde beholde deres gamle Rettigheder og Love.

Vi skal ikke opholde os ved de Stadfæstelser af Byens Privilegier, der fandt Sted, hver Gang en Konge besteg Tronen, men nøjes med at fremhæve, at det særlig var Christoffer af Bayern, der 1441, og Kong Hans, der 1489 udvidede Byens eller Borgernes Rettigheder og tilføjede nye Bestemmelser for dem. Fra 1441 skal vi blot fremdrage et Par Bestemmelser, der giver et lille Indblik i Datidens Forhold, det hedder: Item skal eller maa ingen gange eller ride i fornævnte vor Kjøbstad med spændt Armbrøst Dag eller Nat; durges (dette betyder drister) dette nogen at gøre og fanger der Skade over, han skal beholde Skaden „ubøthæ“ (betyder han skal ingen Godtgørelse have derfor), og item skal der ingen gange med Sværd eller Armbrøst længer, indtil han er kommen i sit Herberge.

Uden Betydning for Byen har det selvfølgelig ikke været, da Kong Frederik den 2. ændrede Antvorskov Kloster til Slot og tit og ofte tog Ophold der, selv om det naturligvis ogsaa har været til ikke ringe Ulempe for Borgerne, naar de 1580 fik

Sct. Mikkel's Kirke omkring 1700.

Ordre til at skaffe Staldrum til 500 Heste, hver Gang Kongen gæstede disse Egne.

At danne sig nogen Forestilling om, hvorledes Byen har set ud i den ældste Tid og ned gennem de første Aarhunder, lader sig ikke vel gøre, men enkelte Træk kan vi dog fremføre. Oprindeligt har Slagelse været en Landsby og haft Landsbys Karakter, men lidt efter lidt er den blevet mere bymæssig. Først Gaderne, der selvfølgelig ikke var brolagte, det er jo en langt senere Tids Opfindelse, men

utvivlsomt har udvist et sørgeligt Udseende, i hvert Fald paa de vaade Aarstider. Deres Retning har i det store og hele været den samme som i vore Dage. Selvfølgelig kan en eller flere af de mange Ildebrande, som har raset i Slagelse, have medført enkelte mindre Ændringer, ligesom Gader er bleven nedlagte og nye er bleven udstukkede i Tidernes Løb; men langt tilbage støder man paa de samme Gader og de samme Gadenavne som i vore Dage. Som rimeligt er, er Smedegade og Bredegade blandt dem, man først hører nævne, allerede i det 14. Aarhundrede, og naturligvis er de betydelig ældre. Men ogsaa Stenstuegade og Bjærgbygade, Løvegade og Kallstedgade (nu Slotsgade), Herrestrædet og Skovsøgade kan man spore langt tilbage i Tiden. For at nævne nogle Gader, der i Tidernes Løb har ændret Navn, skal vi fremdrage Hestemøllestræde, der tidligere hed Fuglesangsstræde og Skellebækstræde (efter en Bæk, som løb tværs over det), Rytterstaldstræde, der før bar Navnet Lachelangestræde (vistnok af et Marknavn Lacheland) og Lille Fruegade, der tidligere hed Klokkerstræde. Og endelig kunde vi nævne Bøddelstræde, der ogsaa en Tid hed Vinpibestræde, men Gaden er nu forsvunden, Nygade er den sidste Rest af Strædet.

Gaderne var almindeligvis — i Slagelse som i Landets andre Købstæder — smalle, og det medførte, at hvis Husene var to Stokværk høje, kunde Manglen paa Lys og Luft stundom blive følelig nede ved Bunden. Men der var dog en Ting, som i nogen Maade bødede paa Gadernes Snæverhed og til Tider kunde frembringe Indtrykket af noget frit og venligt, og det var Tidens Sans for Havedyrkning og dens Ulyst til Regelmæssighed. Husrækken laa sjældent i Linje, men snart traadte Bygningerne frem, snart veg de uventet tilbage. Kom saa hertil ubebyggede Tomter fra sidste Ildebrand, hvor Ugræsset bredte sig mellem smuldrede Rester af Lervægge, men hvor Udsigten samtidig aabnedes over venlige Have- og Gaardpartier, saa kunde det tryk-

kende og snævre et enkelt Øjeblik vige bort, ganske vist kun for lidt efter at melde sig med forøget Styrke. Renlighed i Gaderne kunde der ikke være Tale om, naar man betænker, at Byens Kvæg ofte gentagne Gange om Dagen blev drevet gennem dem, og hvad der gjorde det endnu værre var, at man betragtede Gaderne som „den Plads, hvor man med fuld Ret henkastede alt, hvad man ikke ønskede at beholde i Huset, Affald, Aske, gammelt Halm, Aadsler og hvad værre var“. Og hertil kom, at ogsaa Svinene havde fri og uhindret Adgang til Gaderne, og selvfølgelig bidrog de ikke til at forbedre Tilstanden. Ja, ofte var det saaledes, at Borgerne ligefrem holdt Svin i Gaderne. Vi hører derom baade fra København, fra Odense og Aalborg og ikke mindst fra Helsingør, og det har sikkert været almindeligt i alle Købstæder. Og endelig maa nævnes de mange herreløse Hunde, der flokkedes i Gaderne, og som maa have været en af Datidens største Plager. „Opfødte i Skarn, levende af Affald og Aadsler, strejfede de hjemløse om, tilstede overalt, hvor der var noget paa Færde. Uden Venner, i Kamp mod alle, udlærte fra Barnsben forenede de Rovdyrets Snildhed og Kraft med den tamme Hunds Dristighed“.

Husene var oprindelig opførte af Træ, senere af Bindingsværk med klinede eller murede Vægge. Oprindelig laa de med Gavlen mod Gaden, selv om det var store Stenhuse, der til Tider ejedes af Landets rigeste Adelsmænd. Men i det 16. Aarhundrede indtraadte der en ny Byggeskik i de danske Byer, idet man i Stedet for at lægge Gavlen mod Gaden lod Længdesiden vende ud dertil, og her var det Bindingsværksbygningerne, der førte an, og denne Bevægelse syntes henimod Aar 1700 at have sejret saa grundigt, at der da næppe var synderligt tilbage af de fordums Gavlhuse mod Gaden, naturligvis paa Kernetropperne, de fornemme Stenhuse, nær. Hvad Tagene angik, var de oprindelig alle af Straa, og trods alle de Ulykker, som de havde paa Samvittigheden, holdt man haardnakket fast ved dem, selv om man maatte indrømme, at det navnlig skyldtes dem, at Ildebrandene rundt i de danske Købstæder hyppigt rasede med stor Voldsomhed. Ja, Sandheden er den, som Troels Lund udtrykker saaledes: „Der har hørt halvfjerde Hundrede Aar og tretten Kongers Vælde til at fortrænge Straatagene fra de danske Købstæder“.

Vi nævnte Ildebrandene, der i Slagelse, som i de fleste af vore Købstæder, er noget af det, der har bidraget mest til at ændre Byernes Udseende. I Slagelse har de medført, at der kun er et meget ringe Antal af ældre Bygninger, der er bevarede. Uden naturligvis at kunne gaa ind paa en Skildring af de enkelte Ildebrandes Historie, saa vidt man kender den, skal vi her nævne nogle af dem, der har sat de største Spor i Byen. At der har været Ildebrande — og maaske mange — i Slagelse før den Tid, hvorfra der foreligger Efterretninger, er jo højst sandsynligt. Den første Brand vi kender noget til, fandt Sted i 1515, og den medførte, at Kongen, Chr. 2., tillod, at Borgerne indtil videre maatte nøjes med at betale 150 Mark i aarlig Byskat. 15 Aar efter, i 1530, hører vi om en ny, der ligeledes fører med sig, at Borgmester, Raad og Menighed i Slagelse fritages i 3 Aar for 24 Mark Penninge i deres aarlige Byskat, men disse Penge skal komme dem tilgode, som har lidt Skade ved Branden. 22. Juni 1652 lagde Ilden henved 120 Gaarde og Huse i den vestlige Del af Byen i Aske, deriblandt Skt. Mikkels Præstegaard, og 1669 brændte paa Bjærgbygade 36 Gaarde og Huse. Gentagne Gange senere i det 17. Aarhundrede galede den røde Hane over Byen, og kommer vi ind i det 18. Aarhundrede, støder vi paa den betydelige Ildebrand, der Natten mellem den 28. og 29. April 1740 gjorde det af med 29 Gaarde og beskadigede 4, 1772 i April Maaned afbrændte hele Skovsøgade. 2 Aar efter, i 1774, blev Bredegade hjemsøgt af en større Ildsvaade, hvorved 25 Huse gik

med, og flere Gange i Slutningen af det 18. Aarhundrede lagdes andre Dele af Byen i Aske. Endelig 1804, den 22. September, var der atter stor Ildebrand, der vistnok opstod i Baglængen til Skt. Mikkels Præstegaard paa Løvegade, og som et stadigt Minde om den staar Schweitzerpladsen og Nytorv, der ikke

Rosengade med den latinske Skole.

fandtes før Branden, men blev til som et Resultat af den. At disse mange Brande, som nævnt, har ryddet op i Byens gamle Bygninger er jo en Selvfølge, og der findes derfor i vore Dage kun ganske faa af disse, vistnok færre end i de fleste andre af vore Købstæder. Byens ældste Bygning er nu den interessante Kirkelade (bruges i vore Dage til Politistation), opført i Slutningen af det 15. Aarhundrede af røde Munkesten med Blindingsdekorationer i Gavlene. Den tjente 1616—1809 som Lokale for Byens Latinske Skole, og i Muren er indsat en Marmortavle, der bærer Navnene paa de berømte Mænd, der har gaaet i Skole her: N. Edinger Balle, Jens Baggesen, Chr. Bredahl, Ingemann, Chr. N. Rosenkilde og H. C. Andersen. De to Lindetræer, som omtales af Ingemann i hans Levnedsbog, og hvori Rosenkilde og hans Kammerat, Matthis, sad og tingede med Hørereren, Hr. Høffding, om, paa hvilke Betingelser de vilde komme ned, staar der endnu. Et andet gammelt Hus er den smukke lille Accisebod, der findes i Bjærgbygade; den er opført 1783 og er i Omfang et ringe Bindingsværkshus med knægtstøttet Tagudhæng, men af stor malerisk Virkning. Mærkes kan ogsaa en Række Smaahuse i Bredegade, opførte i de allerførste Aar af det 19. Aarhundrede.

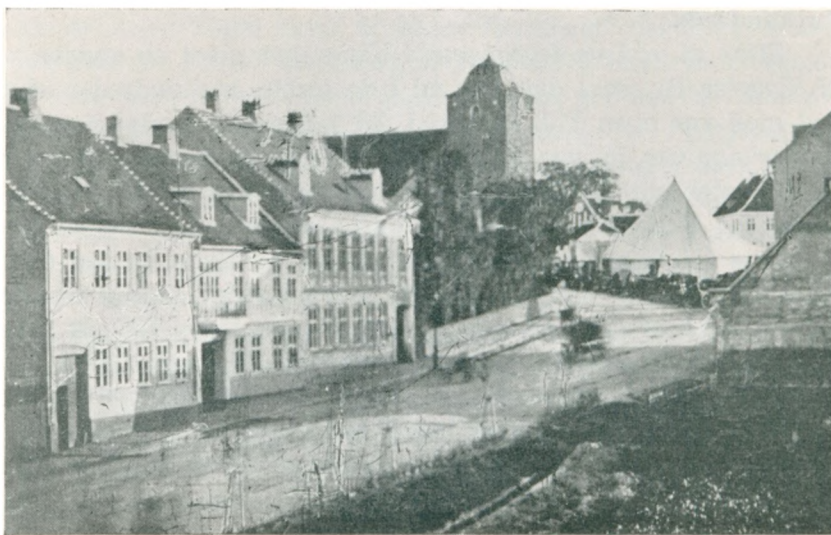
Efter at vi i de foregaaende Linier har givet en ganske vist kortfattet Skildring af Slagelse By, som den saa ud i de første Aarhundreder af sin Tilværelse og langt ned mod vor egen Tid, skal vi i det følgende fremdrage enkelte Punkter vedrørende Bymarken, der jo var større end den, der hørte til de fleste af Landets Købstæder, ja, saa stor, at det blev en Talemaade, at Roskilde Ringen og Slagelse Møgagen aldrig tog Ende. Slagelse har jo oprindeligt været en agerdyrkende By, og derfor har Jorderne selvfølgelig haft stor Betydning for Byen, ja paa en Maade været dens Rigdomskilde. Det er allerede nævnt, hvorledes der sikkert har fundet en betydelig Udvidelse Sted af den allerede paa Valdemar Sejrs Tid, og frem gennem Aarene udgaar der Gang paa Gang Breve om denne Bymark. Saaledes hører vi, at der 1478 blev afsagt Dom om, at Slagelse Indbyggere skulde nyde og beholde Klosterets (Sorø Klosters) Del i Hosløf Mark uden for Slagelse og Panteholmene, som de havde af Klosteret for det Landgilde, som de plejer derud af at give, som er en Tønde Smør og 2 løde Mark. Ydes det ikke i rette Tid, eller Skoven forhugges, har Klostret Lov at tage det tilbage. 1490 gør Kong Hans vitterligt, da Sorø Kloster klager over, at de ikke har faaet Leje af den Mark og Overdrev, der hedder Hosløf Mark og kaldes

Gammel Torv med den gamle Postgaard.

enhver Borger havde; senere skulde de tælles, og var der flere end 400, skulde heraf gives Oldengæld. Hvis nogen havde flere Svin paa Skoven, end han havde opgivet, skulde han have disse forbrudt, halvt til Prioren og halvt til Byen.

1537 tilstod Prioren paa Antvorskov at have udlejet det østen for Slagelse liggende Stege Vænge (nu Poulsbjerg Vænge) til Byens Beboere. Disse og deres Efterkommere skulde beholde det til evig Tid og svare i aarlig Leje og Landgilde 1 Fjerdings Smør, som de skulde levere inden Skt. Olafs Dag, naar de ydede den Tønde Smør og de to lodige Mark og Panteholmene, som de ligeledes havde i Leje af Klosteret. - Fra Aarene 1578—80 findes der ogsaa et Par Kongebreve angaaende Byens Marker og Grunde. Saaledes melder et aabent Brev af 23. Juni 1578 følgende: Borgerne i Slagelse haver for nogen Tid siden indhegnet et Stykke af deres Overdrev, og paa den øvrige Del havde de for Betaling modtaget fremmed Kvæg paa Græs. Kongen havde derfor befalet,

Schweitzerplads omkring 1700.

at det, der var indhegnet, atter skulde udlægges til Overdrev; men da han nu kommer i Forfaring, at det indhegnede kun er ubetydeligt, og de omliggende Byer til ringe Skade, tillader han, at det maa forblive indhegnet, som det er, dog at Indbyggerne afholde sig fra at tage fremmed Kvæg paa Græs paa deres Overdrev. Og 6. Oktober 1582 gør Frederik 2. vitterligt, at for at Borgmester og Raadmænd i Slagelse kunde have noget for deres Besværing og Umage, da tillades det, at disse „maa og skulle altid kvit og frit have, nyde, bruge og beholde et Stykke af Lyngen for fornævnte vor Købstad Slagelse liggendes, imellem Galle Vangen og lille Vang, som løber op til Landsgrav, udi sin Videlse og Bredelse efter som det nu begreben og forefunden er“. Og ved et andet Brev af samme Dato bestemmer Kongen, at Beboerne af Slagelse skulde være „kvit, fri og forskaaned for den Afgift, de hidtil haver givet til Antvorskov Kloster, af Stegevænge, Hosløfmark og Panteholmene, som er fem Fjærdinger Smør og elleve Mark aarligen, saa de fornævnte Vænge, Mark og Ejendom herefter kvit og fri, uden Afgift, skulle nyde og beholde og skal her deres Privilegier, som de have om Oldengæld, være uforkrænket“. Ligeledes fritages de ved et Brev af 28. December 1584 for at yde de omtrent Hundrede Aar tidligere (1490) fastsatte 2 Tønder Lyneborgsalt til Sorø Kloster, saa at „Hosløf Mark, som kaldes Lyngen, skal stedse forblive, som det hidtil har været, frit Overdrev til Slagelse Købstad. Dog skulle Borgerne gøre anden kongelig Tyngte og Rettighed og forsyne deres By med gode Købstadsbygninger og med gode Bosementer og Staldrum til vore Hofsinder og andre, som hid kunde hænde at komme“. Marken skulde være fælles Besiddelse og ingen maatte særskilt indtage eller afspærre nogen Del deraf. Som det fremgaar af det foregaaende, viste Frederik 2. overfor Slagelse, som overfor adskillige andre Købstæder, sin Bevaagenhed, og det er maaske derfor ikke for meget at sige, at han ikke mindre end Valdemar Sejr tog sig af Byen for at give den gode Levevilkaar. Men ogsaa de følgende Konger hjalp Slagelse. 1646 16. Maj fastsætter Christian 4., da en Del af Overdrevet var blevet indhegnet og udskiftet mellem Borgerne i Forhold til disses Skat, at denne Udskiftning maa staa ved Magt, og at enhver maa sælge sin Part til hvem han vil, dog kun til Borgere i Byen. Der foreligger os bekendt ikke nogen Skildring af Bymarkens Historie i de senere Aarhundreder, og vi maa derfor indskrænke os til det her sagte.

Har Slagelse end i Arilds Tid haft sine store Bymarker og har der end udenfor den paa alle Sider ligget et godt Opland, saa er der dog en Ting, som Byen har savnet, og — man kunde fristes til at sige — med Misundelse har set paa, at andre ejede, og det er den nære, umiddelbare Adgang til Havet. Slagelse er en Landstad, en Axelkøbing, som man siger, fordi Varer maatte føres fra og til Byen paa Axel, ikke paa Baad eller Skib, og der er ingen Tvivl om, at det vilde have været af uvurderlig Værdi for Byen, om den havde haft de rullende Bølger lige udenfor sin Dør. Men saaledes var det nu ikke, og saaledes er det nu ikke. Derfor maatte man i Henhold til det gamle Ord, at naar Bjærget ikke vil komme til Moses, maa Moses komme til Bjærget, søge sig en Havn, selv om den laa en Milsvej borte fra Byen, og en saadan fandt man i Skibsholm Havn, eller muligt er det dem selv, der har grundet den. Hvor stor Betydning den har faaet og har haft gennem Tiderne, lader sig vist vanskelig klargøre, men en Ting er sikkert, at den blev et Kampemne mellem Slagelse og Korsør, og det gennem lange Tider. Hvor den egentlig har ligget, lader sig ikke tilfulde fastslaa, men der er meget, der tyder paa, at den har ligget ved Vaarby Aas Udløb i Havet. Her fandtes i sin Tid mange Holme, og der er da ikke noget mærkeligt ved, om en af disse i gamle Dage har baaret Navnet Skibsholm, men Navnet

Gammel Gaard i Smedegade.

er ikke bevaret paa noget bestemt Sted. Der fandtes ogsaa et Løb, som tidligere kaldtes Skudeløbet, og det vil da være naturligt at søge Havnen indenfor dette. Den har muligvis været benyttet allerede i Middelalderen, men der opstod aldrig en Handelsplads om den. Naturligvis var den en Torn i Øjet paa Korsør, og vi ser derfor, at der stadig rettes Klager over den. 1574 bestemmer Kongen, at Skibsholm Havn skal være aldeles forbudt,

saa at ingen skal have Lov at bruge nogen Handel eller Købmandsskab der, men det Tømmer og den Sild, de skal bruge til deres Huses Ophold, maa de købe i fornævnte Købstæder (Kalundborg, Skelskør og Korsør). Men nu klager Slagelse Borgere deres Nød, og 18. Oktober 1580 udsteder Kongen (Frederik 2.) et Brev fra Antvorskov, hvori han giver Tilladelse til, at Havnen maa benyttes igen, at den „maa være en fri Havn til Slagelse By, hvor alle uforbudte Varer maa ind- og udskibes“. Men Korsør standsede ikke sin Kamp, og det lykkedes 1664 at faa Kongen til at udstede et Brev, hvori han aldeles ophæver og afskaffer den og andre „ulovlige“ Havne, Vaasen og Gedehuset, en halv Mil fra Skelskør, Bisserup Havn og Basnæs Fjord mellem Næstved og Skelskør og Karrebæks Minde, halvanden Mil fra Næstved, og Korsør havde altsaa sejret, og det blev nødvendig for Slagelse at søge Korsør Havn. Følgen blev, at Byen gik stærkt tilbage. 1672 havde den 1832 Indbyggere, 1769 kun 1289. Men alligevel har Arent Berntsen Ret, naar han udtaler i sin „Danmarks og Norges frugtbare Herlighed“: „Skønt der ikke er Indsejling til Slagelse, fortsættes der alligevel en stor Handel, eftersom der omkring er et saare godt og velbygget Land“. I vore Dage har Slagelse søgt at skaffe sig Havn andetsteds, Mullerup Havn, men de Rigdomme, som man havde haabet skulde strømme ind til Slagelse gennem denne, har vist ikke indfundet sig endnu. Og Slagelse maa derfor nu som i gamle Dage glæde sig ved sit Opland, men dernæst ved den Forbindelse den er kommen i til Havet ved Korsør ved Hjælp af Jernbaner og Biler. Og saa blev det dog Korsør, der sejrede.

Et Vidnesbyrd om den Betydning, Slagelse havde allerede i den senere Middelalder, er dels Hospitalet, dels Kirkerne. Som bekendt findes der i vore Dage foruden de to Sognekirker, Skt. Mikkels og Skt. Peders, kun en til: Hospitalskirken, men i gamle Dokumenter hører man to andre nævnt, som nu er forsvundne. Den ene, indviet til Skt. Clemens, findes omtalt i et udateret Brev fra 1223, men man ved ikke, hvor den har ligget, og kender i det hele taget ikke noget til den. Den anden, Vor Frue Kirke, laa derimod, hvor nu Borgerskolen har sin Plads, paa Hjørnet af Skovsgade og Store Fruegade. Det ser ud til, at den er nedlagt ved Reformationstiden eller kort derefter, thi 1551 udstedtes et kongeligt Brev om, at den „øde Kirke, som kaldes Vor Frue Kirke“, maa nedtages til Brug for Sognekirken, Præstegaarden, Skolen og Raadhuset.

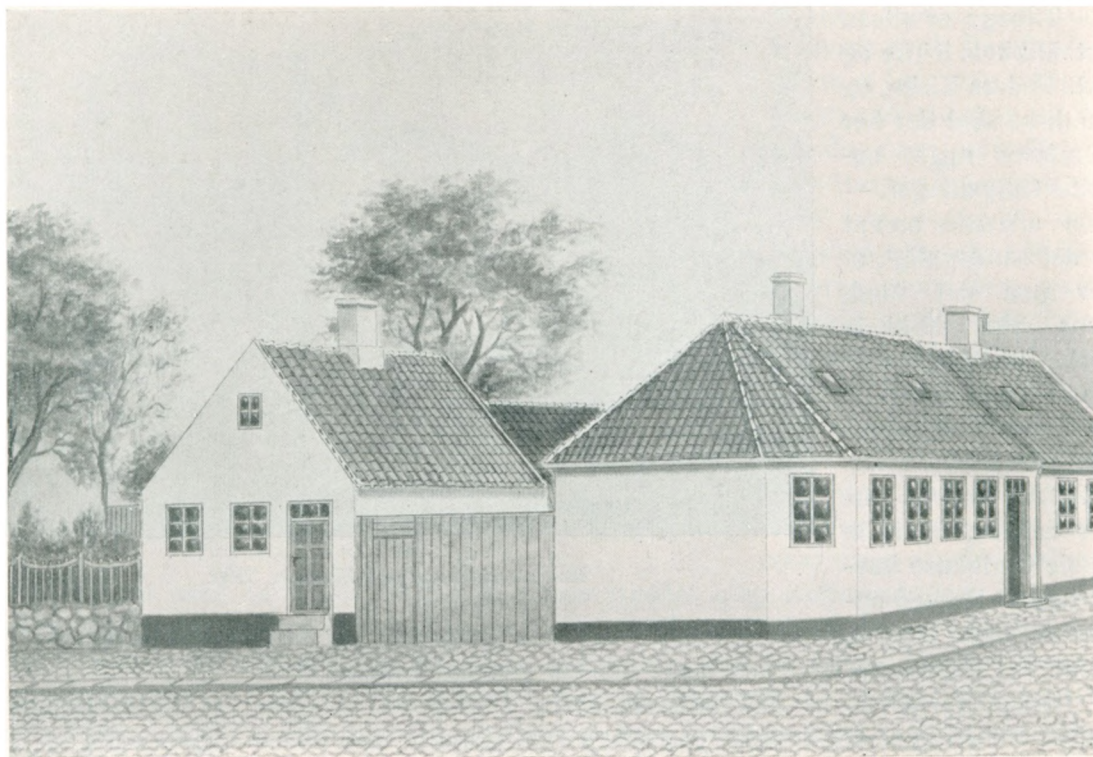
Tilbage er altsaa Skt. Mikkels Kirke og Skt. Peders Kirke, og om disse skal der her fremføres nogle enkelte Oplysninger. — Som allerede nævnt er det sandsynligt, at der paa det Sted, hvor Skt. Mikkels Kirke nu knejser, i sin Tid har ligget en hedensk Helligdom. Det var jo ret almindeligt, at de nye Kirker rejstes, hvor de gamle Gudehuse havde ligget. Derved opnaede man dels, at det hedenske Gudehus forsvandt og dels, at Beboerne lettere fandt Vej til det ny Gudehus, naar det laa paa det samme Sted.

Haandværkerfesten i Slagelse 1890.

Sakse fortæller, at Skt. Mikkels Kirke i Slagelse er opført af Roskildebispens Svend Nordbagge, der levede paa Knud den Helliges Tid, altsaa i Slutningen af det 11. Aarhundrede. Han var en af den Tids betydeligste Bisper, fuldførte den af Biskop Vilhelm paabegyndte Domkirke i Roskilde af hugne Stenkvadre og med slebne Granitsøjler og byggede desuden Vor Frue Kirke i Roskilde, Vor Frue Kirke og Kloster i Ringsted og altsaa — som sagt — Skt. Mikkels Kirke i Slagelse. Dog er det ikke den Kirke, som vi nu ser, han har ladet opføre, men derimod en rimeligvis langt mindre, bygget af Fraadsten eller Kamp; af denne findes imidlertid ikke Spor tilbage. Hvornaar den nuværende Kirke har rejst sig, ved vi ikke sikkert. Ved den sidste Restaurering fandt man dybt under Hvidtningen paa en Gjordbue en latinsk Indskrift, der melder, at denne Hvælving opførtes i 1333. Den første Gang, Kirken ellers omtales, er i 1344, da Kong Valdemar Atterdag 12. Februar befalede, at Provstiet i Roskilde, hvortil Kirken var annekteret, skulde lade Gudstjenesten i den besørge ved en Vikar, derimod skulde Kapitlet i Roskilde aarlig lade holde 2 Aartider for Kongen og Dronningen og deres Børn samt for de fremfarne danske Konger og Dronninger og deres Børn og ligeledes for Kongens Efterkommere. Den ene skulde holdes paa Philippi og Jacobi Dag, den anden paa Skt. Dionysii Dag, og der blev givet nærmere Regel for, hvorledes de skulde forme sig.

Skt. Mikkels Kirke var altsaa Anneks til Roskilde Domkirke og vedblev med at være det til 1670, da Borgmester Jens Ebbesen i Slagelse tilbød Kongen, at han ikke alene vilde vedligeholde Kirken og svare Udgift, men desuden holde en Rytter til Kongens Tjeneste, hvis han maatte erholde Kirkens Indtægter, og dette gik Kongen ind paa. I Tidernes Løb har Kirken undergaaet mange Forandringer, men langtfra alle til dens Fordel. Navnlig bidrog en „Hovedrestauration“ 1808 og de følgende Aar til at ødelægge den. Højkirken blev gjort lavere, Taarnet formindskedes, mistede sit Spir og fik pikkelhueagtig Top, Vinduerne blev tilmurede til deres halve Højde, og i det Indre blev blandt andet Pillerne ødelagte. Ved alle disse Ændringer blev den en ualmindelig grim Bygning, „en Spot, Skam og Skændsel for dem, der havde kludret

Hjørnet af Schweitzerplads og Nygade omkring 1860.

paa den, og for dem, der havde taalt Kludreriet“, og stod saaledes til den i Aarene fra 1873—76 underkastedes en gennemgribende Restauration under Arkitekt H. Drewsen. Man søgte saa vidt muligt at føre den tilbage til dens oprindelige Stil. Taarnet forhøjedes, mellem Højkirken og Sideskibene bragtes atter det rette Forhold til Veje, den tidligere søndre Sidefløj genopførtes m. m.

Nu fremtræder Kirken som et meget smukt Gudshus, opført i ren Spibuestil af røde Munkesten, og er bleven en god Repræsentant for vor Murstensgotik. Det har tre Skibe og Hvælvinger. Hovedskibet afsluttes i Øst med en tresidet Korslutning. Spidsbuestilen viser sig klart og smukt i det Indre. Koret er rigt belyst ved lange og smalle gotiske Vinduer. Hovedalteret har antagelig været indviet til Ærkeenglen Michael, der jo baade var Kirkens og Byens Værnehelgen; nu staar der paa det et forgyldt Trækors. Døbefonten er ny, Prædikestolen fra 1614, men forøvrigt findes der ikke mange gamle Sager i Kirken. Af Kirkens Klokker menes den ene at stamme fra Reformationstiden.

Kirken er som bekendt Sognekirke for den større Del af Slagelse By og for et eget Landsogn.

Skt. Peders Kirke, „den lille Kirke“, „Hellig Anders“ gamle Sognekirke, ligger i den vestlige Udkant af Byen ved Herrestræde ogsaa temmelig højt. Skibet, som er den oprindelige Kirke, stammer fra Midten af det 12. Aarhundrede. Det er opført af utilhuggen Kamp og med ganske smaa rundbuede Vinduer. Henimod Slutningen af det 13. Aarhundrede blev Kirken betydelig udvidet; Koret blev nedrevet og erstattet af et større opført af røde Munkesten med flad Altervæg, hvori man endnu kan se to smalle spidsbuede Vinduer. Endnu senere byggedes Taarnet, men det meste af

dette styrtede ned 1660 og ødelagde den vestlige Del af Kirken, saaledes at denne maatte gennemgaa en Hovedreparation 1662—66. Ved denne opførtes det nuværende Taarn af den tyske Bygmester Hans Spirhugger, der ligger begravet i Kirken under Taarnet. I Begyndelsen af det 19. Aarhundrede tænkte man paa helt at nedbryde Kirken

Gamle „Bellevue“.

og lægge Sognet ind under Skt. Mikkels Kirke, da den var i højeste Grad brøstfældig, men man bestemte sig dog om, foretog en Restauration, der afsluttedes 1830, og senere er der udført forskellige andre Arbejder, og ved den sidste Restauration (1879—80) prydedes ogsaa det Indre med en malerisk Udsmykning i middelalderlig Stil. Den gamle Altertavle, der oprindeligt havde hørt hjemme i Antvorskov Kirke, er ombyttet med en ny malet af A. Jerndorff. Døbefonten er af Granit og stammer ogsaa fra Antvorskov, Prædikestolen er ny, udskaaren i Egetræ. Nu tager Kirken sig godt ud, og dens Spir ses langt ud over Korsør Landevej.

Der kunde maaske være Grund til paa dette Sted at indføre et Par Ord om de Gilder og Lav, hvoraf ogsaa Slagelse har haft en Del. Som bekendt spillede de en stor Rolle hele Middelalderen igennem og ind i den nyere Tid, men det vil føre for vidt, om der her skulde gøres Rede for deres Opstaaen og Udvikling. I Slagelse var Købmændene forenede i Skt. Erasmi Broderskab, og Skomagerne havde dannet et Lav, der var indviet til Jomfru Marie. Der nævnes ogsaa et Kalende, der ejede „Hellig Legems Alter“ i Skt. Mikkels Kirke. Imidlertid synes det, som Skt. Knudsgildet har været det betydningsfuldeste, og det er interessant, at der i 1883 paa Hjørnet af Smede- og Skovsøgade blev fremdraget en Skat, der sikkert stammer derfra, er nedlagt ca. 1400 og bestod af Ringe og Smykker af ædelt Metal samt flere Hundrede Mønter. Endelig skal nævnes, at Slagelse — ligesom adskillige andre Byer — har haft sin Skt. Jørgensgaard, men hvor den har ligget, kan ikke afgøres i vore Dage.

Hvad der er nævnt i det foregaaende bidrager hovedsagelig til at skildre Slagelse By og dens Historie i Tiden, der ligger forud for Aar 1800, og i de følgende Stykker om Institutioner m. m. i Slagelse vil man som Regel finde adskilligt til Oplysning om Byens Udvikling gennem det 19. Aarhundrede, som vi derfor i alt væsentligt har holdt os fra. Vi skal derfor indskrænke os til at hidsætte følgende Linier, der tegner et Billede af Slagelse i Aarhundredets Morgen. Det er hentet fra L. M. Wedels: Indenlandske Rejser (1803):

„Førend man kommer til Slagelse (fra Korsør), er Vejen besat næsten en Fjerdingvej med unge Træer, der beskærmes ved et Futeral af Brædder, rødt malede, som ser godt ud, især da de staae i en lige Linie mod Staden, hvis Taarne, Spir og nogle

Parti fra Nytorv omkring 1870erne.

høje Bygninger give den. Anseelse af mere Storhed, end den virkelig tilkommer ved nærmere Beskuelse.

Gaderne i Byen ere meget godt brolagte, endog i nogle af de mindre Stræder, og holdes reenlige. Raadstuen saavel som nogle nye Huse ere ret smukke. Handelen er ganske betydelig med omliggende Bønder, endskønt Byen har ingen Sejlads, men henter deres Købmandsvarer for det meste fra Korsør; thi denne korte Transport siger ikke noget paa den skønne Landevej, hvor Kjøbmandsvognene ogsaa kan køre meget svære Læs. Dette er en Medaarsag, at Handelen florerer baade til at kiøbe af Bonden og igien skaffe ham de nødvendige Ting for billige Priser. De mange og forskellige Boutiker viser ogsaa, at der maa være Afsætning paa deres Varer.

Byen har det, som andre Byer mangler, herligt Vand og overflødige frugtbare Markjorder. Agerbruget bliver derved en Næringsgreen for mange Borgere, som alt-saa ikke kan passe baade Haandværket og Jorddyrkning begge tilbørligen: thi Ploven, Spaden, Leen og Riven fordrer ligesaavel kyndig Tilsyn som Naalen, Sylen, Læsten, Hammeren og Murskeen, Husbonden kan ej være allevegne.

Mens jeg var der, kom Diligencen fra København, en stor Postkaret, der kan rumme 10 Personer, hvoraf hver kun betaler 4 Sk. meer end med Posten og har Tilladelse til at føre en Pakke med sig paa 50 Punds Vægt. Dette er en Efterlignelse af de engelske Diligencer, som befordre Rejsende mellem Stæderne; deri kan sidde indvendig 6 Personer, 2 hos Kudskene og 4—5 oven paa Dækket, bag paa og under Sædet er Plads for Kufferter og Vadsække. Denne store Vogn her gaaer ugentlig igiennem Landet og er en stor Bequemmelighed for Rejsende, især for Fruentimmer, som kan sidde tørt og varmt, naar det regner og stormer, og dog komme hurtigt af Sted“.

ANTVORSKOV KLOSTER. Dette laa lige udenfor Slagelse og blev grundlagt af Valdemar den Store, uvist hvilket Aar. Det var et Kloster og Hospital af Johanniterordenen, der dengang nylig var stiftet, og formodentlig det første af denne gejstlige Ridderorden, der oprettedes i Norden, dets Prior var tillige Overhoved for alle Ordenens andre Klostre i Skandinavien.

I Antvorskov Klosters Segl stod Johannes den Døbers Hoved mellem to Dobbeltkors, i Ordenens Banner saas et hvidt Kors paa rød Bund, og det er muligt, at Dannebrog stammer herfra. I Klosteret var der 2 Priorer, Hospitalsprioren og Kirkeprioren. Det var den første, der var den øverste, og han nød saa megen Anseelse, at han ofte havde Sæde i Rigets Raad; en af de ældre, Henrik af Honschet, spillede en ikke ringe politisk Rolle under Erik Glipping, og i de første Aar efter dennes Død.

Af Ordenens tre Klasser er det næppe rimeligt, at der har været Riddere i Danmark, derimod Præster og tjenende Brødre. Johanniterklostrene var dog særlig yndede af Adelen, og mangen Adelsmand indgav sig deri, naar han blev gammel. Paa den Maade erhvervede Antvorskov et overordentligt stort Gods, maaske var det det rigeste Kloster i hele Danmark. Derimod var der ikke i Antvorskov det litterære Liv, som i andre Klostre, og mindeværdigt er det kun, at Hans Tavsen var Broder her, da han sendtes udenlands; stærkt paavirket af Luther vendte han hjem og blev, da dette traadte frem, af Prioren sendt til Johanniterhuset i Viborg. Efter Reformationen vedblev Prioren at styre Klosteret, men medens Brødrene efterhaanden uddøde, gik Indtægterne i Kongens Kasse, og 1580 indsattes en verdslig Lensmand, Klosteret var sekulariseret. Af de gamle Bygninger har man ved Udgravninger fremdraget ret betydelige og interessante Levninger. Da Antvorskov gik ind under verdslig Styre, forlenede Frederik 2. det til en af sine Yndlinge, den mecklenborgske Adelsmand Peder Reedtz, der samme Aar tillige fik Sorø Kloster i Forlening. Samtidig begyndte en Ombygning, hvorved det gamle Kloster forandredes til et kongeligt Slot; thi Frederik 2.,

Antvorskov Slot.

Ruiner fra Antvorskov.

for hvem Antvorskov laa saare bekvemt, naar han paa sine stadi-
ge Rejser omkring i Landsde-
lene var kommen over Bæltet
fra Nyborg, agtede selv at tage
Stedet i Besiddelse. Dets Belig-
genhed i de store, jagtrige Skove
har vel ogsaa haft sin Betydning
for ham.

I Anledning af Kongens Be-
stemmelse, at benytte Antvor-
skov som Kongebolig, lagdes
det tidligere Hospital paa Klo-
steret ind under Slagelse Hospi-
tal, som samtidig af Antvorskov
skulde nyde Vederlag for at

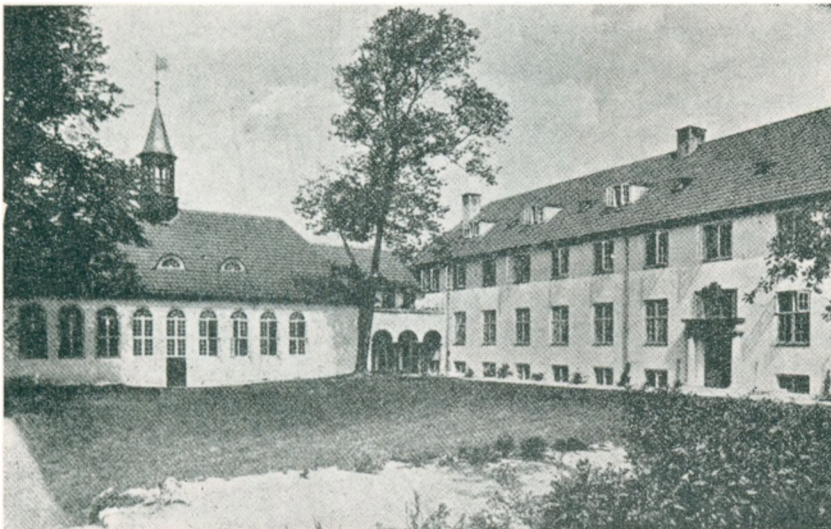
føde og klæde 50 Lemmer og 12 Skolepeblinge. 1584 var Ombygningen — ved hvilken Kirketaarnet var bleven forsynet med et meget højt Spir — for saa vidt fuldentt, at Herredagen kunde holdes her i Juli Maaned, hvorefter Frederik 2. lod sin Søn Prins Christian (4.) hylde i Ringsted. Prinsen sattes i August i Skole i Sorø, og Frederik den 2., der i December for længere Tid tog Ophold paa Antvorskov, kunde herfra føre Tilsyn med sin Søns Opdragelse. I April 1585 udsteder han et aabent Brev, hvorved det under Straf af en færdig Okse forbydes at kalde „vort og Kronens Kloster Antvorskov“ ved Klosters Navn, „eller ved andet Navn end vort og Kronens Slot, Antvorskov Slot“. - Antvorskovs Glansperiode som kongelig Slot var kun kort.

Den var forbi med Frederik 2.s Død, som indtraf paa dette Slot 4. April 1588. Christian 4., hvis Nybygninger snart maatte stille Antvorskov i Skygge, opholdt sig kun her paa Gennemrejse og undertiden, naar smitsom Syge gjorde Opholdet andetsteds paa Sjælland utilraadeligt. 1689 holdtes af den Grund Herredage paa Antvorskov. I Slutningen af Christian 4.s Regering synes Antvorskov at være kommet i stærk Forfald, under Svenskekrigen 1657—60 blev det yderligere medtaget. Kirken blev lukket 1684. De Kirkebesøgende henvistes til Skt. Peders Kirke i Slagelse. En bedre Tid syntes at oprinde for Antvorskov, da Frederik 4. 1703 ophøjede Godset til et Grevskab for sin Elskerinde, den preussiske Gesandts Datter, Elisabeth Helena v. Viereck. Hun døde imidlertid Aaret efter, og i 1705 hendes Søn og Arving, Frederik. Antvorskov sank atter hen til sin rolige Tilværelse som Amtmandsbolig (i 1693 var nemlig de kgl. Lensmænd blevet afløste af Amtmænd). Frederik 4. indrettede senere Antvorskov til et af de 12 Rytteridistrikter. Kirken aabnedes paany 1722. Men 1774 solgtes Antvorskov, som de fleste andre Ryttergodser, tillige med Hovedgaarden Pebringe ved Auktion. Den nye Ejer, Finansraad Koes, lod Kirken nedbryde og opførte af Materialet Gaarden Falkenstein i Stedet for det nedlagte Pebringe. 1794 solgte han det samlede Gods til Grev v. Dernath. 5 Aar senere blev Etatsraad Bruun Ejer af Antvorskov. Han delte Ejendommen i 4 Dele og solgte den i 1806. Det nuværende Charlottendal (med det nedlagte Augustendal) udgør de to Dele, den tredie er den endnu bestaaende Gaard, Idasgaard, den fjerde Del (hvortil Slottet selv hørte) er atter udparcelleret, og 1816 nedbrød man de sidste Rester af det gamle Antvorskov.

Af Lensmænd paa Antvorskov nævnes Christian Friis (senere Chr. 4.s Kansler) 1589—96, Ebbe Munk 1596—1620, Ernst Normand 1620—31, Wentzel Rothkirch 1631—55 og Hugo Lützwow 1656—93.

Det gamle „Liselund“.

„Liselund“ med Kirkesalen og Gæstehuset.

Sydamerika, indenfor den frie Skole og Menighedsliv. Ska-beren af denne Skole, Niels Dael, har Tid efter anden forbedret Bygningerne, og det gamle er nu snart helt erstat-
tet af nye Bygninger. Her er tilbygget det store Gæstehus med de mange Elevværelser, den smukke Kirkesal og meget andet. Ved den indre Udsmykning har forskellige Kunst-
nere medvirket.

Hvad denne Højskole er, og hvad den har betydet for talrige Personer, er vistnok velkendt Landet over. Til Skolen er der knyttet en Del Lærere og Lærerinder, Præster og Professorer.

NIELS DAEL, Frimenighedspræst, er født den 20. Juni 1857 i Bjergby ved Hjørring som Søn af Gaardejer C. A. Dael og Hustru Sara,

MENIGHEDSSKO-
LEN „Liselund“
i Sct. Peders Land-
sogn ligger tæt op
til det omskrevne Ant-
vorskov Kloster og
var oprindelig en
Gaard, der var ud-
stykket fra dette Klo-
ster; men i 1909 blev
den erhvervet af Fri-
menighedspræsten
Niels Dael.

Niels Dael købte
denne Gaard med det
Forsæt at oprette en
fri Menighedsskole
her og i mere end 25
Aar har denne Skole
drevet sin Virksom-
hed og gennem de
mange Aar har den
vundet talrige Til-
hængere og herfra er
udgaaet et aandeligt
Liv med friske Tan-
ker til talrige Lærere
og Lærerinder, Syge-
plejersker, Land-
mænd, Præster og
Haandværkere fra
Danmark, Norge, Sve-
rige, Finland, Island,
Schweiz, Nord- og

Niels Dael.

født Pedersdatter. Gift første Gang 1883 med Martine Sørensen (død 1901), gift anden Gang 1915 med Amelie Ståhl. Opholdt sig paa Askov i 5 Aar, frie Studier ved Københavns Universitet, Præst for de Danske i Sydamerika med Bolig i Tandil fra 1886—97, Præst for Frimenigheden i Høve fra 1897, tillige fra 1904 for Frimenigheden i Havrebjerg og fra 1909 for Frimenigheden i Frederiksborg, fra 1921—25 for Frimenigheden i Roskilde. Ejer af „Liselund“ fra 1908, Stifter af Menighedsskolen der 1909, er stadig dens Forstander.

LILLE ANTVORSKOV er opført i 1776 paa en Grund, der har tilhørt den tidligere Frue Kirke. Siden 1848 har Amtsstuen haft sine Lokaler og Amtsforvalteren sin Bolig her.

1917 overgik hele Gaarden til Politibetjent Jensen, der atter solgte den i 1919. Senere deltes den, og den udstykkede Del ombyggedes med en Etage, ligesom den store gamle Indkørsel blev fjernet, og der blev anlagt Vej igennem den delte Gaard. Den ikke ombyggede Del, hvori Amtstuen findes samt 2 andre Boliger, var paa Tvangsauktion i Aaret 1924; den købtes da igen af Politibetjent Jensen, og han afrede Istandsættelse af denne, saaledes at det gamle „Lille Antvorskov“ nu fremtræder som et smukt og stateligt Minde om Byningskunst fra det 17. Aarhundrede.

C. STEENSEN-LETH, Amtsforvalter, R. af D., er født 15. September 1870 paa Langeland som Søn af Godsejer Steensen-Leth paa Steensgaard og Hustru Marie, født Gjedde. Cand. jur. 1897, Fuldmægtig i Finansministeriet 1905—21, Amtsforvalter i Assens fra 1921—26, Amtsforvalter i Slagelse siden 1926.

C. Steensen-Leth,
Amtsforvalter, R. af D.

VED sidste Kommunevalg kom Byraadet til at bestaa af følgende: Borgmester Vilhelm Melgaard, Bankdirektør A. Deichmann, Finansminister H. P. Hansen, Malermester G. A. Lindberg, Konditor Johannes Lindeskov, Tømrermester E. Chr. Andersen, Fru Valborg Nielsen, Direktør P. Axelsen, Telegrafformand L. Nielsen, Murermester H. A. Ehlers, Cigarmager A. Berg, Boelsmand H. P. Nicolaisen, Viktualiehandler T. Nielsen, Arbejdsmand T. Jørgensen, Typograf G. P. Hansen, Handelsgartner R. M. Rasmussen, Bestyrer A. Pedersen.

Vilhelm Melgaard,
Borgmester.

VILHELM MELGAARD, Borgmester, er født den 15. Februar 1886 i Skive som Søn af Bødker A. Melgaard og Hustru Hansine, født Knudsen. Gift i 1916 med Kirstine Nielsen, Datter af K. Nielsen. Uddannet i Maskinfaget, Formand for Socialdemokratiets Ungdoms Forbund indtil 1910, fra 1911 Redaktør af Vestsjællands Socialdemokrat, fra 1918 Formand for Arbejdernes Fællesbageri og valgt til Borgmester i Slagelse 1927.

SLAGELSE BYS SKOLEVÆSEN. Aarstallet for Slagelse lærde Skoles Grundlæggelse vides ikke med Nøjagtighed, men forinden den af Kong Frederik den Andens Fundats om Slagelse Skole og Hospital foreligger, har der været Skole i Slagelse i Aarhundreder. Dette lader sig ikke nægte, men med Nøjagtighed at beskrive dette og bevise dette er ikke muligt. Det Materiale, man har om dette, gaar væsentligt ud paa Hospitaler ved Antvorskov og Slagelse, ligesom dette er betegnet til den kristne Menigheds Bedste. Forskellige gamle Skrifter kunde tyde paa, at Skolen modtog Hjælp fra det gamle Skt. Jørgens Kloster og Antvorskov. At der før Reformationen har været Skole i Slagelse, bevises ved, at den berømte Dr. Niels Hemmingsen har været Discipel i Slagelse Latinskole Aar 1534. Dette siges bl. a., at denne Skole har staaet højere i Anseelse end Skolerne i Næstved og Nakskov. Om Skolens Historie indtil 1585 er meget ringe overleveret. Sandsynligvis er disse Akter og Protokoller brændte ved en af de mange Ildebrande i Byen. De ældste Regnskaber, der er bevarede, henviser til Aaret 1663. Et Fundats af Kong Christian den Tredie, dateret Skt. Margrethe Dag 1551, viser, at der ved dette er skænket Skolemesteren Heininge Sogns Kirketiende. I en Periode er der fra Antvorskov blevet ydet Hjælp til fattige Børns Skoleundervisning i Slagelse. Ved Antvorskovs Klosters endelige Afgørelse i 1580 blev det bestemt, at 12 Disciple skulde holdes, og desforuden blev der ved Kirkeordinansen 1537 sørget for, at Degnetjenesten kunde besørges af Skoledisciple.

Skolens egentlige Historie begynder 24. Oktober 1585; paa denne Dag funderer Kong Frederik den 2. Skolen i Forbindelse med Slagelse Hospital ved Kongeligt Gavebrev.

Skolebygningen, der er beliggende ved Skt. Mikkels Kirkelade, blev af Kong Christian den 4. i Henhold til Bestemmelse af 11. September 1616, givet paa Skanderborg Slot, bestemt til Skolehus. Opførelsen af denne Bygning menes at være sket i Aaret 1554.

Kong Christian den 4.s Bestemmelse viser, at vi her staar overfor den høje Byg-herre selv, idet alle Enkeltheder angaaende Bygningens Indrettelse og Opførelse, indtil de mindste Detailler, er angivet i denne.

Aaret 1809 blev der for Hospitalets og Skolens fælles Regning købt en Bygning til, og denne indrettedes til Læseværelser og Rektorbolig. 1827 udvides disse og forandres, og der opføres en ny Bygning til Brug for Gymnastikundervisningen. Af kendte danske Mænd, der har været Disciple i denne Skole, kan nævnes: B. S. Inge-mann og H. C. Andersen. Det fra Branden tiloversblevne af den gamle Skole benyttes nu som Politistation.

Slagelse nuværende kommunale Skolevæsen bestaar af Vestre og Østre Skole samt Realskolen.

SLAGELSE PRIVATE MELLEM- OG REALSKOLE er grundlagt som Pigeskole i Aaret 1881 af Søstre Marie og Louise Brauner. Skolen begyndte med 6—8 Elever og holdtes i Faderen, Pastor Brauners Hjem. Efter som Tiden gik, udviklede Skolen sig, og 1899 besluttede man at opføre Skolebygningen i Frederiksgade, og i 1900 toges den i Brug. Frøken Marie Brauner døde i 1907, og forskellige Vanskeligheder, dels den nye Skoleordning og dels Frygt for økonomisk ikke at kunne gennemføre Skolen, førte til, at man overdrog og solgte denne til nogle interesserede Parter, og det Tilbud, der var givet Frk. Brauner som Adjunkt ved Horsens Latin-skole, tog hun imod. Hr. Callisen Dyhr valgtes da i 1907 til Leder og Bestyrer. Skolen

omlagdes til Dreng- og Pigeskole og havde i 1907 et Elevantal af 130, medens den i 1928 har 280 Elever. Skolen rummer 10 Klasseværelser, Afdeling for Fysik og Naturlære, Sløjdsal, Gymnastiksal m. m.

Ved Skolen er der ansat 5 Lærerinder og 5 Lærere. Skolen bestaar af Børnehave, Underskole paa 4 Klasser, en Mellemskole paa 4 Klasser samt Realklasse.

Skolens Bestyrer, Hr. Callisen Dyhr, cand. theol., døde i Aaret 1936.

SLAGELSE TEKNISKE SKOLE. Tanken om Skabelsen af en saadan kan føres tilbage til Aaret 1830. Det første Forsøg blev gjort af daværende Artillerimajor og Landinspektør Henning Pedersen, der fra Aaret 1825 havde drevet en Tegneskole i Rønne. Autoriteterne for Skolevæsenet havde stor Interesse for en saadan Skole, men alligevel gik det meget smaat. Af forskellige Skrivelser fra Sorø Amts Skoledirektion fremgaar det, at der i Aaret 1830 blev grundlagt en Tegneskole, men denne ophørte atter i 1838 og lagdes ind under Borgerskolen som en særlig Klasse. I 1861 sattes Skolen atter i Gang, og i 1866 overgik den til Haandværker- og Industriforeningen.

I Skrivelse af 2. Maj 1891 tilbød Staten at yde et Tilskud paa 20,000 Kr. til Opførelsen af en ny Skolebygning. Kommunen skænkede beredvilligt en Grund ved Smedegades Park, og Arbejdet paabegyndtes straks. Grundstenen blev lagt 10. September 1891, og den 18. December paafølgende Aar fandt den højtidelige Indvielse Sted. I Skoleaaret 1895—96 grundlagdes en Bogsamling for Lærlinge, som i 1910 naaede 500 Bind, denne oprettedes dels ved Gaver og dels ved Tilskud fra Haandværker og Industriforeningen.

FØR 1904 blev der ikke holdt nogen katolsk Gudstjeneste i Slagelse, men Præsterne ved Sct. Ansgars katolske Kirke i København besøgte flittigt ved given Lejlighed de faa Katolikker, der i Firserne og Halvfemserne boede i Slagelse og Omegn.

I 1904 blev der aabnet et lille Kapel i Fr. Eriksens Lejlighed i Bredegade Nr. 17. Her blev der holdt Gudstjeneste een Gang om Maaneden af Pastor Buch og senere af Pastor C. v. d. Kettenburg, Kapellanden ved Rosenkranskirken i København.

I 1905 overtog Præsterne af Mariæ Selskab (Montfortanerne) Kapellet i Slagelse. Pastor Godfried Houben fortsatte den periodiske Gudstjeneste, indtil han i 1907 blev udnævnt til katolsk Sognepræst i Ringsted.

Pastor Francois Blois blev hans Efterfølger, og den 29. November 1907 blev Stationen i Slagelse oprettet som selvstændig katolsk Sogn med residerende Præst. I den Tid blev det katolske Kapel i Tordenskjoldsgade bygget. Det var et lille Kapel paa 11×5 m. Præstens Lejlighed var paa 1. Sal. Ovenover Døren fandtes Bogstaverne I. H. S. og paa Taget et forgyldt Kors. Indgangen til Kapellet var fra Gavlen. I 1912 forlod Pastor Fr. Blois Danmark. Menigheden talte da 43 Katolikker.

I 1912 blev Pastor Jos. Knapen udnævnt til katolsk Sognepræst og Pastor Jos. Brouwers til Kapellan sammen med Lægbroderen Johannes Berchmans. Pastor Knapens, der talte polsk, beskæftigede sig hovedsagelig med de mange polske Sæsonarbejdere. Det var paa en Embedsrejse blandt Polakkerne paa Falster, at han blev syg af Skarlagensfeber og døde i Maribo i 1913. Hans Minde er stadig i Ære hos Polakkerne her i Landet. Ved hans Død bestod Menigheden af 66 Medlemmer.

Pastor Jacobus Houben blev hans Efterfølger. Da Kapellet i Tordenskjoldsgade var blevet altfor lille, erhvervede han sig en Byggegrund i Oehlenschlägersgade. Han

blev i Slagelse til 1916. Han efterfulgtes af Pastor Joh. Hoppers, der som sine For-gængere beskæftigede sig med Sjælesorgen blandt Polakkerne. I 1920 blev han udnævnt til Sognepræst i Roskilde. Menigheden var da vokset til 525 Medlemmer.

I 1920 blev Pastor Johannes Quaedvlieg hans Efterfølger. Han holdt periodisk Gudstjeneste i Korsør og fortsatte hermed i Kalundborg, hvor den holdtes paa Raadhuset. I 1923 kom Skt. Hedwigssøstrene til Slagelse og boede i Frederiksgade. Der aabnede de deres statsanerkendte Børnehjem. Pastor Quaedvlieg købte i 1923 Brugsforeningen med den dertil knyttede Grund ud til Frederiksgade. - Han blev katolsk Sognepræst i Roskilde i 1926. Menigheden bestod da af 650 Medlemmer.

Pastor J. Hoppers blev for anden Gang katolsk Sognepræst i Slagelse i 1926. En ny Kirke var paakrævet, og Pastoren paa-tog sig dette Arbejde. Domarkitekten i Aachen, Professor Jos.

Buchkraemer, der havde bygget den katolske Kirke i Aalborg, tegnede Planerne til den nye Kirke. Disse blev godkendte i 1929, og i Marts 1930 begyndte Arbejdet, der udførtes af Muremester N. Henriksen i Slagelse. Den 5. Juni 1930 skete

Den katolske Kirkes Indre.

Den katolske Kirkes Indre.

Den katolske Kirke.

kg. Dens Indskrift lyder: *Laudem dicite Deo nostro omnes servi sjus, et qui timetis eum pusilli et magni*“, Apoc. 19.5, d. v. s. *Lover Gud, alle hans Tjenere I, som frygte ham, de smaa og de store. Dens Højrelief forestiller Maria Magdalene.*

Den mindste Klokke: A, er i Diameter 0,95 m og vejer 550 kg. Dens Indskrift lyder: *„Misericordias Domini in æternum cantabam“*, d. v. s. *Jeg vil synge om Herrens Naade. Dens Højrelief forestiller den Hellige Johannes.*

Tonerne E-G-A er Begyndelsesnoderne til den kendte katolske Højtidsang: *Te Deum Laudamus, Dig, o Herre, lover vi.*

Klokkerne er Malmklokker, der er støbte af det kendte Firma Petit og Fritsen i Holland.

Kirken har en Række pragtfulde Glasmalerier, der er tegnede af Rudolf Kuhn og udførte af Dr. Oidtmann i Linnich. De tre store Malerier forestiller: *Kristi Fødsel, Korsdøden og Marias Optagelse i Himlen.* De tre mindre: *Marias Besøg hos Elisabeth, Flugten til Ægypten og Jesu Fremstilling i Templet.* I Præstekoret er der 6 Vinduer.

I de fleste af vore Købstæder var der helt tilbage i den katolske Tid Klostre, og disse oprettede tit Hospitaler for syge og fattige. Der var to Slags Hospitaler, nemlig „Skt. Jørgensgaardene“, der husede de spedalske, og Helliggejsthusene eller Helligaands, som de ogsaa kaldtes, der nærmest var Sygehuse, omend af meget primitiv Art.

Grundstensnedlæggelsen ved Biskop Brems, Apostolisk Vikar for Danmark. I December 1930 indviede Biskoppen de tre pragtfulde Klokker, og den 16. Maj 1931 var Kirkens Konsekration. af Biskop Brems. Kirken kaldes herefter „Vor Frue Kirke“.

I 1935 blev Pastor Hoppers igen forflyttet til Roskilde, og Pastor J. Quaedvlieg blev katolsk Sognepræst i Slagelse. Pastor Brouwers døde i Maj 1935, og hans Efterfølger som Kapellan blev Pastor J. v. d. Hoek, tidl. Kapellan i Roskilde.

Menigheden tæller nu henved 700 Medlemmer.

Den store Klokke: E, er i Diameter 1,25 m og vejer 1250 kg. Dens Indskrift lyder: *„Magnificat anima mea Dominum“*, d. v. s. *Min Sjæl højlover Herren. Dens Højrelief forestiller Marias Optagelse i Himlen.*

Den anden Klokke: G, er i Diameter 1,05 m og vejer 750

„Skt. Jørgensgaardene“ laa udenfor Byen, og her levede de spedalske afsondrede fra andre Mennesker deres Tilværelse, afskyede af sine Medmennesker, men plejede af Munkene, der udøvede et stort Barmhjertighedsarbejde. Disse Skt. Jørgensgaarde er oprettede i Aarene fra 1250 til 1300.

En saadan Gaard fandtes ogsaa i Slagelse, og det vides, at den i 1261 er blevet betænkt med Gaver.

Helliggeisthusene eller Helligaands, som de ogsaa kaldtes, er i nogle Tilfælde oprettede af Helligaandsordenen, der er stiftet i det 12. Aarhundrede, men i andre Tilfælde er de stiftede af private Personer. Paa Sjælland fandtes der Helligaandshuse i København, Slagelse, Antvorskov, Næstved og Vordingborg. I disse Helligaandshuse optoges syge, fattige og skrøbelige, der plejedes her. De fleste af disse Helligaandshuse forsvandt efter Reformationen, og der opstod i Stedet for disse de saakaldte „Hospitaler“.

Helligaandshuset i Slagelse er oprindelig skænket af en Slagelseborger, Knud Nielsen, og det nævnes tidligst i 1372. Det laa paa det nuværende Hospitals Grund i Byens Udkant, og det ejede ikke saa faa Godser i Slagelses Omegn. I 1534 knyttedes det til Skt. Jørgensgaard.

I Tidernes Løb har Slagelse Hospital, som Helligaandshuset benævnedes fra Slutningen af det 16. Aarhundrede, foretaget betydelige Udvidelser, der har gjort det til en ansat Stiftelse.

Da Stiftelsens Formue stadig forøgedes, og da det gamle Hospital ikke kunde udvides, oprettedes ved kgl. Reskript af 1857 en ny særegen Stiftelse „Slagelse Kloster“.

Hospitalet paa Bredgade afgiver nu Bolig for ældre Personer, der optages fra hele Landet. Foruden fri Bolig, Lys, Varme, Vask, Medicin og Lægehjælp, ydes der hver Beboer 3 Kr. ugentlig, 3 Pund Brød ugentlig og de mest svagelige Middagsmad to Gange ugentlig.

Klosteret ved Bjergbygade afgiver Bolig for 50 Kvinder af den dannede Middelstand, hvoraf i Reglen 35 ugifte og 15 Enker eller Koner, der uden egen Skyld er forladte af deres Mænd, 45 Aar gamle og af uplettet Rygte. Foruden fri Bolig, Brændsel, Medicin og Lægehjælp, ydes for hver 200 Kr. aarlig for de tre Fjerdedeles Vedkommende og 160 Kr. for den sidste Fjerdedel. - Klosteret ledes af Forstander A. Helmer, og til det er knyttet Læge, Økonom, Sygeplejerske og Vaskeribestyrerinde.

Vaskeribestyrerinde
MAREN KRISTINE NIELSEN er født 1875 og har virket ved Slagelse Kloster siden 1918.

SLAGELSE ASYL er oprettet ifølge Fundats og dertil hø-

Slagelse Asyl.

rende testamentariske Bestemmelser af afdøde Borgmester og Byfoged Lassens Enke, Anna Marie, født Ødgaard, i Aaret 1869. Asyls Bygning er opført i samme Aar. Antallet af Børn, der søgte Asylet, var i 1891 ca. 100 pr. Maaned, i 1900 naaedes 114, men i 1928 var Tallet kun 56.

Edith Laursen,
Bestyrerinde.

Asylet i Slagelse blev indtil 1930 drevet under de ældgamle Asylformer, men i nævnte Aar, da Lærerinde Edith Laursen blev dets Bestyrerinde, indførtes det nye Børnehavesystem her.

Asylet styres af en mandlig Komité, der assisteres af 17—18 Damer, der hjælper ved Indsamlinger, Syaftener og lignende.

Fra 1923—30 var Frk. Kirstine Nielsen Asyls Bestyrerinde, men i sidstnævnte Aar afløstes hun af nuværende Bestyrerinde.

I 1933 blev den gamle Forhave moderniseret og belagt med Fliser. Her opstilledes da Sandkasser m.m.

Bestyrerinde EDITH LAURSEN er demitteret fra Femmers Kvindeseminarium.

SCT. Hedvigs Søstrenes Børnehjem i Slagelse aabnedes den 9. April 1923 efter Ønske af de derværende Præster, der fandt, at et Børnehjem her var baade i høj Grad ønskeligt og nødvendigt. Søstrene købte Ejendommen „Slagelsehus“, der ligger i Sct. Mikkelsgade og er Nabo til den katolske Kirke, og heri oprettedes Børnehjemmet.

Sct. Hedvigs Søstrenes Børnehjem.

Der optages Børn fra Værgeraadet, Kommunen samt fra Hjem, hvor Omstændighederne taler for, at Børnene optages paa et Børnehjem. Børnehjemmet er statsanerkendt, og det har Plads til 17 Børn i Alderen fra 2 til 14 Aar. Første Salen rummer Opholdsstue og to Sovesale for Drengene, og i Stuetagen findes to Sovesale for Piger, en Dagligstue og en Spisestue. Rundt om Huset er der en ret stor Have.

Hjemmets første Forstanderinde var Søster Marie Radigundit, men hun rejste i 1931, og Aaret efter ansattes nuværende Forstanderinde, Søster Maderade Ruth, der siden 1923 har været knyttet til Arbejdet i Danmark.

SLAGELSE Bys Vand-, Gas- og Elektricitetsværker er fuldt moderne Institutioner. Vandværket er planlagt og udarbejdet af Ingeniør T. A. English, og det toges i Brug i Aaret 1889. Dengang Værket anlagdes, var Vandstanden saa høj, at man anvendte Hævertledninger ind til Vandværket og foretog Oppumpning ved Gasmaskiner, senere anlagdes der Dampmaskiner. Gennem Aarene er der foretaget flere Ombygninger og nye Boringer.

Gasværket opførtes i 1856 ved Hjælp af et Laan i Ringsted Sparekasse paa

50,000 Rdl. Før den Tid oplystes Byen udelukkende med Tranlamper, og gaar vi tilbage til Aaret 1820, finder vi, at Byen kun havde en eneste Gadelygte, og den hang paa Raadhuset. I 1926 byggedes der en ny Gasbeholder.

Elektricitetsværket er opført af Slagelse Kommune i Aaret 1909, men allerede siden 1893 havde Byen haft elektrisk Lys, som den fik fra et privat Værk. Den nuværende Bygning, der indviedes den 1. Oktober 1909, er opført efter Tegning af Arkitekt K. N. Larsen. I 1909 begyndte Værket med 2 Stk. Dampmotorer à 180 H.K., i 1913 fik det en til paa 250 H.K. I 1920 fik det sin første Dieselmotor paa 440 H.K., og i 1925 fik det en til paa 600 H.K. — Hvert af Værkerne ledes af en Bestyrer.

PAA et højtliggende Terræn i Slagelses østlige Udkant og ved Byens mest yndede Promenade — Skovstien — ligger Slagelse kommunale Sygehus, eller rettere det Kompleks af Bygninger, hvoraf denne Institution nu bestaar. Fra et primitivt, uhygiejnisk og utidssvarende lille Provinsygehus er Institutionen i Løbet af 5 Aar forandret til et ret stort og velindrettet Sygehus, som i enhver Henseende staaar paa Højde med de bedste i vore Provinsbyer.

Byens ældste Sygehus, som blev opført 1857, var i Tidens Løb blevet udvidet to Gange. Det blev skaaret igennem af den nye Vej, som fra Parkvej strækker sig omtrent i Vest—Øst ud til Sygehushavens yderste Grænse. Den ældste Del, som laa tilhøjre for Vejen, er nu nedrevet, medens Størstedelen af de to Tilbygninger, der har faaet Lov til at blive staaende, anvendes som Infirmeri for Byens Soldater, idet Kommunen dog har beholdt et Par Lokaler i den søndre Gavl til Kontor for sit Sygehus. Længere fremme paa begge Sider af Vejen ligger de nye Bygninger, straks tilhøjre Inspektørboligen, dernæst Epidemisygehuset og yderst det medicinsk-kirurgiske Sygehus. Paa venstre Haand har man Overlægeboligen, Køkken- og Vaskeribygningen og yderst Ligkapellet. Lige for Vejen ser man Slagelse Lystskov, imellem hvis Trækroner man netop kan skimte Skorstenene paa den derværende Pavillon.

Slagelse kommunale Sygehus.

Det medicinsk-kirurgiske Sygehus, der blev taget i Brug d. 1. Juli 1920, bestaar af Kælder og 3 Etager. I Kælderen er bl. a. indrettet Lysbad og Bolig for Portørerne samt nogle Depotrum, ligesom Kedlerne til Opvarmning og til Varmtvandsforsyningen er anbragt her. Stueetagen anvendes særlig til mandlige og Førstesal til kvindelige Patienter. — Med sine brede og lyse Gange, der i Retningen Vest—Øst strækker sig gennem hele Bygningen, gør de to Afdelinger et venligt Indtryk. Sygestuerne vender næsten alle mod Syd. I Kvistetagens Midterparti findes fire Enestuer, saaledes at der paa disse Afdelinger bliver ialt 30 Sygestuer med 68 Senge.

Ved Hovedindgangen i Stueetagen ligger Forbindsstue, og paa Førstesal i venstre Gavl har Overlægen Kontor, overfor hvilket Operationsafdelingen er beliggende. Denne Afdeling bestaar af Forstue og to Operationsstuer samt Sterilisationsrum og Badeværelse for Lægerne. I begge Etager er der Tekøkken med Mad-Elevator til Kælderen, Badeværelse og Skyllerum med W.C. samt Værelse til Afdelingssygeplejersken, Linnedepot og faste Medicinskabe indbygget i Væggen mod Gangen. Den østlige Ende af Gangen anvendes i begge Etager som Dagligstue for opgaaende Patienter, og der er herfra Adgang til Loggiaen, hvor der er Plads til Anbringelse af de Patienter, som skal have Ophold i fri Luft. I den vestlige Ende af Kvistetagen er Røntgenklinikken anbragt, og der findes Boliger for Reservelægen og for Oversygeplejersken. Den østlige Ende af denne Etage rummer Afdelingen for Hud- og Kønssygdomme med ialt 12 Senge. Endelig er der i Kvistetagen indrettet Laboratorium.

Foruden den monumentale Hovedtrappe, hvortil man kommer igennem Vestibulen ved Hovedindgangen mod Skovstien, fører en Bagtrappe igennem alle Etagerne, og der findes desuden i Bygningens vestre Gavl en Elevator til Transport af Patienter.

Epidemisygehuset har været anvendt som Garnisonssygehus, indtil Militæret i Slutningen af 1924 tog det i Kommunens gamle Sygehus indrettede Infirmieri i Brug. Bygningen bestaar af Kælder, hvori findes Fyrgrav og nogle Depot- og Brændselsrum, samt 3 Etager. Stueetagen anvendes til Difteripatienter, og i den østlige Fløj findes en mindre Afdeling for forskellige epidemiske Sygdomme, som f. Eks. Tyfus, Meningitis og Børnelammelse, ligesom der her er Bolig for Sygeplejersken. Paa Førstesal er Scarlatinaafdelingen indrettet tilligemed Værelser for det til denne Afdeling knyttede Personale. Kvistetagen er udelukkende anvendt til Funktionærboliger. I alle 3 Etager er der indrettet Tekøkken, og Afdelingerne er udstyret med de fornødne Badeværelser og Skyllerum med W.C. To Trapper fører mod Syd igennem alle Etager. Den ene Trappe er til Brug for Scarlatinaafdelingen, medens den anden anvendes af Funktionærer og af Besøgende til Patienterne. Adgangen til Afdelingen i Stueetagen foregaar ad to Trapper paa Bygningens Nordside.

Epidemisygehuset har ialt 39 Senge, men paa Grund af den ringe Belægning af Patienter med epidemiske Sygdomme, anvendes for Tiden Førstesal som Rekonvalescentafdeling for Patienter fra det medicinsk-kirurgiske Sygehus.

Køkken- og Vaskeribygningen er taget i Brug i November 1923. I Køkkenfløjens Stueetage findes foruden det store Køkkenrum med Dampkogere, Gaskomfur og Varmeskab, Opvaskerrum og Fadebur, medens der i Kælderen, som kun strækker sig under denne Fløj, findes Fryserum, Rum med Farsmaskiner m. m. og forskellige Oplagsrum. I Kælderen er desuden anbragt Kedlerne, og i et særligt Rum Frysemaskiner, ved Hjælp af hvilke Sygehuset selv kan fremstille al den Is, som anvendes saavel i Køkkenet som paa Afdelingerne. I Stueetagen er der endvidere en mindre Spisestue for Personalet, og i Bygningens venstre Fløj er indrettet en Afdeling for Sindssyge. Den bestaar af 3 Værelser for Patienter og et Værelse for Vagten. — Elevatorer til

Transport af Service og af Madvarer fører fra Køkkenet saavel til Kælder som til den store Spisestue, som findes paa Førstesal. — Over hele Køkkenfløjen findes der iøvrigt paa Førstesal Funktionærboliger, ligesom der i Kvistetagen er indrettet fem Værelser til Funktionærer.

Vaskefløjen er kun bygget i een Etage. Der findes her Vaskerum og Strygestue med alle til et moderne Vaskeri hørende Maskiner. Endvidere er der her indrettet et rummeligt Linneddepot og en Systue med elektriske Symaskiner. Saavel over Vaskeri som over Køkkenfløjen er der store Loftsrums, og der findes i Bygningen, ligesom paa Sygehusene, Vaskekummer med varmt og koldt Vand. I en særlig Tilbygning paa Vaskerifløjen er Desinfektionsovn anbragt. Der er her Baderum for Desinfektøren, og i den urene Side er der i Væggen ind imod Vaskeriet anbragt en Vaske-maskine, saaledes at Tøjet fra Epidemisygehuset kan lægges ned her for efter den første Behandling i Maskinen at tages op af Vaskeriets Personale.

Ligkapellet blev taget i Brug i Oktober 1922. Foruden det store Kapelrum findes der et mindre Værelse til Henstilling af Lig samt et Sektionsværelse.

Inspektørboligen har tidligere været anvendt som Køkken og for Førstesals Vedkommende til Bolig for Økonoma og for det til Køkkenet knyttede Personale. Efter en gennemgribende Reparation og Forandring af Bygningens Indre, flyttede Inspektøren derind i November 1924. Overlægeboligen blev taget i Brug i Oktober 1927. Sygehusets samtlige Bygninger ligger omgivet af Haver.

A. K. Rasmussen,
Oversygeplejerske.

H. P. RAGER, Overlæge, er født den 30. December 1881 paa Wilhelmslyst ved Holbæk som Søn af Proprietær Olaf Rager og Hustru Bodil, født Andersen. Gift 1914 med Margrethe Juul. Student fra Roskilde Katedralskole 1900, med. Eksamen 1908, Reservelæge ved Skive Sygehus fra 1908—10, ved Randers Sygehus fra 1911—13, klinisk Assistent ved Frederiksberg Hospital fra 1914—16, Reservelæge ved samme Hospitals Afdeling A 1916, Overlæge ved Slagelse kommunale Sygehus 1918, kst. Overlæge i Hæren 1930.

J. Nielsen,

ANNE KIRSTINE RASMUSSEN, Oversygeplejerske, er født den 3. Marts 1906 i Engelstoft og begyndte sin Uddannelse til Sygeplejerske paa Rigshospitalet i 1927, var Assistent samme Sted fra 1930—33, 1934—35 supplerende Uddannelse, igen Assistent ved Rigshospitalet fra 1934—35, siden Oktober 1935 Oversygeplejerske ved Slagelse Sygehus.

JULIE NIELSEN, Afdelingssygeplejerske, er født den 25. December 1894 og begyndte sin Uddannelse til Sygeplejerske ved Horsens Sygehus i 1916, var paa Fødselsstiftelsen i 1919, Afdelingsvikar ved Vejle Sygehus 1919, siden August 1919 Afdelingssygeplejerske ved Slagelse gamle Sygehus, siden 1920 ved det nye Sygehus Afdeling A. K., hvorunder hører Vuggestue og Fødselsstue.

RIGMOR JOHANNE MARGRETHE KNUDSEN, Afdelingssygeplejerske, er født i 1894 og begyndte sin Uddannelse til Sygeplejerske ved Rigshospitalet i 1914, fik fra 1917—21 supplerende Uddannelse, har siden 1921 været Sygeplejerske ved Slagelse Sygehus, Afdelingssygeplejerske samme Sted for Afdeling A. M. siden 1923.

LAURA CHRISTINE SANDBERG, Assistent, er født den 27. Februar 1892 og begyndte sin Uddannelse til Sygeplejerske ved Vordingborg Sygehus i 1918, var Assistent ved Dronninglund Sygehus fra 1922—28, var Sygeplejerske ved Sæby Sygehus fra 1928—30, har siden 1930 været Assistent ved Slagelse Sygehus epidemiske Afdeling.

DE GAMLES HJEM i Slagelse Købstad er bygget efter Tegning af Arkitekt Larsen og indviet den 1. Oktober 1907. I 1928 blev Hjemmet betydeligt udvidet ved Tilbygning. Det rummer nu 40 enkelte og 6 dobbelte Værelser. I den i 1928 tilbyg-

gede Tværfløj er der indrettet en særskilt Sygeafdeling med Plads til 15 Patienter. Hjemmet er forsynet med Centralvarme og varmt Vand samt Badeværelse. De store, lyse Værelser og brede Gange giver et hyggeligt og friskt Opholdssted for Beboerne. Bygningen ligger paa Sorøvej og omgives af et lille Haveanlæg.

Fra 1907 til 1933 lededes Hjemmet af Frk. Madsen, fra 1933—36 af Fru Gilsing og siden 1936 ledes det af Agnes Andersen.

Hjemmets Sygeafdeling har siden Oprettelsen været ledet af Sygeplejerske Rasmine Larsen.

AGNES ANDERSEN, Bestyrerinde, er født den 5. Januar 1896.

RASMINE LARSEN, Sygeplejerske, er født den 6. Juni 1896 og uddannet ved Præstø Amts Sygehus i Næstved fra 1918—22, fik supplerende Uddannelse paa Sct. Hans Hospital, har været Afdelings- sygeplejerske ved Slagelse Sygehus epidemiske Afdeling og dernæst Oversygeplejerske ved Slagelse Kommunes Forsørgelsesanstalt fra 1926—27.

SLAGELSE, RINGSTED OG SORØ var i Consumptionstiden selvstaaende Told- og Consumptionsteder og blev disse ogsaa benævnte „Brænderikontrolsteder“, og havde særlige overordnede Embedsmænd, nemlig Consumptionsinpektør og Consumptionskasserer. I Slutningen af Consumptionstiden simplificeredes denne Tjeneste under en Consumptionsforsvalter, der boede i Slagelse og førte Tilsyn med de i Sorø og Ringsted ansatte Told- og Consumptionsbetjente.

Med Henviisning til foreløbig Lov af 15. November 1850 udstedtes fra Finansministeriet et Paabud af 1. Oktober samme Aar, der begynder saaledes: Portconsumtion og Portopsyn samt Formålingskontrol ophører for Provinskjøbstædernes Vedkommende den 6. Oktober næstkommende Kl. 12 Midnat, efter hvilket Klokkeslet alle Bomme og landværts Adgange til Købstæderne forblive aabentstaaende. Alle af Kongen, Ministeriet eller det forrige Generaltoldkammer og Commerce-Collegium ansatte Betjente vedbliver indtil nærmere Ordre at nyde Indkomster som hidtil, og udbetales altsaa navnlig Oktober Maanedes Gage forud som sædvanlig.

Ved Lønningsloven af 11. Marts 1851 ændredes Forholdet til, at der for Slagelse med Ringsted og Sorø ansættes en Oppebørselskontrollør, der nogle Aar senere fik Prædikat af Toldforsvalter. Under denne Benævnelse er samme til Dato Chef for Slagelse Toldsted, under hvilket henhører Ringsted og Sorø.

EMIL HENRI CARL PETER SIHM, der er født den 30. August 1874, blev ansat i Toldtaten 1889, begyndte samme Aar (14. Maj) paa Christianshavns Havneoppebørselskontor, blev udnævnt til Assistent i Ribe 1903, tjenstgørende i Aarhus fra 1904, paa Gedser-Warnemünde Ruten fra 1909, i Odense fra 1917. Udnævnt til Toldkontrolør af 2. Grad i Odense fra 1920 og fra 1924 Toldkontrolør af 1. Grad i Nykøbing paa Falster, er nu Toldforsvalter i Slagelse.

E. H. C. P. Sihm,
Toldforsvalter.

POSTVÆSENET blev som bekendt oprettet her i Landet af Kong Christian den 4. ved Forordning af 25. December 1624. Ganske vist havde Kong Christian den 2. syslet med Oprettelse af et Postvæsen, men uden at naa noget Resultat.

I Forordningen af 1624 træffes Bestemmelse om Styrelse, Postmestre, Bude, Ruter o. s. v.

Kong Frederik den 3. bortforpagtede i 1653. Postvæsenet til Poul Klingenberg, der var Købmand i Hamborg, og først i 1711 blev dette overtaget af Staten. Klingenberg

organiserede Postvæsenet med stor Dygtighed.

Postvæsenet stagnerede i det 18. Aarhundrede, ja, paa visse Omraader var der vel endog Tilbageskridt at notere. Derimod betegner Udviklingen i det 19. Aarhundrede fra første Begyndelse en stadig opadgaaende Linie, til Tider med væsentlige Fremskridt. Æren herfor tilkommer først og

Slagelse Posthus.

fremmest to dygtige Mænd i Styrelsen, nemlig Direktør David Monrad (1801—42) og Otto Sophus Greve Danneskjold Samsøe (1842—75). Mærkepælene i denne Tidsperiode er disse:

1. Befordringsvæsenets Forbedring efter at Postvæsenet har overtaget Tilsynet med dette og den deraf flydende bedre Postgang.
2. Enklere og billigere Takster, særlig efter Frimærkesystemets Indførelse i 1851.
3. Det trafikale Fremstød i 1860erne og 1870erne ved de nye Jernbanelinier.
4. Oprettelse og Udbygning af Landpostvæsenet.

Nu til Dags opretter Postvæsenet af letforstaaelige Grunde ikke Posthuse i Kroerne, men i Postvæsenets første Tid og langt senere var det ret almindeligt, at netop Kroerne var Posthuse og Gæstgiveren Postmester eller Brevsamler. Dette hænger naturligvis sammen med, at Postvæsenet og Befordringsvæsenet var en Enhed. De ridende og kørende Poster bedede i Gæstgiverstederne, og det var da praktisk at ekspedere Posten samme Sted.

Da Postmestrene jo altsaa havde andre Interesser at varetage foruden Posthusets, saa kunde det godt hænde, at man fik en ublid Modtagelse, naar man kom med sit Brev og vilde have det sendt. Man maatte nøje paase, at Brevet var forsvarligt forseglet, og man betalte for Forsendelsen og Modtageren betalte for Modtagelsen. Naar Posten kom til Byen sorterede man denne ud, og den laa da saaledes, indtil de fra Omegnen værende Landpostmænd, eller hvad det ofte var Tilfældet, Koner, kom ind til Kontoret og hentede denne, og de besørgede da Brevene videre.

Vi skal kort nævne de vigtigste Reformere indenfor denne Etat. I Aaret 1851 indføres Frimærkesystemet og dermed den ensartede Portobetaling og samtidig skete Ophængningen af Brevkasserne. Omkring Aaret 1865 indførtes Brugen af lokale Breve, og der oprettedes Brevsamlingssteder til Lettelse for Landbefolkningen, og de første Landpostbude antoges.

Saavidt det kan ses, havde Slagelse By ikke nogen Postmester, dengang Forordningen af 1624 traadte i Kraft, men Borgerraadet bestemte, hvem der skulde tage sig af Posten, naar denne paa sin Vej fra København til Hamborg kom gennem

Slagelse. Første Gang vi træffer paa en Postmester i Slagelse er i Aaret 1698, da Hans Vienholdt nævnes som Postmester. Han havde sin Postgaard i Smedegade, men om han ogsaa drev Gæstgiveri kan ikke siges med Sikkerhed, men meget tyder derpaa, idet man i Skøder fra 1730erne ser, at Gaarden kaldes for Kgl. privilegeret Postholder- og Gæstgivergaard. Efter at Postvæsenet 1711 var overtaget af Staten nævnes Raadmand Th. Bruun som Postmester. Hans Efterfølger, Raadmand Chr. Dreyer, skal have haft sit Poststed i det saakaldte gamle Raadhus, der laa paa Hjørnet af Slots-gade og Bredegade. Han døde i 1771. Nu bliver Vilhelm H. Kickebusch Postmester, og han erhverver i 1773 en Gaard i Slagelse, der hed „Ostemeyersgaard“. Den tilskødedes ham i 1773 af Enken Karen Niels Sørensen Stub, og det er sikkert den Postgaard, der nu rummer „Hotel Postgaarden“. Kickebusch var dog ikke Postmester i ret lang Tid, da han havde en frygtelig Uorden i sine Sager. 1744 afløstes han af Ole Femmer, der flyttede Poststedet til Bredegade. Denne Postmester døde i 1817, og hans Efterfølger blev Jens Chr. Lundager, der i 1830 døde og efterfulgtes i Embedet af Postmester Henrik Johannes Krebs fra Vordingborg. I 1841 bliver Birkedommer Niels Krabbe von Krogh Postmester, og da han i 1852 flyttes til Nyborg gaar Stillingen over til Kammerherre, Kaptajn Jens von Benzon. Saavel i hans som i hans Forgængers Tid var Posthuset i Gaarden paa Hjørnet af Smedegade og Skovsøgade. I 1876 tiltræder Postmester Joseph Michaelsen, i hvis Embedstid Posthuset flyttes til Løvegade, hvorfra det senere blev flyttet til Apotekergaarden i Bredegade. Her blev det, indtil den nye Postbygning ved Banegaarden blev taget i Brug. Michaelsen var en betydelig Skikkelse indenfor Postvæsenet, og han dekoreredes med Fortjenstmedaljen i Guld. Hans Efterfølger, Hans Frederik Adolf Müller, fungerede fra 1880 til 1906, da han efterfulgtes af Anders Rasmussen, der i 1922 afløstes af Kaj H. Waage Pedersen, hvis Efterfølger var Postmester Hagbart Berg, der døde i Marts 1936. I 1936 tiltraadte nuværende Postmester, Chr. Wiingaard Henriksen, Embedet.

Det nuværende Posthus er bygget i 1931—32, og det huser Post- og Telegraf-tjenesten. Sidstnævnte havde tidligere til Huse paa Sdr. Stationsvej, men er nu underlagt Postetaten. Den nye Postbygning er en smuk og statelig Bygning.

OLAF CHRISTIAN WIINGAARD HENRIKSEN, Postmester, R. af D., Minde-tegnet for dansk Krigsfangehjælp, Preussisk Røde Kors Erindringsmedalje af 2. og 3. Klasse, Østrigsk Røde Kors Ærestegn af 2. Klasse med Krigsdekoration, er født den 7. Juli 1877 i Kerteminde som Søn af Bogholder Niels Henriksen og Hustru Thora, født Wiingaard. Gift med Therese With. Præliminær-eksamen, indtraadt i Postvæsenet 1894, Sekondløjtnant 1898, Postmedhjælper 1902, Postekspedient 1905, Kaptajn af Reserven 1915, Postkontrollør af 2. Grad 1920, Postkontrollør af 1. Grad 1926, Lejrkaptajn i Lazaretlejren ved Hald, Overkontrollør i Odense 1931, Udgiver af Postadressebog for Fyen, Postmester i Slagelse siden 1. April 1936.

O. Chr.
Wiingaard Henriksen,
Postmester.

OMEND vore Trafikmidler i det 20. Aarhundrede omfatter andre betydende Grene end De danske Statsbaner, saa kan man dog ikke andet end netop bruge disse, naar man vil sætte Trafikspørgsmaalet i Forbindelse med vore Byers Udvikling; thi Banerne har været stærkt medvirkende til, at Byernes Indbyggerantal er steget.

Slagelse Købstad havde i 1850 ca. 4000 Indbyggere, og i 1870, 14 Aar efter

Banens Anlæggelse ca. 5460. I 1903 er Folketallet steget til 9330, i 1925 til 13804, og i 1931 var det 14628.

Den første sjællandske Banestrækning, fra København til Roskilde, aabnedes i 1847, og Linien Roskilde—Korsør satte i Drift den 27. April 1856. Til at begynde med befærdedes Strækningen af

to Tog daglig i hver Retning. Den 15. Maj 1892 aabnedes Strækningen Slagelse—Næstved med Tilslutning til Skelskør, og i Aaret 1898 kom Strækningen Slagelse—Værsløv.

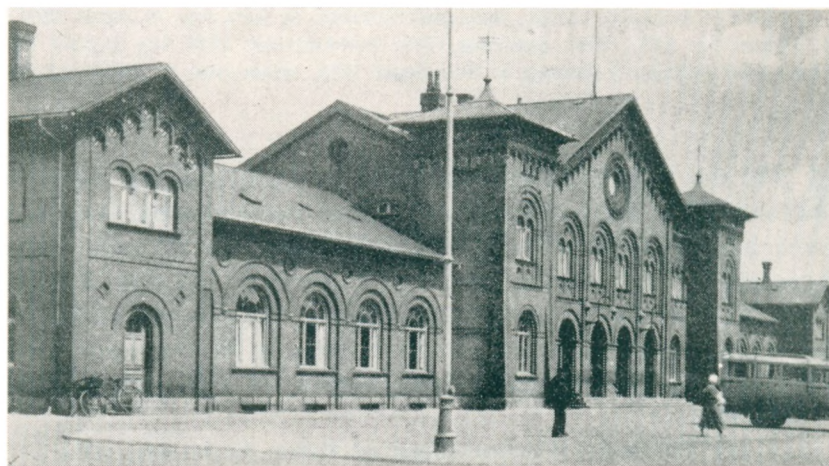
K. H. Mørk,
Stationsforstander.

Oprindelig laa den første Jernbanestation der, hvor nu Slagelse Margarinefabrik ligger, og først i Aarene 1891—92 byggedes den nuværende Bygning, der toges i Brug i Maj 1892. Det var en efter Dalidens Forhold meget anselig og ret imponerende Bygning, der typisk viser os 90ernes Bygningsstil. Stationsbygningen, som den nu ligger, og navnlig efter at det nye Posthus er opført, er af en egen Storladenhed, og hele Banegaardspladsen er forandret til en smuk Plads, der tilfulde giver de Rejsende Indtryk af en By i Udvikling.

Af Stationsforstandere ved Slagelse Station har der været følgende: Inspektør Gyldenfelt fra 1856—1866, J. V. Lund-Jensen fra 1. September 1866 til 30. September 1884, E. V. Sarauw fra 1. Oktober 1884 til 31. Oktober 1915, C. J. F. Bülow fra 1. November 1915 til 31. Maj 1928, A. M. N. R. Madsen fra 1. Juni 1928 til 31. September 1929, I. A. Schou fra da af og til 30. April 1935, da nuværende Forstander tiltraadte.

Interiør af Restaurationslokalerne.

Slagelse Jernbanestation.

KNUD HOLGER MØRK, Stationsforstander, er født den 10. April 1880 og ansattes ved D. S. B. den 1. September 1897, blev Assistent 1899, Overassistent 1923, var knyttet til Odense Banegaard fra 1909, blev Overkontrolør i Esbjerg 1. November 1933, udnævntes til Stationsforstander i Slagelse 1. Maj 1935.

LIGE fra Slagelse første Banegaards Oprettelse og uafbrudt gennem Tiderne har der været Restauration her. Selve Restauranten har fra sine første Dage raadet over hyggelige Lokaler, der er beliggende for sig selv i den ene Ende af Stationsbygningen. Der findes Servering i saavel 3. som 2. Klasses Venteværelser, og selve Hovedrestaurationen er tilgængelig for alle Rejsende. I den nuværende Restauratørs Forpagtningstid er selve Lokalerne og Montering i disse betydelig forskønnet og moderniseret. Udenfor Banegaarden er der etableret en tidssvarende Fortovsrestaurant.

I sin Tid ledes Restauranten af Peter Andersen, men 1. April 1927 overgik den til den nuværende Restauratør, Valdemar Nielsen, der er født 1886 og har været Restauratør ved Kolding Banegaard fra 1917—27.

LIGESOM der i de sidste Tider er sket store videnskabelige Fremskridt indenfor Lægevidenskaben, er Begrebet „Massage“ undergaaet store Forandringer. Det er ikke saa længe siden, at store Dele af Publikum betragtede Massage som noget mystisk noget. Først efter at man indenfor Lægeverdenen har faaet fastsat særskilte Rammer for Uddannelsen til Massøse, har denne Virksomhed vundet mere og mere Indpas i Befolkningen. Nu er vore Massøser, naar de har bestaaet den lægeautoriserede Eksamen, udrustede saaledes, at de har et grundigt Kendskab til det menneskelige Muskelvæv og dets Funktioner.

Ved Aarhundredeskiftet havde Slagelse kun en Massøse, medens der nu findes fem. Den ældste Massøse var Frk. Møller, der omkring 1916 afstod sin Praksis til Frk. Greve Christensen. Denne solgte i 1921 Praksis'en til Frk. Heje, der i 1926 efterfulgtes af Frk. Jensen. Endnu fulgte der et Par Indehavere, før Frk. Ester Andersen fik Virksomheden. I 1919 nedsatte Frk. Dagmar Sau sig i Byen, og hun er nu den ældst praktiserende Massøse i Slagelse. I 1924 begyndte Fru Inger Larsen sin Praksis og senere er der kommet 3 Massøser til.

Før Sygekassernes Sammenlægning i 1928 fandtes der flere Sygekasser i Byen, saaledes Arbejdernes Sygekasse, hvortil Frk. Sau var knyttet fra 1919—28, Slagelse Sygekasse, der havde Fru E. Larsen som Massøse fra 1925—28 og endelig Slagelse By- og Mark Sygekasse, der havde Frk. Heje. Paa Sygehuset delte man Arbejdet imellem sig. Efter Sygekasseordningen af 1928 er det nu tilladt Patienterne selv at vælge deres Massøse.

Udviklingen indenfor Massøsernes Fag er foregaaet med Stormskridt, hvilket bedst kan ses deraf, at Slagelse By ved Aarhundredeskiftet havde Mas med at brødføde en Massøse, medens der nu praktiserer 5 Massøser med egen Klinik og et ret betydeligt Klientel.

ESTHER ANDERSEN, lægeautoriseret Massøse, er født den 14. Marts 1908 og uddannet paa H. P. Lunds Kursus fra 1927—29, tog Eksamen 1929, var Assistent paa Helsingør Lysbad fra 1929—30, ved Folkekuranstalten „Hald“ i 1930, derefter Assistent hos københavnske Læger. Overtog i Januar 1934 Frk. Teksens Praksis paa Bredegade Nr. 6 i Slagelse, men flyttede denne 1. Oktober 1935 til Skovsgade Nr. 6. Foruden at virke indenfor Sygekassepatienter driver Frøkenen en udstrakt Praksis blandt Skoleelever og med Svensk Sygegymnastik.

Esther Andersen,
lægeaut. Massøse.

Dagmar Sau,
lægeaut. Massøse.

Inger Larsen,
lægeaut. Massøse.

DAGMAR SAU, lægeaut. Massøse, er født den 11. Juli 1886 i Obdrup og uddannet hos Dr. Clod Hansen, tog Eksamen i 1911, praktiserede i Ribe fra 1912—18 og har siden 1919 praktiseret i Slagelse, var fra 1919—28 Massøse ved Arbejdernes Sygekasse, og efter Sygekassernes Sammenslutning i 1928 ved Slagelse anerk. Sygekasse saavel som privat Praksis. Bopæl Ndr. Stationsvej 2¹.

INGER LARSEN, lægeaut. Massøse, er født 1895 og uddannet hos Dr. Clod Hansen, tog Eksamen 1913 og var fra 1914—16 privat Massøse hos Lensgrevinde Frijs-Frijsenborg, praktiserede fra 1916—18 i Vejle og giftede sig i 1919 med Theofilus Larsen. Ophævede derefter sin Praksis, men optog den atter i Slagelse i 1924, har nu Klinik i Sct. Mikkelsgade Nr. 5. .

JOHANNE FRANDBEN, lægeaut. Massøse, er født den 26. November 1897 og uddannet paa Theilmanns Kursus og med supplerende Uddannelse ved Følkekuranstalten „Hald“ og under Dansk Røde Kors, hvor Frøkenen ligeledes virkede som Massøse. Efter endt Eksamen Volontør paa Rigshospitalet i kortere Tid. — Begyndte egen Praksis i Jernbanegade i Slagelse i 1928, men flyttede til nuværende Adresse, Nytorv Nr. 15, i 1933. Her har Frøkenen egen Klinik.

GERDA JACOBSEN, lægeaut. Massøse, er født den 20. April 1910 og uddannet paa H. P. Lunds Kursus i 1932, fik supplerende Uddannelse paa Folkekuranstalten „Hald“, var Assistent i Korsør i 2 Aar. Overtog i 1936 Inger Pedersens Praksis i Slagelse. Klinikken ligger Nytorv Nr. 1. Frøkenen er specielt uddannet i elektriske Behandlinger og i svensk Sygegymnastik.

Gerda Jacobsen,
lægeaut. Massøse.

Cecilie Møller,
Menighedssygeplejerske.

MENIGHEDSPLEJEN for Slagelse Købstad er stiftet i 1926 og delt i to Distrikter med de to Sognepræster som Formænd. — Først i 1929 fik Menighedsplejen en fast Sygeplejerske.

CECILIE MØLLER, Søster, er uddannet ved Sct. Lukasstiftelsen i København og var fra 1919—29 Menighedssygeplejerske ved Esajaskirkens Menighed, er siden 1929 knyttet til Menighedsplejen i Slagelse.

Sten- og Billedhugger Carlsens Virksomhed.

Monument udført af Billedhugger Carlsen.

FRA Slagelse Banegaard kan man komme op til selve Byen eller rettere sagt til den Del af Byen, hvor langt de fleste Forretninger og Industriforetagender ligger, gennem Sct. Mikkelsgade, men man kan ogsaa gaa ad Stationsvejen. Der, hvor den nuværende Øster-Stationsvej udmunder i Banegaardspladsen, ligger Slagelse Posthus, der er bygget paa det Areal, der forhen var udlagt som Have for Stationsforstanderen.

Bag Posthuset ligger det i Aaret 1921 anlagte Sten- og Billedhuggeri, der ejes af G. Carlsen. Denne Virksomhed fremstiller hovedsagelig Gravmonumenter og gennem Tiderne er der herfra udgaaet mange Gravstene og Monumenter.

Billedhugger G. CARLSEN er født den 17. December 1888 i Korsør.

Interiør fra Karen og Poul Eriksens Tandteknik.

TANDTEKNIKER-KUNST har gennem de sidste 50 Aar udviklet sig til et Kunsthaandværk af betydelig Værdi. Det kræver det ypperste af teknisk Snille, thi der forlanges jo, at Tandteknik skal erstatte noget saa intimt og personligt som de menneskelige Tænder. Var vore Tandteknikere i tidligere Tider primitive, saa er de nu til Gengæld meget fremragende indenfor deres Fag. I Slagelse har der været Tandteknikere i længere Tid. I 1930 nedsatte Hr. og

Fru Eriksen sig her, og de oprettede deres Praksis i Sct. Mikkelsgade, hvor de siden da har haft deres Klinik. Fra en lille og beskedne Tandteknik med Laboratorium er Virksomheden nu vokset til et betydeligt Omfang. Den udfører ikke alene almindelig Tandteknikarbejde, men ogsaa Guld- og Sølvarbejde.

POUL ERIKSEN, Tandtekniker og Løjtnant, er født den 6. Januar 1904 og gift 1930 med Karen Just Christensen. Uddannet til Tandtekniker i Nykøbing F. og videre uddannet i København. Begyndte egen Praksis i Slagelse 1930.

KAREN ERIKSEN, Tandtekniker, er født den 25. Maj 1909 i Hørsens og uddannet i Tandteknik og paa Tandlæge Klinik hos Tandlæge Wiggers fra 1926--28 og derefter hos Tandlæge Andersen og hos Fru S. Bartels.

K. Eriksen,
Tandtekniker.

BØDKERMESTER A. W. Hansens Virksomhed i Sct. Mikkelsgade Nr. 20 hører til en af de ældste Forretninger indenfor denne Branche. Værkstedet blev startet i lille Valby, som hører til Slagelse Landsogn. I 1902 søgte han Ansættelse ved Spritfabrikkerne og blev der ansat som Formand, denne Stilling blev bibeholdt til 1919; gik derfra atter tilbage til eget Værksted, og her blev Virksomheden fortsat til 1927, i sidstnævnte Aar blev den flyttet til den nuværende Adresse, hvor Forretningen siden har haft til Huse.

A. W. HANSEN er født i Sorø 7. Maj 1881, er Formand for Kystartilleriforeningen og Medlem af Sorø Amts historiske Samfund.

Barbermester GUNNAR NIELSEN er født d. 5. Oktober 1910 i København som Søn af Landpostbud Marius Nielsen og Hustru. — Sin Uddannelse til Barber fik han hos Barbermester Frederik Johansen, derefter var han en Tid hos Barbermester Hother Jarles i Køge. Han etablerede derefter egen Salon i Sct. Mikkelsgade. Den omfatter baade Herre- og Dameafdeling. Dameafdelingens Speciale er Vandondulation og Permanentbehandling. Paa Damesalonen er der beskæftiget 2 kvindelige Assistenten, i Herresalonen en Lærling.

O. Petersen,
Dameskræderinde.

Dameskræderinde Frk. OLGA PETERSEN er født d. 28. Juni 1893 i Stillinge pr. Slagelse som Datter af Gaardejer Rasmus Chr. Petersen. — Efter at være grundig uddannet indenfor Dameskræderfaget paabegyndte Frk. Petersen egen Systue paa Herluf Trollesvej. Her blev Frøkenen fra 1925 og til 1934, i hvilket Aar Virksomheden flyttedes til sin nuværende Beliggenhed i Sct. Mikkelsgade Nr. 7. I de mere end 10 Aar, Frøkenen har drevet Forretning i Slagelse, har hun skabt sig en stor Kundekreds af Damer fra By og Land. Hun beskæftiger til Stadighed to faguddannede Damer i sin Virksomhed.

JERNBANEGADE, der løber fra Schweitzerpladsen og til Stormbroen, var i ældre Tider nærmest et stort Torv, og baade Schweitzerpladsen og Gaden gik ud i eet. Først efter at Jernbanen til Slagelse var kommet i 1856 opstod Navnet Jernbanegade, og denne Gade førte ud til Jernbanestationen, der da laa der, hvor nu Margarinefabrikken ligger. Dengang var der ingen Bro, men Jernbanen og Gaden løb i Plan med hinanden. Hele Kvarteret paa den anden Side af Broen opstod først efter Banens Anlæggelse, og det nuværende store Villakvarter er egentlig først paabegyndt omkring 1913.

J. P. Henriksen,
Restauratør.

Stormbro Cafeen.

Ejendommen til almindelig Beboelse, men den var meget forfalden. Den 1. Februar 1912 skøder Peder Hansen Ejendommen til Restauratør Jens Peder Henriksen, der er født i 1871 og gift med Ane Kristine Pedersen, en Søster til Musikdirektør Jensens Hustru. Henriksen havde fra 1903—12 drevet Restauranten „Svanen“ i Slotsgade Nr. 25, men flyttede da til sin Ejendom i Jernbanegade. Efter en større Ombygning aabnede han her „Stormbro Cafeen“. I 1922 blev Lokalerne istandsatte, og nuværende Facade opførtes, i 1923 tilbyggedes et Sidehus. — Foruden almindelig Restaurant er her Gæstgiveri med seks Gæsteværelser.

I 1893 kom den nye Bane-gaard, og i 1892 anlagdes Stormbroen, og herunder førtes Banelegemet. I 1930erne er denne Bro udvidet og forbedret. Her ved Stormbroen, i Jernbanegade Nr. 24, laa en gammel Købmandsgaard, der i 1890erne ejedes af Købmand Jensen, der solgte den til Købmand Hans Chr. Hansen. Denne indrettede en Del af Gaarden til Restauration. — I 1906 driver Fru Rewers Restaurationen, men hun døde i 1910, og fra da af og til 1912 benyttedes

Musikdirektør Albrechtsens Orkester i 1880erne.

I første Række fra venstre ses: Niels Albrechtsen, Niels Andersen, Th. Reimers og V. Reimers.
I anden Række fra venstre: Nr. 1 ukendt, Musikdirektør Niels Jensen, Ole Jensen, Ole Jacobsen og Peder Andersen.

INDEN vi kommer nærmere ind paa Musiklivet i Slagelse Købstad, vil vi kort omtale Slagelse Musik- og Sangforening og de gamle Landsbymusikere.

Slagelse Musik- og Sangforening er stiftet den 25. September 1852, og den har gennem Tiderne givet mange store og gode Koncerter, og til den har været knyttet dygtige Personligheder, dels som Ledere og dels som Sangere og Musikere.

Vi maa gaa ret langt tilbage i Tiden, dersom vi vil danne

os et Billede af de ældste Musikere, de saakaldte Landsbymusikere, der unægtelig ogsaa har spillet en ret stor Rolle i Slagelse Bys Musikliv. Ganske vist havde Slagelse faste Musikere, de saakaldte „Stadsmusikanter“, men Landsbymusikanten havde alligevel sin Betydning for saavel Land som By.

Musikdirektør Niels Albrechtsen, der fødtes den 11. April 1831 og døde 20. Maj 1925, er sikkert en af de Personer indenfor Musiklivet her paa Egnen, der har betydet mest. Han var ikke alene en dygtig Musiker, men tillige en udmærket Lærer. Endnu lever enkelte af hans Elever. Niels Albrechtsen var Typen paa en Landsbymusiker, han vandrede med sine Elever fra Sted til Sted, og først efter at han kom til Slagelse som Musikdirektør, kom der mere Præg af By over hans Musik og Undervisning. — Han gav flere Koncerter i Slagelse og var den mest betydende og største blandt Datidens Musikdirektører. Hans Efterfølger, Musikdirektør Niels Jensen, fødtes den 9. Januar

Et Slagelse Orkester i 1890erne.

1867 i Snekkerup som Søn af Landsbyspillemand Jens Hansen og døde 1919. Han giftede sig med Ingeborg Petersen fra Magleby paa Langeland. Hun var en Slægtning til den kendte Musikdirigent Schnedler Petersen. Pianistinde Ingeborg Jensen er en Datter af dette Ægteskab. Niels Jensen var den fødte Landsbymusiker. Som 12aarig blev han Elev hos Musikdirektør N. Albrechtsen og boede under sit Ophold i Slagelse hos sin Broder, Musiker, senere Lærer, Hans Jensen. Denne var paa det Tidspunkt Medlem af Hans Madsens Orkester. — Som Musiker var Niels Jensen en alsidig og dygtig Personlighed, der dyrkede flere Instrumenter, men Violinen var hans Hovedinstrument. Fra meget beskedne Forhold arbejdede han sig op til en god Musiker, og gennem hele sin Musikervirksomhed var han knyttet til sin Lærermester, og det var derfor intet Under, at han overtog Mesterens Virksomhed, da denne blev gammel. Han havde en stor Kreds af Elever, og som Lærer var han en skattet Person. Sikkert er det, at hans og N. Albrechtsens Navne hører ind under det gamle Slagelses Musikliv, og begge har sat sig blivende Minder indenfor dette gennem deres Virksomhed.

DE sidste Rester af de gamle Landsbymusikere er snart borte, og dermed er et interessant Tidsbillede forsvundet. Disse Musikere, der var fastknyttet til den Egn, de tilhørte, var uundværlige og selvskrevne til alle Fester i Landsbyen, baade af privat og offentlig Art. Et saadant Orkester bestod som Regel af 3 Mand, 2 Violiner og 1 Bas eller Fløjte, og de spillede Natten igennem de gamle Turdanse. Saaledes havde hver Del af Landet bogstavelig talt sine egne Turdanse, eller rettere sagt

Landsbymusik i 1880erne.

Sognene. Faderen lærte ham at spille, og videre Uddannelse fik han i Slagelse. Fra 1890 til 1908 spillede han i sin Faders Orkester, og i sidstnævnte Aar overtog han Ledelsen af dette. I Sludstrup-Slotsbjergby Kommune, hvor han havde hjemme, blev han en betroet Mand, og igennem en lang Aarrække var han Sogneraadsformand her. I 1920 tog han til Slagelse for at overtage Direktørstillingen for Slagelse Oplands Elektricitetsforsyning, men sin Interesse for Musikken beholdt han. Han var Dirigent for Slagelseegnens Lærer Orkester fra 1915—30, og i en kortere Periode arrangerede han faste offentlige Koncerter i Sommertiden og fik til disse Støtte af Slagelse Byraad. Endnu den Dag i Dag spiller han i talrige Foreninger i Slagelse og Oplandet. Han giftede sig i 1904 med Marie Kruse, Flakkebjerg.

de kaldte dem ved deres Bys Navne, saasom „Skørpinge 4 Tur“, „Sludstrup 6 Tur“, „Gryderup Tro“ m. m.

HANS PETER MADSEN er født den 22. December 1877 i Sludstrup som Søn af Landsbymusiker Hans Madsen i Sludstrup. — Han fødtes 1838 og døde i 1919, blev Stadsmusikant og deltog i Krigen i 1864. — Hans Peter Madsen deltog allerede i 12 Aars Alderen i Faderens lille Orkester og tog med ham rundt i

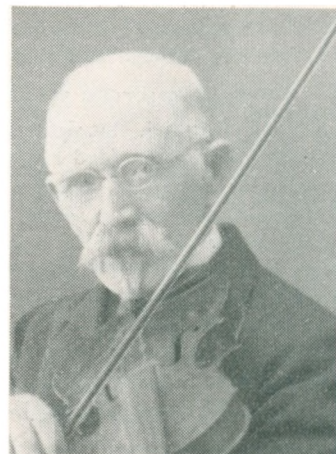

Hans Peter Madsen,
Musikdirektør.

SLAGELSEEGNENS Lærer Orkester virkede fra 1900 til 1930. — Orkesteret bestod udelukkende af Lærere fra Slagelse, Korsør og Omegn, og det talte 20—22 Mand. Pastor Nørregaard, Lundforlund, har ofret sig meget for dette Orkester. Egentlig vides der ikke meget om dette Orkester, men det synes til Dels at have virket for sig selv og udelukkende af Interesse for Musikken. Dog har det givet enkelte mindre Koncerter, og en Gang var det paa Turné i Sønderjylland. Hans Peter Madsen var dette Orkesters Dirigent fra 1915 til 1930. Omkring sidstnævnte Aar opløste Orkesteret sig selv. De gamle Medlemmer blev dels forflyttede og dels for gamle, og vanskeligt var det at samle nye Medlemmer. Dette Lærer Orkester bærer imidlertid Vidnesbyrd om, at Musikinteressen omkring Aarhundredeskiftet var stor blandt de derboende Lærere.

LANDBYSPILLEMANDEN Ole Jensen-Jernbjerg var født den 1. Maj 1838 i Halkevad Skørpinge Sogn og døde den 24. Maj 1924. Han var gift med Karen Marie Pedersen. Han kom i Lære som 10aarig hos Musiker Hans Madsen i Hyllested. Denne Hans Madsen var en fremragende Musiker, og det fortælles, at han var en streng Læremester og meget brutal i sin Optræden overfor Eleverne. Vi maa huske, at det

ikke altid var lige let at være Spillemand i hine Tider, og endnu vanskeligere var det at være Elev. — Festerne trak tit ud til den lyse Morgen, og mange Gange var der næste Aften igen Bud efter Spillemanden. Der blev derfor ikke megen Tid tilovers til at sove, og ske kunde det derfor, at de smaa Elever faldt i Søvn midt under Spillet, men saa var Hans Madsen der straks og sparkede dem over Skinnebenet. Da Ole Jensen var 18 Aar, kom han til Slagelse som Elev hos Niels Albrechtsen, og i mange Aar var han knyttet til hans Orkester som Klarinetist, men han spillede ogsaa Violin. Han købte sig en mindre Landejendom i Jernbjerg og passede denne Bedrift jævnsidig med Musikken. — Niels Albrechtsen, Niels Jensen, Ole Jensen-Jernbjerg og Hans Madsen var gennem en Menneskealder kendte Musikere paa Slagelse Egnen, og Sønner og Døtre efter disse virker i vore Dage hernede.

*Ole Jensen-Jernbjerg,
Landsbyspillemand.*

INGEBORG JENSEN, Pianistinde og Musiklærerinde, er født den 4. August 1893 i Slagelse som Datter af Musikdirektør Niels Jensen og Hustru Ingeborg, født Pedersen. Hun fik sin første musikalske Undervisning af Faderen og undervistes i Klaverspil af Frk. Ninke Jørgensen, kom derefter til Frk. Ellen Andersen og saa til Chr. Christiansen, der førte Frøkenen op til Det kgl. Musikkonservatorium, hvorfra Frøkenen afgik i 1918. Her var hendes Lærere: Chr. Christiansen, Malling, G. Helsted samt Fribert. I 1912 optraadte Ingeborg Jensen første Gang offentligt ved en Koncert, men siden da har hun været en ofte anvendt Akkompagnatrice. Hun har bl. a. akkompagneret Kgl. Kammersanger Peder Cornelius, Operasangerinde Ebba Wilton, Operasanger Joh. Fønss, Chr. Gottschalk, Marie Jacobsen og Kgl. Kapelmusikus Fini Henriques m. fl. Hun har selv givet Koncerter og mange Gange optraadt som Solist. I flere Aar medvirkede Frøkenen ved Musikdirektør i Ringsted H. Chr. Jensens Koncerter. — I 1919 begyndte Frøkenen at undervise egne Elever, og som Lærerinde har hun haft den Glæde at kunne føre en Del af disse op til Det kgl. Musikkonservatorium. Rundt om i Vestsjælland sidder der ikke saa faa dygtige Musiklærerinder og Pianistinder, der er udgaaede fra Frk. Ingeborg Jensens Skole.

NIELS CHRISTIAN HANSEN, Musiker, er født den 15. Marts 1880 i Slaglille-Bjærnede Kommune. Han begyndte sin musikalske Uddannelse i 1889. Allerede som Dreng spillede han sammen med flere af Sorøegnens kendte Musikere til Landfester og lignende. Hans Hovedinstrument er Violin med Basun og Tuba som Biinstrumenter. Chr. Hansen giftede sig i 1904 med Emma Henriksen og bosatte sig i

*Ingeborg Jensen,
Pianistinde.*

*N. Chr. Hansen,
Musiker.*

*P. Chr. M. Jensen,
Kasserer.*

Nyrup. Her virkede han sammen med Harald Hansen, Tølløse, og Brangstrup, Nyrup, samt Holbæk og Roskildemusikere. Flyttede saa til Vedde i Aaret 1918 og blev der, som Musikdirektør, meget kendt og populær paa Sorøegnen. I 1931 flyttede han til Slagelse og er nu bosiddende der.

PETER CHRISTIAN MARIUS JENSEN, Kasserer, er født den 18. Juni 1882 i Jernbjerg som Søn af Landsbyspillemand, Gaardejer Ole Jensen og Hustru Karen Marie, født Pedersen. Gift første Gang 1916 med Dagmar Larsen (død 1933), gift anden Gang med Minna Knudsen. Har siden 1912 virket paa Sagsførerkontor i Slagelse, ansattes i 1935 som Kasserer ved Slagelse Kloster. Han begyndte sin musikalske Uddannelse som 8aarig Dreng og lærte at spille Violin og Klarinet, spillede sammen med Faderen ved talrige Fester paa Landet. Som ung Musiker kom han ind i Niels Albrechtsens Orkester, og foruden i dette har han spillet i Niels Jensens, i Kapels og flere andre. Han var en dygtig Klarinetist og en lang Tid den eneste paa Egnen, der spillede dette Instrument. Han var aktiv Musiker indtil for faa Aar siden og har medvirket ved talrige Koncerter. Af disse huskes nok bedst de store Koncerter, som Organist Kapel lod afholde paa Casino, ligesom han gennem en lang Aarrække assisterede ved H. Chr. Jensens Koncerter i Ringsted og Omegn. Han læste Musikteori hos Organist Kapel og har komponeret nogle Smaastykker og Danse.

I Perioden fra 1890erne og til omkring Aaret 1915 lod daværende Organist ved Sct. Peders Kirke, H. C. Kapel, i Casino afholde en Del Koncerter, der nærmest var en Art Abonnementskoncerter. Til disse samlede han alle Egnens dygtigste Musikere. Ved disse Koncerter var Arrangementet saaledes, at Publikum sad ved Smaaborde, hvor de kunde nyde Kaffe og andre Forfriskninger samtidig med, at de lyttede til Musikken. Der afholdtes 6 Koncerter halvvaarlig, nemlig 6 om Sommeren i Lystskoven og 6 om Vinteren i Casino, og disse var meget eftertragtede og medvirkende til Højnelse af Byens Musikliv. Kapel var en meget alsidig og energisk Musiker, og han benyttede kun de dygtigste Musikere i sit Orkester. Han yndede at dirigere store Orkestre, og jo flere Medlemmer disse talte, jo bedre var han tilpas.

Foruden disse Koncerter var der de aarlig tilbagevendende traditionelle Fugleskydninger, hvor den instrumentale Kunst gjorde sin betydelige Indsats i Forlystelseslivet med Tappenstreg om Morgenen i Gaderne.

Fra Stadsmusikeren og Landsbyspillemanden og til vor Tids Musikere er der jo unægtelig en meget betydelig Forskel, i Særdeleshed efter at hele Musiklivet er inddraget under faglige Organisationer, i Orkesterforeninger m. m.

R. A. E. Andersen,
Auktionsholder.

M. P. Jensen,
Musiker.

K. S. Petersen,
Janitshar.

RUDOLPH AXEL EMIL ANDERSEN, Auktionsholder, er født den 14. Oktober 1882 i Slagelse som Søn af Glarmester Rasmus Andersen og Hustru. Han begyndte sin musikalske Uddannelse som Elev hos Organist Kapel, hvor han lærte Teori, medens han fik praktisk Uddannelse i Violin hos Violinisten Chr. Meiling. I 1899 blev han knyttet til Kapels Orkester som Janitshar, og han deltog i de Koncerter, Orkesteret gav gennem Aarene. Senere spillede han under Musikdirektør Jensen, og han havde nær Tilknnytning til nu afdøde Musikdirektør N. Albrechtsen. Nu er Rudolph Andersen holdt op med at være aktiv Deltager i Musikken, men i mere end 35 Aar har han taget ivrig Del i Slagelse Bys Musikliv. Rudolph Andersen har siden 1907 været Bogholder hos Dommerfuldmægtigen, der afholdt Auktioner, og har siden 1927 fungeret som Auktionsholder i Slagelse.

MADS PEDER JENSEN, Musiker og Dirigent, er født den 12. Februar 1882 i Stokkebjerg, og han begyndte sine første Undervisningstimer i 1893 i Slagelse hos daværende Musiker Jensen. Han var knyttet til dennes Orkester indtil 1919, da han gik over i Musikdirektør H. P. Madsens Orkester. — M. P. Jensen er uddannet i Violin, Tuba og Basun. Han har ikke selv afholdt Koncerter, men som aktiv Musiker har han deltaget i lokale og i landsomfattende Koncerter. — Han driver Cigarforretning i Smedegade Nr. 15, og siden 1910 har han været Dirigent for Sangforeningen „Lyren“.

KAI SOPHUS PETERSEN, Janitshar, er født den 27. August 1902 i Slagelse som Søn af Snedker C. A. Petersen. Han begyndte sin musikalske Uddannelse i 1915 som Elev hos Frederik Barved, der underviste ham som Janitshar, og samtidig tog han Undervisning i Klaver. I 1922 blev han værnepligtig Musiker og søgte ind som Regimentsmusiker ved 7. Regiment og forflyttedes til Fredericia, hvor han var i to Aar. Derefter kom han til Slagelse og knyttedes til Musikdirektør Brandt Olsens Orkester. I dette Orkester var han Janitshar i en længere Aarrække, blandt andet en længere Periode i „Landsbyen“ i Slagelse, men han har ogsaa spillet i andre Orkestre.

I 1860erne stiftedes der et Sangkor i Slagelse, og dette fik Navnet Haandværker-Sangforeningen, men i 1880erne, da de politiske Bølger gik højt her i Landet, deltes denne Sangforening, og en Gren af den blev til Arbejdernes Sangforening, der er stiftet den 4. April 1891 og antog Navnet Sangforeningen „Lyren“. Dette Sangkor tæller 30 Medlemmer, og fra det er den store sjællandske Sammenslutning af Sangkor udgaaet, der bærer Navnet „De sammenvirkende sjællandske Arbejder Sangforeninger“. Denne er stiftet den 28. November 1920. Sangforeningen „Lyren“s Formand er Skomager H. V. Jensen, og dens Dirigent er Mads Peder Jensen.

SLAGELSE Orkesterforening er stiftet den 24. Februar 1911 og egentlig oprettet med det Formaal at forbedre Musikernes Kaar. Blandt Stifterne bør fremhæves: M. P. Jensen, V. Rasmussen, R. Andersen og Peder Madsen. Foreningen, der tæller ca. 70 Medlemmer, er et Led i Landsforeningen D.M.F. Dens Formand er V. Poulsen fra Løve, og dens Kasserer er M. P. Jensen. Foreningen har gennem Tiderne ladet afholde flere store Koncerter til Fordel for Enke- og Pensionskassen, men i den senere Tid er den ikke traadt offentligt frem.

NIELS FREDERIK THORSEN, Musiker, er født d. 2. September 1914 i Slagelse som Søn af Overportør V. V. Thorsen og Hustru. Han begyndte sin musikalske Uddannelse i Aaret 1921 hos J. Schæffer, spillede senere Basun hos nu afdøde Musikdirektør Rosenkvist og Klaver hos Musikdirektør og Komponist Makvardt. I en Aarrække spillede Thorsen i D.U.I., i de senere Tider spiller han hovedsagelig Klaver.

SVEND LAURITS HANSEN, Fløjtenist, er født d. 12. December 1901 i Gudum som Søn af Gaardejer Niels Vilhelm Hansen og gift 1935 med Elly Margrethe Pedersen. Sin musikalske Uddannelse begyndte han i 1916 hos nu afdøde Musikdirektør Rosenkvist, hvor han spillede Fløjte, senere tog han Undervisning hos Fløjtenisten Laurits Heller, der spillede i Tivolis Koncertsal, og endnu senere søgte han Gilbert Jespersen fra Det kgl. Kapel. Nu spiller han foruden Fløjte tillige Saxofon. Han var i Sverige fra 1926—27 og spillede som Medlem af Nordvestre Skaanes Symfioniorkester i Helsingborg, senere

N. F. Thorsen,
Musiker.

S. L. Hansen,
Fløjtenist.

A. Egede-Andersen,
Organist.

har han, naar ikke fast Engagement afbrød ham, medvirket ved det midtsjællandske Orkester i Ringsted. S. L. Hansen er af gammel Musikerslægt. Hans Oldefader, Hans Pedersen, der ejede en Gaard i Gudum, der endnu er i Familiens Eje, var Musikdirektør og rejste med sine 5 Sønner rundt omkring paa Herregaardene og til Festerne paa Landet og spillede. Sønnerne hed: Anders, Jens, Hans, Per og Christian. Sidstnævnte var S. Hansens Bedstefader. Han vedblev at være Landsbymusiker og overtog Fædrenegaarden, Anders kom til København, Hans til Dragonerne i Næstved, Per til Militæret i Helsingør, og Jens fik en Fæstegaard i Skovsø.

ASTRID EGEDE-ANDERSEN, Organist, er født i Slagelse 1878 som Datter af afdøde Provst Christian Ferdinand Sorterup og Hustru. Provsten virkede ved Sct. Mikkel's Kirke i Slagelse fra 1876—1900 og i Kirkestillinge fra 1900—04, i hvilket Aar han døde. I 1901 optoges Fru Egede-Andersen paa Det kgl. Musikkonservatorium og udgik herfra i 1904. I 1905 overtog hun Organistembedet ved Sct. Mikkel's Kirke efter Organist Olsen og har siden da beklædt dette. I 1923 giftede hun sig med Rentier Niels Johannes Egede-Andersen. Paa Det kgl. Musikkonservatorium undervistes Fruen af Gustav Helsted og af Langgaard, men forinden havde hun taget Undervisning i Klaver af Organist E. Jähnigen og var blevet undervist af Frk. Luplau Møller. Samtidig med Uddannelsen paa Konservatoriet søgte Fruen Undervisning hos Organist Laub. Igennem de mange Aar, Fruen har virket i Slagelse, har hun uddannet ikke saa faa Elever, særlig i Harmonium og i Klaver. Ellers har hun helt helliget sig Kirkemusik. Orgelet i Sct. Mikkel's Kirke, der var fra Aaret 1876, er i 1930 blevet helt ombygget.

JENSIGNE RØRVIG, Organist, er født den 14. Februar 1874 i Slagelse som Datter af afdøde Sølvvarefabrikant Johan Rørvig og Hustru. Frk. Rørvig begyndte som 8aarig at tage Undervisning hos Frk. Kamann, og senere søgte hun den kendte Pianistinde Anna Stockmarr, hvor hun undervistes i Klaver. Senere tog Frøkenen Undervisning i Orgelspil og i Teori hos Otto Malling. Var Organistvikar ved Sct. Peders Kirke fra 1897—1904 og Organist indtil 1923, har været Organist ved Hospitalskirken siden 1904. Frøkenen har gennem Aarene haft en større Kreds af Elever, hvoraf nogle er uddannet i Orgelspil, andre i Klaverspil.

FRU Doktor Fraenkel, der har betydet umaadelig meget for Slagelse Bys Musikliv, skriver herom følgende:

I 1867 kom jeg til Slagelse, jeg kunde da spille noget Klaver og synge en Del. Det stod sløjt til med Musikken her, og man blev saa enige om at opfordre Emil Jähnigen om at nedsætte sig som Violin- og Klaverlærer her. Han tog vældigt fat — fik dannet en Sangforening, hvor efterhaanden saa store Ting som Korsfarerne, Elverskud, den store Universitetskantate m. m. blev opført med mig ved Klaveret. Da han forlod Byen i Begyndelsen af 1880erne, kom H. C. Kapel. Han fortsatte Ar-

bejdet og fik tillige dannet et Orkester. Ved Siden af Koncerter florerede Musiklivet, der var aldrig Selskab uden Musik. Manglede man en Stemme ved Sammenspillet, forskrev man den. Der udviklede sig efterhaanden en Del flinke Amatører i Klaver: Fru Jæhnigen, Fru Brøndsted, Frk. Kamman, Frk. Ellen Andersen og fl. a. Jeg havde temmelig let ved at accompagnere og havde derved den store Glæde at ledsage Kunstnere, der gav Koncerter her. De kom dengang næsten altid uden Accompagnatør. Jeg skal fremhæve Violinisten Raucheray, der førte Buen med venstre Haand, Beatrice Didrichsen, Anton Svendsen, Biilefeldt, Bramsen og mange andre. — Af lokale Kræfter: Violinisten Johanne Ingwersen, Ingrid Werner, Henrik og Alexsis Rasmussen og flere. Sangerinden Sofie Bech, Vivi Lange, gift Færch, Mimi Fraenkel, gift Werner, Sigrid Didrichsen, Emilie Nielsen, Fru Larsen og Fru Karstens. Med disse gode Kræfter kunde den dygtige Dirigent godt sætte gode Koncerter op. Min Mand, Dr. Emanuel Fraenkel, var en varm Musikven. Mange Kunstnere, der har optraadt her, vil mindes ham som en begejstret Tilhører og som Vært i vort Hjem efter Koncerterne. Mange husker endnu den Vintereftermiddag, da Planté, den store franske Pianist, der om Aftenen skulde give Koncert i København, blev indesneet her. Min Mand hørte det, gik straks til ham og spurgte, om han vilde spille hos os om Aftenen. Yderst elskværdigt svarede han: „Ja“. Min Mand for saa Byen rundt og havde kun Tid til Ordene: Planté hos mig Kl. 8. — Han spillede vidunderligt, og det blev en Oplevelse for alle de tilstedeværende. Og saadan var min Mand overfor alle Kunstnere. Fra 1908—18 havde vi en lille privat Musikforening, hvor hvert Medlem forpligtede sig til at medvirke. Borgmester Feddersens store Interesse sporede os alle. Da den opløstes ved flere Dødsfald, hørte egentlig min Deltagelse i Musiklivet op, men jeg glæder mig over de unge nye Kræfter, Frk. Ingeborg Jensen, Frk. Bentzen og flere, der indtog de gamles Plads. Ak ja! de Tider er forbi, den Gang var der ingen kvælende Haand, der lagde sig paa den levende Musik og heller ikke Bridge. At jeg, 88 Aar gammel, holder af en hyggelig Bridge, er naturligt, da min Døvhed gør, at jeg kun kan leve i Musikminder. Fra 1913 har vi haft en Abonnementsforening, der har saa mange Medlemmer, at vi kan holde 3 udsøgte Koncerter om Aaret, men Musiksammenkomsten i Hjemmene staar ikke paa Højde med den i de gode gamle Tider.

Fru Dr. Fraenkel.

FRU Dr. Fraenkel var den udmærkede Lærerinde, der førte Frk. Ellen Andersen ind i Musikkens Rige, og hvis Venskab hun har været saa lykkelig at eje gennem disse mange Aar. Ansporet af Fru Fraenkel har Frk. Andersen efter bedste Evne forsøgt at gøre sit til at bevare og fremme Musiklivet i Slagelse. Efter et fleraarigt Studieophold ved Det kgl. Musikkonservatorium i Leipzig, hvor Frk. Andersen spillede hos den berømte Mozart-Spiller Professor Carl Reinecke, der dengang var Dirigent for Gewandhausorkesteret, begyndte hun i 1896 at undervise i Slagelse og Nabobyerne Korsør og Skelskør. Her har Frøkenen i Aarenes Løb haft mange dygtige og talentfulde Elever, der har fortsat deres Uddannelse ved „Det danske Musikkonservatorium“ eller i Udlandet. Frøkenen har ligeledes spillet i alle mulige Foreninger og ved alle mulige Lejligheder, hvor der var Brug

Frk. E. Andersen.

for lokale Kræfter i disse Byer, særlig selvfølgelig i Slagelse Musik- og Sangforening, som dengang var en stor Forening, hvis 3 Koncerter, ledet af Kantor Kapel, ofte var udmærket gode og betød meget for Byens musikinteresserede. Dog trængte Slagelse selvfølgelig ogsaa til at høre et Pust fra den store Verden, og derfor oprettedes Abonnementskoncerterne, som hovedsagelig blev baseret paa at give Folk Lejlighed til at høre Udlandets berømte Kunstnere samt Eliten af de danske og af og til en Opera. — Foreningens Bestyrelse bestaar af 5 Damer, og i 1925 valgtes Frk. Ellen Andersen til dens Formand.

J. A. Volten,
Organist.

Arla Bentzen,
Musiklærerinde.

Erna Bentzen,
Violinistinde.

JOHANNE ANTONIE VOLTEN, Organist- og Musiklærerinde, er født den 20. August 1898 i Asaa som Datter af Lærer Peder Volten og Hustru Fritze, født Hasselbalch. Sin første musikalske Uddannelse fik Frøkenen i Barneaarene af sin Moder, der var meget musikalsk, og hun søgte derefter videre Uddannelse i Violinspil hos Organist Kapel i Slagelse. I 1917 kom hun paa Det kgl. Musikkonservatorium, og her tog hun Afgangseksamen i 1919 med Violin og Klaver som Hovedfag, men i 1935 vendte hun tilbage for at tage den store Organisteksamen. Paa Konservatoriet undervistes Frøkenen af kgl. Kammermusicus Axel Gade og af Henrik Knudsen. Gennem flere Aar deltog Frøkenen i forskellige Koncerter, der blev givet af Organist Kapels Orkester. — To Gange har hun afholdt Elevkoncerter, der er faldet særdeles godt ud. Frøkenen har ført een Elev op til en Friplads paa Det kgl. Musikkonservatorium. I Januar 1936 afholdt Frk. Volten en Kirkekoncert i Sct. Mikkel's Kirke i Slagelse under Medvirkning af Christianskirkens Organist, Hr. Wøllner Gaarn, og samme Kirkes Kor.

ARLA BENTZEN, Musiklærerinde, er Datter af Sagfører Bentzen og Hustru Alexandra, født Hansen. Frk. Bentzen kom paa Det kgl. Musikkonservatorium i 1919 og afgik derfra i 1922. Som Hovedfag dyrkede hun Klaver, og som Lærerkrafter havde hun Pianistinde Ellen Margrethe Jørgensen, i Violin kgl. Koncertmester Schiørring og i Teori Organist P. S. Rung Keller foruden Sammenspil og Kammermusik. Elever i Korsør og Slagelse.

Sagfører Bentzen var en kendt Skikkelse i Slagelse og Omegn i de mange Aar, han drev sin Virksomhed her. Han var interesseret i forskellige Nybygninger og købte Villa „Godthaab“ paa Sorøvej, der i sin Tid ejedes af Justitsraad Bech, der ligeledes hørte til Slagelse Bys kendte Skikkelser. Der har Familien stadig sin Bolig.

ERNA BENTZEN, Violinistinde, er Søster til Frk. Arla Bentzen og født 1897. Hun er udgaaet fra Det kgl. Musikkonservatorium i 1921. — Hun dyrkede som Hovedfag Violin og Klaver, og som Lærere havde hun i Violin Professor Anton Svendsen, i Klaver Frk. Ellen Margrethe Jørgensen og i Teori Organist Rung Keller. Frøkenen søger stadig videre Uddannelse i København hos kgl. Koncertmester Peder Lynged. Hun har deltaget i Koncerter sammen med Søsteren og har i de sidste 5 Aar været knyttet til Sorø Musikforening og i adskillige Aar til Slagelse Musik- og Sangforening. — Frk. Bentzen har optraadt som Solist i Musikforeningen og medvirket ved flere Kirkekoncerter. Hun har Elever i Klaver og Violin.

N. K. Bøje,
Musiklærerinde.

NELLIE KÆTTY BØJE, Musiklærerinde, er født d. 7. Februar 1912 i Slagelse som Datter af Formand Jens Bøje og Hustru. Hun begyndte sin musikalske Uddannelse i Aaret 1922 som Elev hos Fru Ulrik i Slagelse og var senere i nogle Aar hos Sct. Hedvigssøstrene, kom derefter til Pianisten H. Lund Christiansen, der i 1930 førte Frøkenen op til Det kgl. Musik konservatorium, hvorfra hun afgik i 1933. — Paa Konservatoriet havde hun H. Lund Christiaasen og Organist P. S. Rung Keller som Lærere. Frøkenen har senere vikarieret som Organist i forskellige Landsbykirker.

E. K. Gudiksen,
Musiklærerinde.

ELSE KIRSTINE GUDIKNEN,

Musiklærerinde, er født den 29. Januar 1909 i Stenmagle som Datter af Musiker Chr. Hansen. Hun begyndte sin musikalske Uddannelse i 1919 og havde forskellige Lærere, og allerede som 13aarig spillede hun i et stort Amatør orkester, der blev ledet af Faderen, ligesom hun i flere Aar spillede sammen med ham. I 1924 blev hun Elev hos den kendte Pianistinde Ingeborg Jensen, der er Datter af Musikdirektør J. Jensen, Slagelse. Endvidere fik Else Gudiksen Undervisning i Cello af Organist Frk. Urde Wimtrup, Ringsted. Den teoretiske Del af Undervisningen fik Fruen af Organist Kapel. Hun har været Medlem af Orkesterforeningen siden 1924, og i en længere Aarrække har hun givet Undervisning i Klaver, Cello og Orgel.

SKAL vi betragte Forlystelselivet i Slagelse gennem Tiderne, vil det blive en lang og næsten uoverskuelig Række af Begivenheder, vi skal igennem. Allerede omkring 1815 findes der i Byen et „Privat Teater“, og i nævnte Aar oprettedes der et andet Teater, vistnok i Købmand Kjerulffs Gaard i Bredegade. De fleste af de Forestillinger,

Scenebillede af „Den bestøvlede Kat“.

der i hine Tider blev givet, opførtes af Dilettanter. Der eksisterede paa den Tid det saakaldte „Dramatiske Selskab“ og „De gamle Dilettanter“, hvortil der gennem Tiderne var knyttet en lang Række ret betydelige Navne indenfor det slagelseanske Borgerskab. De mest kendte Navne var vel nok: Direktør Didrichsen og Frue, Læge Morell, Fru Morell, Lærer Hilligsøe, Organist Kapel, Frk. Anna Ingversen, Rektor Mengel, Pastorinde Brøndstedt, født Grønvold, Fabrikant V. Lange og Datter, Olga

Nunka Jørgensen som „Kirsten Niels Pæsen“.

skellige omrejsende Selskaber, der har givet Forestillinger her. — I de sidste 10—15 Aar har det været meget smaat med disse traditionelle Forestillinger, men alle større Turneer har dog haft deres Premiere i Slagelse. Dilettantkomedierne er derimod foreløbig helt ophørte.

Frøken Nunka Jørgensen, der er født i 1869, blev den mest betydende af de senere Tiders Dilettanter. Hendes medfødte Sans og Evne for Skuespil blev mere og mere udviklet gennem Tiderne, og endnu den Dag i Dag glæder hun Publikum med sin Kunst som Oplæser. Hendes bedste Skuespillerpræstation var Bondekonen „Kirsten

Niels Pæsen“. Gennem Aarene har hun medvirket i talrige Skuespil og Gang paa Gang glædet Slagelse Borgerne med sit Spil. Hun har her igennem udført et stort og uegennyttigt Arbejde i Velgørenhedens Tjeneste.

N. Jørgensen,
Frøken.

Frøken LAURA JØRGENSEN er født i 1871, og ogsaa hun har hørt til Byens Dilettantspillere, om ikke i saa fremtrædende en Grad som Søsteren. Hun driver nu en kendt Systue i Slagelse.

Frøken NUNKA JØRGENSEN giver Musikundervisning, og Broderen, Peder Jørgensen, der har trukket sig tilbage fra Forretningsslivet, helliger sig Malerkunsten.

L. Jørgensen,
Frøken.

Didrichsen, Skolebestyrer Dyhr og Frue, Søstrene Laura og Nunka Jørgensen og deres Broder, Guldsmed Peder Jørgensen. Faa Købstæder har som Slagelse samlet en saa stor Kreds af Dilettanter, der Gang paa Gang ofrede sig og ydede deres Medvirken i Velgørenhedens Tjeneste. At der tillige hos disse Personligheder har været en varm og stærk Følelse for Skuespillerkunsten, faar man det bedste Bevis for, naar man ser den lange Aarrække, de har virket i, og de udmærkede Forestillinger, de har præsteret. De fleste af Forestillingerne blev givet i det gamle Teater paa Bredegade, men en Del fandt Sted i Folkets Hus i Stenstuegade. Fra 1892, da „Casino“ blev bygget, har saa godt som hele Byens Forlystelsesliv holdt til her. Her var gode tidssvarende Lokaler og en udmærket Teatersal med god Scene.

Foruden Dilettantforestillinger har Byens Teaterliv været præget af for-

VI skal ikke her komme nærmere ind paa Omtale af alle de forskellige Danseskoler, der i de senere Tider har været i Slagelse By, men nøjes med at omtale en enkelt. Danselærer Harald Th. Jensens Danseskole er oprettet i Aaret 1926, men i Kraft af

Indehaverens egen personlige Indsats og medfødte pædagogiske Evner er den i Løbet af de forholdsvis faa Aar, den har eksisteret, blevet en Skole af et betydeligt Format. Gennem en virkelig omsorgsfuld Danseundervisning føres den unge ind paa den Form, der kræves for at kunne „føre sig“, saavel paa et Bal som i al Almindelighed.

HARALD TH. JENSEN, Danselærer, er født d. 24. Marts 1894 og gift 19. Maj 1919 med Ada Sørensen, født 19. August 1893. Han indtraadte i Hæren i 1913 og udtraadte i 1936. Han har gennemgaaet Danseringens Skole og er udgaaet med Diplom i 1924. Gymnastik- og Fægtemestereksamen i Tiden fra 1921—24, Skydeskolen i Tiden fra 1924—26. Han startede sin Danseskole med 4 Elever, men den voksede hurtigt, og i de senere Aar har der gaaet mellem 350 og 400 Mennesker pr. Sæson paa hans Skole. Lokalerne paa Hotel „Postgaarden“ viste sig ret hurtigt at være for smaa, og Harald Jensen benytter nu „Casino“s store Sal til sin Undervisning. Denne er streng, men grundig. Skolen deles i Børnehold, Ungdoms- hold og Hold for ældre. Ungdomsholdet omfatter 13—17aarige. — Danselærer H. Jensen er af gammel Danselærerslægt, og gennem 4 Generationer har hans Forfædre virket indenfor dette Fag. Han assisteres af sin Frue.

Fra Danseundervisningen paa „Casino“.

DEN smukke Schweizerplads i Slagelse er egentlig ikke gammel, som man maaske er tilbøjelig til at antage. Oprindeligt har hele denne Plads været bebygget, indtil en Brand i Begyndelsen af det 19. Aarhundrede helt lagde den øde, og gennem mange Aar laa de sørgelige Brandtomter her. — Vi skal helt op til 1820erne, før Navnet Schweizerplads fremkommer, men vi skal endnu længere op mod Nutiden, før vi ser blot noget af det Bybillede, som den smukke Plads i vore Dage frembyder, thi først i 1910 fik Pladsen sit nuværende Udseende. Som det ses af Billedet, var Pladsen oprindeligt udlagt som Torv.

Betragter vi nu Hjørnet af denne Plads og af Nygade, ser vi en smuk Ejendom, Mtr. Nr. 223, Schweizerplads Nr. 6. Den er bygget i 1905 og ejes af Ur- mager Hansens Arvinger. Gaar vi tilbage til det 19. Aar-

Ejendommen Schweizerplads Nr. 6.

hundrede, finder vi, at den daværende Bygning og Grund af Købmand Hans Abelin Schou ifølge Skøde af 1821 sælges til Skræddermester Christian Keller og Drejermester Christian Nyeborg. I Marts 1846 sælger de Ejendommen til Urmager Johannes Hansen, som samtidig afhændede sin Ejendom paa Gl. Torv, daværende Mtr. Nr. 3. Johannes Hansen døde i 1874. Han var gift med Anne Hemine Sorgenfrey, der døde i 1898. Hans Søn, Alfred Christian Hemming Hansen, født 3. Juni 1851, død 1902, fik Borgerskab som Mester i Slagelse og overtog Ejendommen efter sine Forældre. Bygningen, der stadig kun var i eet Stokværk, lod han ombygge, og der indrettedes Forretningslokaler ud mod Pladsen. Denne Bygning laa da, indtil hans Enke, Sophie Frederikke, født Møller, lod den nuværende Ejendom opføre, og hun ophævede sin Mands Urmagerforretning i 1909. Denne Bygning er sikkert en af de ældste, kendte paa denne Plads. Den Bygning, der blev nedrevet i 1905, var fra 1880erne.

Fru Julie A. Olsens Modesalon.

tiger nu 12 specielt uddannede Damer. De nye Lokaler er smukt indrettede, og de er udstyret med særskilte Prøveværelser. — Salonens Speciale er Brudeudstyr, Selskabstoiletter og særprægede Kostumer og Dragter.

A. Laursens Skrædderforretning paa Schweitzerplads Nr. 6.

FRU Julie A. Olsens Modesalon i Slagelse blev etableret i 1911 paa Thorvaldsensvej, og her forblev den til 1934, da den flyttedes til Schweitzerplads Nr. 1, hvor den stadig har til Huse.

Fru Julie A. Olsen er født den 9. Maj 1892 i Dalmose og har lært i Firmaet „Messen“ i København. Hun etablerede sin Systue under meget beskedne Forhold og havde fra Begyndelsen kun een Elev, men efterhaanden voksede Virksomheden, og Systue og Modesalon beskæf-

FIRMAET A. Laursens Skrædderforretning paa Schweitzerplads Nr. 6 begyndte i Aaret 1932 egentlig som en mindre Bestillingsforretning for Herreskrædderi, saaledes at man tog Maal af de forskellige Kunder og saa fik Habitter og Frakker syet i København; dette System brugte man dog kun i ganske kort Tid, thi nu er det „en rigtig Skrædder“, hvis Navn er C. Christensen, der er født 1897 i Randers og uddannet ved Faget samme Sted. Nævnte er nu

Leder af Forretningen og har for sin videre Uddannelse opholdt sig en Del i Tyskland, Sverige, Norge og København og tillige ca. 9 Aar været Tilskærer i det kendte Slagelse Firma Skibelund. Alt, hvad der nu udgaar fra den moderniserede Skrædderforretning, er absolut bearbejdet af Fagfolk, ligeledes indeholder Varelageret et Utal af moderne Stoffe.

Nu i Aar er Virksomheden blevet betydeligt udvidet, saaledes at det store Kælderlokale er indrettet til Værksteder, og naar dette er færdig, vil der være Beskæftigelse for 5—10 Mand.

NYGADE er den korte Gade, der forbinder Schweitzerpladsen med Nytorv. Her ligger Frk. Elna Petersens Fodklinik.

Indenfor Begrebet Fodpleje er der i de sidste Tider sket betydelige Fremskridt, efter at man har begyndt specielt at udanne Folk til dette Fag. I Slagelse findes der kun to Fodklinikere, men Lysbadeanstalten og den kommunale Badeanstalt driver ogsaa Afdelinger for Fodpleje.

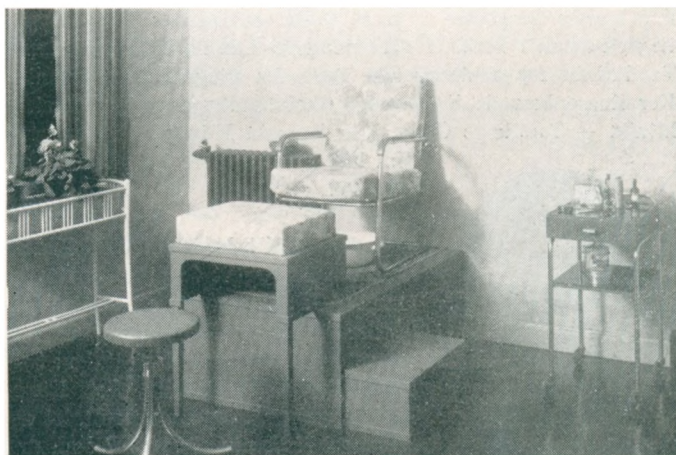
Byens ældste Fodklinik var den af Fru Levison oprettede, men en kort Tid fandtes der slet ingen. — Frøken Elna Petersen oprettede sin Klinik i Nygade i Aaret 1925.

ELNA PETERSEN er født 1888 i København og tog Eksamen i 1924. — Frøkenen var ene i Byen indenfor Faget indtil 1928.

Interiør af Frk. Elna Petersens Fodklinik.

ROSENGADE, der sikkert maa betegnes som en Del af Byens Strøg, er blandt de ældste Gader, men da træffer man den under et andet Navn. Den strækker sig fra Schweitzerpladsen og til Gl. Torv, og ud til den støder den frilagte Sct. Mikkels Kirke. — Midt i Gaden ligger ogsaa Resterne af den gamle Latinskole. Omtrent ved Gadens Begyndelse laa der i ældre Tider en Gaard, der kaldtes „Rosen“. Her boede i sin Tid en By- og Raadstueskriver Stabel. I det 18. Aarhundrede

Interiør af Fru Ebba Ypkendanz' Klinik for antiseptisk Fodpleje, Ansigtspleje og Manicure.

ejedes Gaarden af en Kobbersmed. — I den allernyeste Tid er der her opbygget en moderne Forretningsejendom, hvori blandt andet Andelsslægteriet har sit Udsalg. Her findes ligeledes Byens eneste Specialklinik for antiseptisk Fodpleje, Ansigtspleje og Manicure, der er oprettet af Fru Ebba Ypkendanz.

Guldsmed Carl Jensens Forretning.

GULDSMEDEMESTER Carl Jensen etablerede sin Forretning i Aaret 1892 paa Rosengade Nr. 17. I 1924 købtes Ejendommen, der ombyggedes og indrettedes til Fabrikation og Salg af Guld- og Sølvvarer, og saa godt som hele Ejendommen er nu taget i Brug til dette Formaal.

Indehaveren var den første i Danmark, der indførte Fabrikationen af Ringe uden Lodning.

LIGESOM Lægevidenskaben og i Forbindelse dermed vore Sygehuse er undergaaet gennemgribende Forbedringer i det sidste halve Aarhundrede, er det samme Tilfældet indenfor Tandlægevirksomhederne. Gaar vi tilbage til Aarhundredeskiftet, ser vi, at Slagelse da kun havde een Tandlæge, nemlig nu afdøde Møller, og han havde mange Patienter baade fra Korsør og Skelskør, hvor der paa det Tidspunkt ikke fandtes nogen Tandlæge. Godt 10 Aar senere havde Slagelse 4 Tandlæger, nemlig: Poulsen, Møller, Frk. Leth og Galle.

LUDVIG GALLE, Tandlæge, cand. phil., er født den 3. September 1871 i København som Søn af den kendte Grosserer C. L. F. Galle og Hustru. Han blev Student 1890, cand. phil. 1891 og tog Tandlægeeksamen i 1893. I 1911 nedsatte han sig som praktiserende Tandlæge i Slagelse, oprettede i 1914 Tandklinik for skolesøgende Børn fra Slagelse kommunale Skoler og var Skoletandlæge indtil 1920. Herefter ophævede Kommunen Skoletandlægeoverenskomsten, og i 1926 oprettedes Sygekassernes Tandklinik. — Tandlæge Galle, der har sin Klinik paa Rosengade, er en af Byens ældste Tandlæger, og han har gjort en stor Indsats for Højnelse af Tandlægestanden.

L. Galle,
Tandlæge.

JOHANNE MARGRETHE KRISTENSEN, Læge, er født den 5. August 1893 i Hjørring som Datter af Købmand T. Kr. Kristensen og Hustru Kristine, født Jensen. Student 1912, Kandidat 1922, har forrettet Kandidattjeneste paa følgende Hospitaler: Sct. Josephs Hospital, Filadelfia, Rigshospitalet, Sct. Hans Hospital, Odense Amts Sygehus, Blegdamshospitalet og Københavns Amts Sygehus. Nedsatte sig i 1927 som praktiserende Læge i Slagelse, 1930 Læge ved Sorø Amts Plejehjemsforenings Optagelseshjem. Gift 1936 med fhv. Landmand, stud. theol. Peder Mortensen.

J. M. Kristensen,
Læge.

FRISERING, ja selv Permanentbehandling er af ældgammel Oprindelse. — Denne Kunst kendtes i Romertiden, men da blev den udført paa en ganske anden Maade end nu. I ældre Tider var det her i Landet kun forbeholdt de mere fornemme og velhavende at lade sig betjene af Frisør, og dennes Arbejde bestod hovedsagelig i Forarbejdning af Parykker og andre løse Haardele. Det var i hine Tider en Kunst at være Frisør og Parykmager. I vore Dage er det et Haandværk, der stadig kræver nye Impulser grundet paa de hyppigt skiftende Moder.

Viggo Larsens Salon.

Hvornaar de første egentlige Damefrisører opstaar i Slagelse vides ikke nøjagtigt, men det er først i Aarene efter Verdenskrigen, at vore Nutidssaloner begynder at opstaa. En af Byens førende Saloner er „Platin Salonen“, der er beliggende i Rosengade Nr. 1. Oprindeligt er denne Salon grundlagt af Edith Sørensen, men i December 1934 blev den overtaget af Frisørmester Viggo Larsen, der er dens nuværende Indehaver. Han har ladet Salonen modernisere og anskaffet de nyeste Apparater indenfor Faget. Foruden Frisørsalonen findes her Skønheds- og Manicuresalon, der er indrettet i et særskilt Lokale. I Salonen beskæftiges 3 faguddannede Damer og en Elev.

VIGGO LARSEN, Frisørmester, er født den 12. December 1905 og uddannet indenfor Damefrisørfaget i København. — Han har studeret Faget i Wien og var fra 1933—35 Assistent ved Illums Frisørfdeling. Han fik Mesterbrev den 31. Marts 1933.

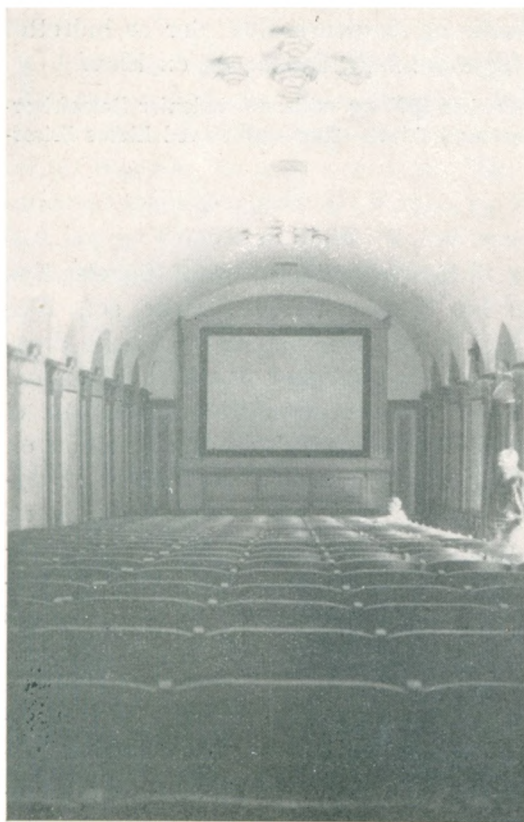
STENSTUEGADE, der gaar fra Rosengade og til Herrestræde, er en af Slagelse Bys ældste Gader. For omtrent 350 Aar siden laa her forskellige Gaarde, som Klosteret ejede. Hvorvidt Gadens Navn hidrører fra, at der her var særlig mange Stenhuse, eller om det kommer af, at der muligen kun var bebygget paa Dele af Gaden, og Klosterets Jorder, der naaede hertil, har været hegnet af et Stengærde, kan vi ikke afgøre. Endnu den Dag i Dag præges Gaden af Fortidens Bygninger, omend en Del af disse nedrives for at give Plads for moderne Bebyggelser, ved hvilken Lejlighed Gaden saantidig udvides. Blandt de mange gamle Huse, der er blevet nedrevet, var der enkelte, der var et typisk Billede fra den Tids spartanske og borgerlige Bygemaade. Et stort Areal her er erhvervet af Handelshuset Akts. J. P. Nielsen, Slagelse Kontantforretning, nogle Grunde blev solgt fra, og paa en af disse byggedes Det nye Biografteater, der opførtes af Direktør P. Christensen efter Tegning af Arkitekterne Steudel og Knudsen-Pedersen.

Saa vidt vides oprettedes det første Billedteater i Slagelse omkring 1906 af da-værende Filmsdirektør Constantin Philipsen, der oprettede Teatre i en Række af vore Købstæder. Det indrettedes i Slotsgade Nr. 3, hvor det har haft til Huse indtil i Aar. Det gamle Billedteater var efter Datidens Forhold et pompøst Teater. Selve Teatersalen var i sin Udstyrelse meget seværdig, men efterhaanden som Tiderne ogsaa

Biografen i Slotsgade.

korte Forestillinger paa højst 20 Minutter. — Senere blev disse Forestillinger noget længere ved Indlæg af flere mindre Film, men egentlige Skuespil og større Opgaver kendes først fra omkring Aarene 1915—16. Disse Skuespil strakte sig over 2—3 Akter. Her maa det siges, at Dansk Film gjorde en stor Indsats, og endnu huskes denne Glansperiode, hvor Dansk Film raadede over Verdensnavne som Psilander og Asta Nielsen.

Teatersalen i det gamle Biografteater.

indenfor dette Felt fordrede bedre Lokaler og Lydforhold, bestemte Direktør Christensen sig til at forlade det gamle vel-tjente Lokale. Dets Historie glider nu over i den forsvundne Del af Byens Forlystelsesliv.

Vi føler Trang til at opfriske Filmens Barndom, da man maatte nøjes med Stumfilm, hvor man jo kun havde smaa

Den Gang var Nordisk Film det tredie største Filmsfirma i Verden. I 1929 fremkom saa Tale- og Tonefilmen, der siden den Tid er betydelig forbedret.

Det nye Teater har Plads til 400 Personer, og det er paa alle Omraader udstyret efter de mest moderne Principper med Hensyn til Ventilation, Varme og Belysning. Skønt det gamle Tonefilmsapparat i Slots-gade var upaaklageligt, anskaffedes der dog et nyt hertil. Billedteatret har en stor og velindrettet Forhal med Kiosk og Toiletter. Foran denne ligger der en Art Indgangshal, der rummer Billetkontoret, og ovenover er Teatrets Kontorer. I Bygningen er der til-lige Plads til nogle Forretninger udstyret i den mest moderne Stil.

Direktør Christensen købte i 1921 Slagelse Biografteater af Direktør Langebæk.

EJENDOMMEN Mtr. Nr. 59, beliggende i Stenstuegade, ejes nu af Restauratør Axel Andersen. — Han købte i Aaret 1934 denne Ejendom, som kaldes „Folkets Hus“, og som gennem de svundne Tider har huset

de fleste af de lokale Arbejderforeninger. — Hvornaar Fællesorganisationen har købt denne Bygning vides ikke med Sikkerhed, men det vides, at her i ældre Tider var Kæmnerkontor i en kortere Periode, dengang da Joh. Emanuel Orelus fungerede som Kæmner. Han var tillige en Overgang Forstander for Slagelse Kloster. Det var sikkert denne Orelus, der ægtede Madam Kickebusch. Begyndelsen til „Folkets Hus“ skete paa den Maade, at Arbejderpartiet samlede et Byggefond, idet det kneb at skaffe Lokale til at samle Medlemmerne i. Man købte da nysnævnte Ejendom, hvori der paa den Tid var et Slags Tivoli med Restaurant. Man tilbyggede da den nuværende Sal, og senere har man tilbygget Gang paa Gang. Nu findes her foruden den store Sal, der rummer 350 Mennesker, 4 mindre Mødesale m. m. I Festsalen er der ophængt en Del Skjolde til Erindring om de forskellige faglige Organisationer, der medvirkede ved Oprettelsen af „Folkets

„Folkets Hus“ i Stenstuegade.

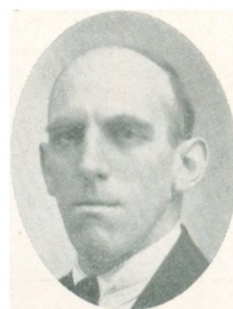
Hus“. Det er dog længe siden, denne Ejendom overgik i privat Eje. Fra 1917-19 ejedes den af Anton Rasmussen, fra 1919-34 af Aug. Schauw.

A. Andersen,
Restauratør.

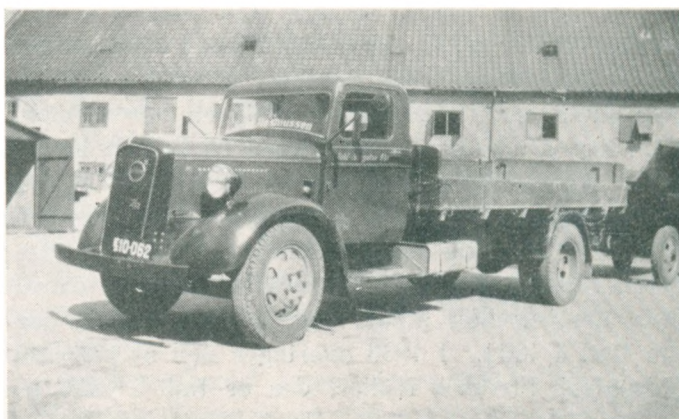
AXEL EJNER ANDERSEN, Restauratør, er født den 18. Maj 1898 i Skelskør og gift 1934 med Ida Hansen. Han er uddannet ved Restaurationsfaget.

ANDREAS JENS PEDERSEN, Bestyrer, er født den 22. September 1888 i Viborg. Medlem af Slagelse Byraad fra 1933, Formand for Fællesorganisationen siden 1929, Formand for Handels- og Kontormedhjælperforeningen fra 1919—29, Medlem af Sø- og Handelsretten, Formand for Social- og Fattigudvalget m. m.

A. Pedersen,
Bestyrer.

EN af de ældste Vognmandsforretninger i Slagelse er sikkert Jens Rasmussens, der siden 1926 har haft sine Stalde og Garager i den gamle Gaard paa Hjørnet af Slotsgade og Gammel Torv. Der, hvor den gamle Købmandsgaard og Brændevinsbrænderiet laa, er der nu indrettet Garager. Jens Rasmussen startede sin Vognmandsforretning i Absalonsgade i Aaret 1920, men flyttede derfra til sin nuværende Adresse.

Baggaard til den gamle Gaard paa Hjørnet af Slotsgade og gl. Torv.

J. Rasmussen,
Vognmand.

Jens Rasmussen drev sin Forretning efter de gamle Metoder og anvendte kun Hestekøretøjer, og han havde indtil 16 Heste opstaldet i sin Stald i den gamle Gaard. Jens Rasmussen var født d. 18. Juni 1867 og døde i 1930. — Hans Enke, Anna Rasmussen, førte Forretningen videre, til hun døde i 1935, og derefter overgik den til Sønnen, Knud Rasmussen, der er født i 1910. Efter at han havde overtaget den gamle Vognmandsforretning, blev den moderniseret, og al Hestekørsel blev

K. Rasmussen,
Vognmand.

afskaffet. — Den nuværende Vognmandskørsel sker med Lastbiler, og Virksomheden raader over 6 moderne Vogne. — Forretningen har Tilknytning til en Del større Industriforetagender i Slagelse, og den har en stor Del kommunal Kørsel.

Hjørneejendommen ved Gammel Torv og Slotsgade.

Peder Arendsen Kjærulff, der tillige ejede en større Spritfabrik i Slagelse og store Besiddelse rundt om i Amtet. Han rejste til Udlandet og døde i 1890erne. Den sidste Rest af hans Besiddelser i Slagelse var Ejendommen i Slotsgade Nr. 1, og den overgik til hans to Døtre. Nu ejes den vistnok af et Aktieselskab. Gaar vi tilbage i Historien, finder vi, at der i Kælderen i Ejendommen, der hvor nu Vinhandelen ligger, laa et Gæstgiveri, hvori der blev afholdt mange Fester og Baller. Her kunde man i 1890erne faa sig en 5-Øres Dans. Gæstgiveriets populære Navn var „Ændeskiven“. I samme Ejendom havde Slagelse Bys første Telefoncentral til Huse. — I den høje Stue ud mod Slotsgade, der hvor der forhen havde været Manufakturhandel, blev omkring Aaret 1900 indrettet en Restaurant, der fik Navnet „Centralcafeen“. Det var Valdemar Hansen, der etablerede den, og han afstod den til Peder Bygh, der havde den til sin Død i 1931. I 1933 overtoges den af nuværende Indehaver, Gæstgiver Frederik Møller, der er født i 1876 paa Gyldenholm som Søn af Smed Møller. Fr. Møller havde før den Tid Restaurant „Sommerlyst“ i Slotsgade.

Fr. Møller,
Gæstgiver.

EN af Danmarks ældste Kobbersmedevirksomheder, der er gaaet i Arv fra Fader til Søn i flere Slægtled, ligger i Slagelse Købstad. Den blev grundlagt i Aaret 1828 af Heinrich Dørge, der er født og oplært i Kobbersmedeprofessionen hos sin Fader, Kobbersmedemester August Dørge, Osterode i Hannover. Den 12. September 1826 udvandrede han til København og arbejdede der et Par Aar, hvorefter han rejste til Slagelse, og fra 15. Oktober 1828 bliver han optaget i Byens Laug som Kobbersmedemester efter at have aflagt Mesterprøve for hans kgl. Majestæts virkelige Kancellieraad, Borgmester Peter Lund Birch i Slagelse samt Mestrene M. Grandt og N. Grønning. Forretningen startedes i Løvegade Nr. 39, det saakaldte „Verdens Ende“, men flyttedes kort efter til Gl. Torv ved Rosengade, hvor H. Dørge købte Ejendom. I 1867 overtog Sønnen A. F. Dørge Forretningen, og i 1907 hans Søn Frits Dørge. — Den 3. Juli 1930 overtog F. Dørges Søn, den nuværende Indehaver, F. V. Villumsen-Dørge, paa sin 21aarige Fødselsdag Forretningen, som han de sidste Par Aar havde bestyret under Faderens Sygdom. Han flyttede Forretningen til Slotsgade Nr. 47.

F. V. V. Dørge.
Kobbersmedemester.

STRÆDET, der gaar fra Bjergbygade og til Slotsgade, hedder Rytterstaldstræde. Her ligger Ting- og Arresthuset, der er bygget i 1919. Gadenavnet hidrører sikkert fra de Rytterstalde, der laa her. I 1920 erhvervede daværende Restauratør Hans Peder Olsen en Grund i Rytterstaldstræde, og paa denne laa et lille Hus. — Han lod Huset nedrive og opførte nuværende Ejendom, Nr. 4, i dette Stræde, og hertil flyttede han sin Restaurant. Efter hans Død

Fru Sørine Olsens Ejendom.

drev Enken, Sørine Olsen, Forretningen videre. — Sørine Olsen, født Frederiksen, er født i 1862 og blev i Aaret 1888 gift med Restauratør Jens Peder Nielsen, der døde i 1897. Han havde allerede den Gang i nogle Aar drevet Kælderrestauranten i Hotel „Postgaarden“. Efter hans Død drev Enken Forretningen videre, og i 1900 giftede hun sig med Hans Peder Olsen.

Fru S. Olsen.

Da „Postgaarden“ ombyggedes i 1920, nedlagdes Kælderrestauranten, og Olsen byggede da Ejendommen i Rytterstaldstræde. I denne er der Restaurant i Stueetagen og privat Beboelse paa første Sal. Restauranten søges meget af det Publikum, der har Ærinde ved Tinghuset.

Modsat Ting- og Arresthuset ligger der en Række Villaer, og helt oppe ved Slotsgade ligger nogle gamle Pakhuse samt Poulsens Kafferisteri, der har til Huse i egen Ejendom.

DAMESKRÆDERINDE Ellen Hansen er født den 22. Januar 1908 i Rudkøbing som Datter af Danselærer Chr. Hansen og Hustru. Frøkenen lærte Faget hos Frk. Rasmussen i Bjergbygade i Slagelse. — Den 1. August 1934 etablerede hun egen Systue i Fruegade, og her blev hun til d. 15. Oktober 1935, da hun flyttede til Bjergbygade Nr. 12. Systuen begyndte med een Elev, men nu efter kun to Aars Forløb er der ansat 4 uddannede Syersker her.

Ellen Hansen har gaaet paa Københavns Tilskærerakademi og fik tildelt dets Diplom den 15. Januar 1936.

Ellen Hansen.

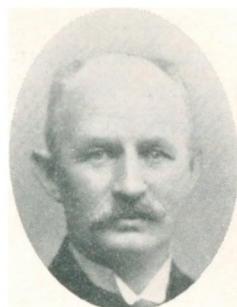
H. J. Bregenstrups Tricotagemagasin.

Datter af Bagermester Søren Larsen, er uddannet i Konfektionsbranchen i Skandinavisk Beklædnings Magasin i Ringsted, og derefter ansat som Ekspeditrice i København i Magasin du Nord og A. C. Illum samt i Crome & Coldschmidts Magasiner som Afdelingschef gennen 6 Aar. — Forretningen er som nævnt etableret i Aaret 1926, men da under Navnet Bredegades Kjole Magasin. Forretningens Specialitet er fikse Modelkjoler og Kjoler efter Maal. Foruden nævnte Detailhandel repræsenterer Frøkenen Kjølefirmaet Johannes Thaning, København.

DEN øverste Del af Bredegade, har skiftet betydelig Karakter. De gamle Gaarde og Huse, der laa her, er erstattet af nyere Bygninger, saaledes Sparekassens Bygning, Apotekerbygningen og ikke at forglemme Sorø Amtstidendes Bygning i Bredegade Nr. 12, hvor Helga Bregenstrup i Aaret 1926 etablerede sin Tricotagehandel. Helga Bregenstrup er født den 1. September 1898 i Bringstrup ved Ringsted som

Helga J. Bregenstrup.

J. F. Corneliusen.

J. F. CORNELIUSEN har grundlagt sin Virksomhed som Protokolfabrik og Bogbinderi paa Bredegade Nr. 12 i Aaret 1897.

J. F. Corneliusen er født den 21. August i Aaret 1871 i Odense og gift 1898. — Han er uddannet ved Faget i Odense og har gennem en Aarrække arbejdet ved forskellige københavnske Bogbinderier. Her i Slagelse har han oparbejdet en kendt Virksomhed indenfor sit Felt, hvilket bedst ses derved, at han de første Aar kun havde Arbejde til sig selv, medens der nu til Stadighed er Beskæftigelse til 8 Mand. Som Speciale for Firmaet skal nævnes Protokoller og Løsblade m. m.

BETRAGTER man den Del af Skovsøgade, der løber fra Torvet og til Fruegade, vil man der finde en hel Del gamle Huse og Gaarde. — Blandt disse er Ejendommen paa Hjørnet af Skovsøgade og Fruegade. Den kaldes „Nielsens Minde“. Denne Gaard har i det 18. Aarhundrede tilhørt en Jokum Møller, og den er omkring 1773erne erhvervet af Postmester V. H. Kickebusch, men en 10—15 Aar senere kommer Gaarden ind under Slagelse Kommune, idet

Ejendommen Hjørnet af Skovsøgade og Fruegade.

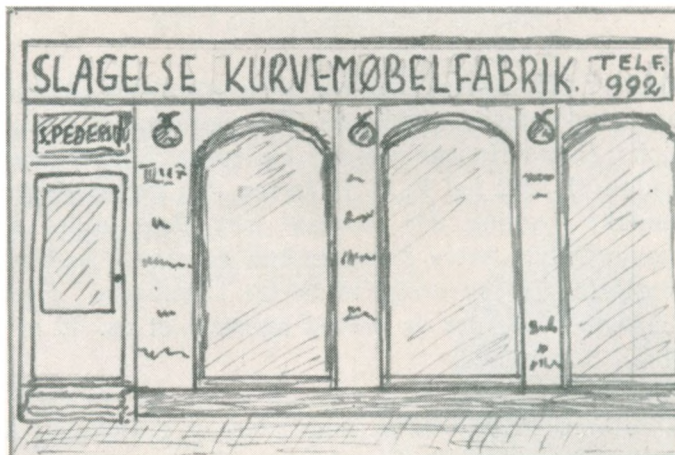
den blev inddraget som Hus for Skolen. Som saadan gør den nu Tjeneste i en Række Aar, indtil der indrettedes Gæstgiveri heri. Her fandtes Keglebaner, og i den store rummelige Gaard var der i ældre Tider Hjemsted for de mange Hesteprangere, der kom til Byen. Efter at have gjort Tjeneste som Hus for Den danske Skole, benyttedes Ejendommen som Auktionslokale, og omkring 1840erne opstaar her Gæstgiveri.

„Nielsens Minde“ er en udpræget Restaurant for Landboere. I den gamle Gaard er der Plads til Opstalding af Heste og Vogne, og her foregaar ugentlig Grise- og Hestehandel. — Vi kan ikke fremhæve alle de Gæstgivere, der har været Værter her, men vil nøjes med at nævne de sidste. Hans Persen, Rasmus Maare og nuværende Restauratør Hans Valdemar Sørensen, der er født i 1895 og uddannet ved Restaurationsfaget. Han overtog „Nielsens Minde“ i 1936.

H. V. Sørensen,
Restauratør.

SVEND PEDERSENS Kurvemøbelfabrik i Skovsøgade Nr. 3 blev grundlagt i 1930 af Fru K. Pedersen, men er senere blevet overdraget til Sønnen, som driver Fabrikken videre under Navnet Slagelse Kurvemøbelfabrik. Fabrikkens Speciale er Møbler til Montering af Restaurationer, Strandhuse og Badehoteller.

Slagelse Kurvemøbelfabrik.

DEN ældste Tandtekniker i Slagelse Købstad er Christian Jensen, der er født 1886 i Middelfart og lærte Tandteknikerkunsten hos Tandlæge Martin i Middelfart. — I en Aarrække arbejdede han i København og Aarhus,

har været hos Professor Hagerup og hos Tandlæge Boberg i København, og var fra 1910-22 som Tandtekniker knyttet til Tandlæge Poulsens Klinik i Casino i Slagelse. Faktisk har Christian Jensen da virket i Slagelse i mere end 25 Aar.

Chr. Jensen.

„Bellevue“ efter Ombygningen i 1922.

NYTORV er anlagt efter Branden i 1804. Tidligere bestod Arealet af lutter Haver, der enten tilhørte Ejendommene langs Smedegade eller Antvorskov Kloster. Hele Brandtomten blev erhvervet af Kommunen, og en planmæssig Bebyggelse vedtoges. Efter at denne var gennemført, saa Torvet ud omtrent som i Dag. Som Følge af Trafikkens store Udvikling er der dog i de senere Tider sket nogle Forbedringer her. Hele Arealet ved Kirken er frilagt, og det smukke Anlæg ved Kirken med det opstillede Springvand tjener Kommunen til megen Ære.

Det var mest Smaahuse, der efter Branden opførtes her, og blandt disse var den lille beskedne Ejendom, hvori Restaurant „Bellevue“ kom til at ligge. Restauratør Jens Peder Pedersen

købte i 1912 denne Bygning af Restauratør Christiansen. Jens Pedersen døde i 1918, og Ejendommen overgik da til Svigersønnen P. C. Pedersen, der døde i 1934. Hans Enke, Laura Hansigne Marie Pedersen, fortsatte derefter Forretningen og driver den endnu. I 1922 lod P. C. Pedersen den gamle Bygning nedrive og opførte nuværende smukke Bygning, der sammen med flere andre nyopførte Bygninger nu præger det gamle Torv. Selve Restauranten er meget søgt af mindre Foreninger og særlig paa Markeds- og Torvedage af talrige Landboere. Gaardspladsen er taget med ind i Restauranten, og der er derved opstaaet et ca. 30 m langt Lokale.

LUDVIG PETERSENS Bogbînderi er grundlagt i Aaret 1919 af daværende Bogbinder- mester Aksel B. Christensen. Denne startede sin Forretning i Sct. Jørgensgade, i Aaret 1929 blev Forretningen flyttet til Løvegade Nr. 12, og kort Tid derefter blev den overtaget af den nuværende Indehaver Ludvig Petersen, som nogle Aar fortsatte samme Sted. I Aaret 1932 blev Bogbinderiet flyttet til den nuværende Adresse paa

Nytorv Nr. 13, dels for at faa bedre Lokaliteter og for at ligge mere centralt og endelig for at ligge nær ved en af de største Kunder, nemlig Langes Tobaksfabrikker.

LUDVIG PETERSEN er født 11. December 1896 i Slagelse og er Leverandør til Skolerne i Amtets Sogne og Slagelse By-Bibliotek.

SLAGELSE Kaffevogne er først oprettet i 1932, men trods det kan vi her ikke undlade at omtale disse, thi deres Oprettelse vidner om, at Byen følger med i Udviklingen, og at Oprettet saa rigtig her.

Kaffevognen har Stadelplads paa det store smukke Nytorv, der er en Hovedfærdselsaare for Trafikken, og mange Turister stopper da ogsaa op, navnlig Cyklisterne, for her at faa en god og billig Kop Kaffe.

Slagelse Kaffevogne er stiftet af Valdemar Nielsen, der er født i Magleby ved Skelskør i 1890 og gift 1923 med Valborg Hansen. — I de fire Aar, Kaffevognene har eksisteret, er deres Omsætning omtrent tredoblet.

FRU Atlanta Kaaber, født Mortensen, er fra Færøerne, og her er Fruen født 1885. I 1911 giftede hun sig med Købmand Simon Frederik Kaaber i Aarhus, der døde 1927. Fruen blev sygeplejeuddannet paa en københavnsk Klinik fra 1905—09 og var senere paa Dronning Louises Børnehospital i København. I 1928 begyndte hun en Fodplejeklinik paa Løvegade i Slagelse, og siden da har Fruen fulgt med Tiden indenfor dette Felt, og hendes Klinik er nu en af Provinsens mest moderne.

E. OLSENS Bogtrykkeri er grundlagt i Aaret 1885 i Løvegade Nr. 14 af T. J. Louw og paa samme Sted, hvor Virksomheden den Dag i Dag har til Huse. I Aaret 1925 blev Trykkeriet overtaget af den nuværende Indehaver E. Olsen, der nu har oparbejdet en god Forretning og skaffet sig en stor Kundekreds blandt andet med Handelstryksager som Speciale.

Poul Smed,
Revisor.

Bogtrykker E. OLSEN er født 1903 i Esbjerg og uddannet ved Faget samme Sted.

REVISIONSFIRMAET M. og P. Smed beliggende Rosengade 5 i Slagelse er grundlagt i 1930 af Revisor Poul Thorkild Smed, der er født den 1. December 1902 paa Lolland, og Revisor Karen Marie Smed, der er født den 27. August 1909 i Nykøbing F. — Begge har i en

Karen Smed,
Revisor.

Aarrække fungeret som Assistenten ved Lolland-Falsters Revisionsinstitut i Nykøbing F. og er Medlemmer af „Dansk Revisorforening“.

Firmaet paatager sig Revision, Vejledning i alle Bogholderisager, Rentabilitetsberegninger, Anlæg af Bogholderi m. m. — Revisor P. Smed er Sekretær for „De danske Forsvarsbrødre“ for Slagelse og Omegn.

Damefrisørsalon „Kasola“.

Ejendommen Oehlenschlägersgade 8.

vundet en stor Sejr som Frøken Spicer, hvilket medførte, at hun blev fastengageret til Teatret.

ENKEFRU Marie Hansen oprettede sin Systue i Smedegade i Aaret 1933 efter at have mistet sin Mand. Systuen paatager sig alt indenfor Damegarderobe.

MARIE HANSEN er født den 22. April 1895 i Vinderød som Datter af Gaardejer Niels Amussen og var gift med Sadelmagermester Hermann Hansen. Fruen er uddannet hos Frk. Arildsen i København.

DAMEFRISØRSALONEN „Kasola“, der er beliggende paa Kalundborgvej Nr. 28, er en af Slagelse Bys nyeste Saloner, idet den først er grundlagt den 1. Marts 1934. Grundlæggeren og Indehaveren, Frk. Martha Nielsen, er født den 15. Januar 1904 i Kundby som Datter af Husmand Niels Peder Nielsen og Hustru. Frøkenen er uddannet i Damefrisørfaget hos Rigmor Ringborg i Slagelse og har i nogle Aar bestyret Fru Kaj Mortensens Salon i Sorø.

FRU Laura Matthiessen, der nu har etableret sig i Slagelse med de kendte „Spirella“ Korsetter og vundet sig et godt Publikum blandt Byens Damer, begyndte i 1931. I Ejendommen Oehlenschlägersgade Nr. 8, som Fruen selv har ladet opføre, driver hun foruden nævnte Virksomhed tillige et Pensionat for Lærere ved Almenskolen.

Skuespillerinden Ingrid Matthiessen, der er Datter af ovennævnte, er født den 6. Marts 1914. — Hun er knyttet til Det kongelige Teater, og i dettes store Succes fra i Aar, Skuespillet „Vore Damer“, har hun

CENTRALVASKERIET Sdr. Stationsvej 40 paa Hjørnet af Løvegade er oprettet i 1926. — Inden vi imidlertid kommer nærmere ind paa Omtalen af dette, skal vi nævne den Ejendom, hvori Vaskeriet har til Huse. — Den er en af de sidst opførte Bygninger i Gaden, idet den byggedes i 1892 af daværende Murermester Claus Ehlers, der døde i 1922. — Til denne Ejendom blev der i Aaret 1914 tilbygget den Del, der ligger mod Løvegade, og i denne Tilbygning er Vaskeriet indrettet.

Vaskeriet begyndtes af Enkefru Signe Nielsen, født Wilumsen, der havde været gift med Møller og Købmand J. P. Nielsen, der døde 1908. Han var Ejer af den ved Køng liggende Firegaard Mølle, ogsaa kaldet Skovgaards Mølle.

Da Centralvaskeriet startedes, assisteredes Enkefru Nielsen af sin Datter Asta Nielsen, men fra beskedne Forhold voksede Vaskeriet op, og omkring 1928 indtraadte Olga Nielsen, der ogsaa er en Datter af Indehaveren, i Virksomheden.

Lige fra Starten raadede Vaskeriet over forskellige Vaskemaskiner, men disse er i Tidens Løb suppleret med nyere og mere tidssvarende Maskiner. Vaskeriet beskæftiger nu 6 Kvinder, nemlig de 2 Indehavere og 4 Medhjælpere. I Aaret 1935 døde Enkefru Signe Nielsen, og Vaskeriet overgik da til de to Døtre, Frøknerne Asta og Olga Nielsen. Trods det, at Vaskeriet ligger paa Sdr. Stationsvej, er det dog almindelig kendt under Navnet „Centralvaskeriet ved Løvegade“.

Hjørnet af Løvegade og Sdr. Stationsvej Nr. 40.

Ringsted i gamle Dage.

RINGSTED

BLANDT vore Købstæder er der ikke faa, hvis Navne bære Vidne om Byernes høje Ælde, hvad de nyere Undersøgelser har vist, men gaar man Rækken igennem her paa Sjælland, er der to, som hæver sig op over de andre, Slagelse og Ringsted. Der er tidligere i dette Værk gjort Rede for, at Slagelse oprindelig hed Slauløsæ, men samtidig er det sagt, at Forklaringen paa dette Navn er vanskelig at give. — Medens Byer med Endelsen else aldrig er sammensat med Personnavne, er det modsatte Tilfældet med dem, der ender paa sted, idet Forledet her altid — eller saa godt som altid — er et Personnavn. Da man nu mener at kunne fastholde, at disse sidste Byer stammer fra Tiden 700—1000, er der en stor Sandsynlighed for, at der paa dette Sted indenfor det nævnte Tidsrum har levet en Konge (Høvding), der bar Navnet Ring, og her byggede sig en Stormandsgaard, som han gav Navn efter sig selv. Men det er ikke ensbetydende med, at der først da har fundet Bosættelse Sted her. Tværtimod maa man gaa ud fra, at længe før den Tid har de første Beboere slaet sig ned paa dette Sted.

I Kvadet om Helge Hundingsbane i den ældre Edda nævnes blandt de Ejendomme, som Kong Sigmund gav sin Søn Helge i Navnegave: Hringstadir, og der er dem, som mener, at der hermed hentydes til Ringsted, der da fra Hedenskabets Dage har været Kongesæde. — Det berettes ogsaa, at Kong Frode hin Frøkne boede saavel i Lejre som i Ringsted. Og i Fagrskinna, en af Norges ældre Kongesagaer, siges, at Sven Tveskæg holdt Gravøl over sin Fader, Harald Blaatand, i Ringsted. Om Svend Estridsen meldes, at han stedtes til Hvile „med megen Pragt og et anseligt Ligfølge“ i Ringsted. Dette kan være rigtigt, selv om han fik sit endelige Hvilested i Roskilde. Vi ved jo, at Dronning Margrethe først bragtes til Sorø, men senere førtes til Roskilde, men selvom alt det her sagte ikke kan bevises som virkelig historisk paalideligt, er der dog med Rette sagt, at det vidner om den Anseelse, som Ringsted allerede tidlig nød. Derimod er det aldeles sikkert, at der fra Oldtidens Dage af har været et Hovedoffersted for Sjælland der, hvor Ringsted nu ligger, og det har medført, at

denne Plads ogsaa tidlig kaaredes til Tingsted. — Den By, der efterhaanden voksede op her, har aldrig før i den seneste Tid haft nogen særlig Betydning; den har gennem Aarhundreder — som saa mange af vore Købstæder — været lille og uanselig, og deri er det egentlig først i vore Dage, at der er sket en Forandring.

I Ringsteds gamle Segl, der antagelig stammer fra den sidste Halvdel af det 13. Aarhundrede, fremstilles som Hovedfigur Jomfru Marie siddende paa en Tronstol med Jesusbarnet paa sit Skød. I sin højre Haand holder hun et Æble, rimeligvis bestemt for Barnet. I Højde med hendes højre Skulder ses en Stjerne, og over denne kommer Guds velsignende Haand til Syne. — Paa de to Sider af Jomfru Marie staar et Par slanke skægløse Mandsskikkelser iførte fornemme verdslige Dragter med lange Kjortler. Den ene, der bærer Krone, overrækker Jomfru Marie en Vase med Blomster, den anden, der i hvert Fald ikke bærer Krone, men mulig en Ring (Hertugring) om Panden, løfter sine sammenlagte Hænder mod Jomfru Marie og Jesusbarnet. Maaske forestiller de Erik Plovpenning og Knud Lavard. Forneden knæler en Munk. Omskriften lyder: Sigillum villanorum de Ringstad. Den lille Figur forneden repræsenterer Segludstederne, Signetets Indehavere, og det er som Worsaae har bemærket, et karakteristisk Udtryk for Byens Afhængighed af Klosteret, at Borgerne ligefrem lader sig repræsentere ved Abbeden, thi anderledes kan Figuren sikkert ikke forklares.

Men Stedet er saare minderigt, og store, man kan godt sige for hele Landet afgørende, Begivenheder har fundet Sted her. Derfor kan man heller ikke godt, især

Raadhuset omkring 1850.

Foto: Bocks Atelier, Ringsted.

hvis man har en opladt Sans for historiske Minder og deres Værd, gæste denne Plet af vort Fædreland uden at blive stærkt betaget.

Med Byen Ringsted forholder det sig som med de allerfleste Købstæder, at dens Oprindelse er skjult i Fortidens Mørke. Men naar der her fra de ældste Tider har været et søgt Offersted, naar senere Benediktinermunkene slog sig ned og grundede Kloster, og naar der til Stadighed holdtes store Tingmøder paa dette Sted, er det ikke underligt, at der i Tidernes Løb er fremstaaet en By, der naturligvis oprindelig har været at betragte som en Landsby, men efterhaanden er vokset saa meget, at man har fundet det rigtigt, at den fik Købstadsrettigheder. Hvem der først har skænket Byen disse, kan ikke afgøres med Sikkerhed (de Dokumenter, hvorpaa en saadan Kundskab skulde opbygges, er forlængst ødelagt), men dog er det værd at lægge Mærke til, at i Ringsted gamle Bylov, der er bevaret i Afskrift og er optegnet i den foreliggende Skikkelse paa Erik Glippings Tid, findes følgende Ord: — „Hvilken fornævnte værdige Fyrste (∴ Valdemar den Store) — undte og gav Ringsted By Købstads Frihed og gjorde det til Birk og gav sin Bevisning paa, hvad som Ringsted skulde yde til Ringsted Kloster om Aaret, og har fornævnte Ringsted nydt og haft og holdt alle disse efterskrevne Vilkaar uhindret og ugenkaldt til denne Dag, men har været derefter ydermere undt og stedt (∴ lig indrømmet) af ædle, værdige og højbaarne Fyrster, som Konger har været i Danmark m. m., og besynderlig af værdige Fyrste og højbaaren Herre, Kong Erik Christoffersen, som Haandfæstning gjorde efter sine bedste Mænds Raad innem sit Rige Danmark m. m., og efterdi vi udi Sandhed forfaret (∴ lig erfaret) har, at vore elskelige Undersaatter i vor Købstad Ringsted af vore Forfædre, fremfarne Konger i Danmark, naadelig undt og tilladt er, de maa altid have fri Fægang og Græsgang til deres Kvæg i vor og Kronens Skov Besteth (∴ lig Bedsted), som de af Alders Vane haft har uden al Modstand og Gensigelse i alle Maader, den samme Frihed har vi fuldbyrdet, samtykt og stadfæstet“.

Efter dette skulde det altsaa være Valdemar den Store, hvem Byen skyldte sine Privilegier, og ned gennem Tiderne er de selvfølgelig blevet stadfæstet — og vel af og til udvidet — af de forskellige Konger. Men alle disse Stadfæstelser findes ikke mere, de er, som saa mange andre værdifulde Dokumenter fra Fortiden, bleven ødelagt ved Ildebrand eller paa anden Maade, og da Borgerne klagede over, at de saaledes ikke havde nogle haandgribelige Vidnesbyrd om deres Rettigheder, udstedte Kristoffer af Bayern 2. Januar 1441 et Brev, hvori Ringsteds Privilegier fastsættes. Samme Dag udstedtes der forøvrigt Breve ogsaa om Privilegier for Roskilde, Slagelse, Vordingborg, Skelskør, Præstø og Slingerup, og i alt væsentligt rummer de de samme Bestemmelser. — Vi skal ikke her gaa i Enkeltheder, men blot pege paa et enkelt Punkt, der fastsatte, at hvis nogen tysk eller udenlandsk dør der i Byen, skal der af hans Gods gives Tiendepenge, halvt til Kongen og halvt til Byen. Endvidere bestemmes det med Hensyn til Styrelse, at Kongen vil have Magt til at fastsætte, hvem der skal være Borgmester og styre, „og skal vor Foged med Borgmester have Magt til at styre, og Borgmester og Raad skal have Magt til at vælge Raadmænd, naar nogen af Raadet afgaar eller Behov gøres“. — Brevet ender med at udtale, at disse fornævnte Artikler har vi undt og gjort om Borgmestre og Raadmænd og Menighed i Ringsted, paa det at vor Købstad deraf maa forbedres, 6 Aar efter gives der Ringsted Toldfrihed overalt i Landet, „undtagen i vor Skaane Marked om Høsten, for at vor Købstad des ydermere bygges og forbedres maa“. Ringsted Privilegier blev derefter stadfæstede af Kristian d. I. 1451, af Kong Hans 1484, selvfølgelig ogsaa af Kristian d. II. og Frederik d. I., men disse Breve findes ikke mere, derimod af Kristian d. III. 1546 og af Frederik d. III. 1648.

Hjørnet af Sct. Bendtsgade og Torvet, nu nedrevet. Foto: Bocks Atelier, Ringsted.

Vi skal søge at give en kort Skildring af Byens Udseende før den Tid, da den — takket være den sjællandske Tværbane' og senere de forskellige Sidebaner — blev et Knudepunkt og derfor udvidede sig baade, hvad Størrelse og Indbyggertal angaar.

Men først vil vi tillade os at gengive de Linier, hvorved Hugo Matthiessen tegner et Billede af Stedet i Oldtidens og Middelalderens fjerne Dage.

„Byen ligger nu aaben og frit paa sin Bakke, der mod Syd skyder som en Bølge frem af det brede Højland. Horisonten er stor og vid, og bag det kornrige Land ser man Skovene blaane i det fjerne. I Oldtid og Middelalder mødte man dog et helt andet Billede“.

Lukket inde i Øens Midte gemte Helligdommen sig bort bag en Uendelighed af Træer, Skovtykninger spærrede som Mure paa alle Sider, selv paa Bybakken var „Ringsted Lund“, i Middelalderen en Rest af de vældige Skove, og mærkelig var den Fjernhed, som — trods den centrale Beliggenhed — omgav Stedet med Mystik.

Naturen havde her i det Indre af Sjælland afgrænset en Højslette næsten som en Ø med Sumpdrag og brede Aadale paa alle Sider. Vest for Bybakken trak Ringsted Aa sit dybe Leje som et Skel fra Haraldsted Sø til dens Udløb i Susaaen ved Vrangstrup, Susaaens anselige Dalføre stængede mod Syd, og mod Nordøst og Nord dannede Kværkeby Mose, Vigersdal Aa, Haraldsted Langsø, Gørlev og Gyrstinge Søer et næsten sammenhængende Bælte af Hindringer.

De Veje, som søgte ind gennem de smalle Passer — f. Eks. over Snævringen mellem Haraldsted og Gørlev Sø — havde kun Ringsted som Maal, idet Forbindelsen mellem alle Knudepunkter paa Øen kunde holdes vedlige udenom Ringsteds aflukkede Højland. De Veje, som drog mod Ringsted, havde Ærinde der.

Men saa voksede der altsaa efterhaanden en By op, og det er om dens Udseende, de følgende Linier skal tale.

Oprindelig var det kun et Faatal af Gader, der fandtes i Byen. Hovedadgangen var tidligere — som nu — gennem Nørregade, der ligesom „Ringsted Stræde“ var en Del af det gamle vigtige Hærstræde fra Roskilde. — Mod Syd mundede den ud i Torvet, der tidligere ikke var saa anseligt som nu; „den regelrette, firsidede Udvidelse paa det stærkt faldende Terræn mod Syd synes at være en Tilvækst fra senere Tid“. Naar man undersøger gamle Kort over Ringsted (det ældste os bekendte stammer fra Slutningen af det 17. Aarhundrede), faar man det Indtryk, at Bygningerne paa den østlige Side af Torvet tidligere strakte sig længere frem, saaledes at de omtrent var i Linie med Søgades østlige Husrække. Rigtigheden deraf er ogsaa bleven godtgjort paa anden Maade. Torvet, der nu hører til et af de største i Landet, var tidligere adskilligt mindre. — Det ovenfor nævnte Kort viser, at den sydlige Del af Torvet var bebygget omtrent i Linie med Tingstenene. — Fra Torvets sydlige Side udgik — som i vore Dage — dels Søgade, dels Sct. Hansgade. Den første af disse, der indtil for faa Aar siden sluttede af ved Stien over Klostermarken, syntes tidligere at have fortsat sig i en Bue der, hvor Stien nu gaar bag om Haverne, op mod Sct. Hansgade, men den synes at have været svagt bebygget. Sct. Hansgade udgik ogsaa fra den sydlige Del af det nuværende Torv, havde samme Retning som nu til „Pileborg“, men bøjede derefter først mod Syd og derefter mod Øst. Ved denne laa i sin Tid Ringsteds oprindelige Sognekirke, Sct. Hans Kirke, som man første Gang hører nævne i et af Roskildebispen Peder Sunesøn (død 1214) udstedt Dokument, idet han overdrager Sct. Hans Kirke til Ringsted Kloster. 1571 henvistes Byens Indbyggere til Klosterkirken, og kort Tid efter maa Sct. Hans Kirke antagelig være bleven nedbrudt. Ved Nørregade har der i sin Tid ligget et Sct. Gertruds Kapel eller Hospital, og her fandtes ogsaa i Middelalderen et Sct. Jørgens Hospital for spedalske, hvis Bygning senere brugtes til Bolig for 4 fattige Kvinder; men i Slutningen af det 17. Aarhundrede var det nedbrudt. Fra Torvet udgaar ogsaa Sct. Bendtsgade, der løber langs Kirkegaardsmuren og bøjer mod Syd for at fortsætte i Sorø Landevej.

Som alle andre danske Købstæder har Ringsted ofte været gæstet af Ildebrande, og de har forstaaet at hæрге saaledes, at der i vore Dage ikke er nogen Bygning i Ringsted ældre end 1749, bortset fra Kirken. Allerede i 1241 hører vi om en Brand, der ødelagde i hvert Fald en stor Del af Klosterkirken, der dog blev restaureret og paany udvidet i 1268; naturligvis er det kun sparsomme Efterretninger, der er naaet til os fra saa fjerne Tider, men det meldes, at Aar 1300 var der en ny Ildebrand, som hærgede baade Kirken og Byen. Fra det 15. Aarhundrede kender vi ikke noget til Brand i Ringsted, men uden Tvivl har den røde Hane gentagne Gange galet over Byen. Man maa jo huske paa de brandfarlige Bygninger, hvoraf Byen — som vore andre Købstæder — bestod, Træhuse, senere Bindingsværk med det meget Træværk i og først og fremmest Straatagene, der har mange Købstæders Ødelæggelse paa deres Samvittighed. Derimod ved vi, at ikke mindre end tre store Ildebrande ramte Ringsted i det 16. Aarhundrede, først under Grevens Fejde 1534 og dernæst i 1551, da mange Huse blev lagt øde, og Kongen derfor lod Brev udgaa til Abbederne i Soer og Ringsted om, at de skulde undsætte Borgerne, som havde beklaget sig over ikke at kunne bekomme Bygningstømmer, med saadant fra Klostrenes Skove, dels for en skellig Pris, dels for intet, ligesom Borgerne i nogen Tid blev fritaget for Kronens Tyngde. Endelig 19. Februar 1590 gik det paany løs, og denne Gang meldes det, at den bedste Del af Ringsted Købstad gik op i Luer. Da Borgmestre og Raad paa Borgernes Vegne udtaler Ønske om, at de saa meget som muligt maa blive forskaanede for at „køre Rejser“, for at de kan hjælpe deres brandlidte Medborgere med at rense

Torvet med Hotel Postgaarden, den gamle Provstegaard og Sparekasen. Provstegaarden ligger midt paa Billedet. Her er nu Set. Knudsgade ført igennem. Foto: Bocks Atelier, Ringsted.

deres Grunde og køre Tømmer og andet, saa de desbedre kan komme paa Fode igen og faa deres Gaarde genopbyggede, udgaar der en Befaling til Forstanderen paa Ringsted Kloster, Dr. Johan Knoppert, at han skal forskaane Borgerne i Ringsted saa meget som muligt for Rejser, indtil de brandlidte er kommet noget til Næring igen og har faaet deres Huse genopbyggede og at paase, at de Borgere, der ingen Skade har lidt, hjælper de brandlidte med at rense deres Grunde og køre Tømmer. Hvor hurtigt det er gaaet med Opbygningen, ved vi ikke, men størst Sandsynlighed er der for, at det her, som andre Steder, er gaaet ret langsomt, saa man maaske daarlig har været færdig, da en ny Brand tog fat (1618) og bragte Ødelæggelse med paa sin Vej. Ogsaa denne Gang fritoges Borgerne for al kongelig Tyngde, men det paalægges Lensmanden at passe paa, at kun de skaanes, som har lidt stor Skade. Aarhundredet var ikke gaaet til Ende, før en Brand i 1693 huserede i Byen, og endelig rantes Ringsted af en lignende, blot endnu større Ulykke i 1747, der, efter hvad der siges, gjorde mere Skade end nogen Ildebrand tilforn i Byen. Det var derfor et sørgeligt Syn, der mødte Kongen (Frederik den V), da han paa sin store Rejse passerede gennem Ringsted.

Og dog er ikke Rækken af Ringsteds Ildebrande til Ende. I Begyndelsen af det 19. Aarhundrede, i 1806, opstod der paany Brand i Ringsted; denne Gang gik det stærkt ud over Kirken, som forøvrigt ogsaa store Dele af Byen lagdes i Aske. Som man forstaar, er det ikke underligt, at der efter alle disse Ildebrande intet gammelt findes bevaret. Som Byen nu viser sig, har den nærmest et nymodens Præg, og den ældste Bygning stammer, som allerede nævnt, fra 1749.

For Ringsteds Vedkommende — som for de allerfleste af de danske Købstæder —

er det ikke blot Ildebrande, der har voldt Ødelæggelse, men By og Borgere har gennem Aarhundrederne lidt umaadeligt ved de mange Krige, der er bleven ført, og som har været — og er — en Svøbe for de Folk, som de gaar ud over. Selv om Fjenden ikke naaede frem til den enkelte By i Landet — og det var jo undertiden Tilfældet, naar Kampene førtes udenfor Landets Grænser — var det til stor Tyngde, naar der udskreves Mandskab, eller naar der paalagdes Skatter af den ene eller anden Art for at dække de mange Udgifter, Krigene medførte. Det kunde blive et langt Kapitel, om der her skulde gøres Rede for, hvad Ringsted i Tidernes Løb har ofret og lidt — direkte eller indirekte — ved Krigene, og vi skal derfor indskrænke os til at pege paa de Byrder, som Svenskekrigen i 1657—60 bragte denne By. Men da var Fjenden jo ogsaa her i Landet, og der er med Rette bleven sagt, at „ikke siden Middelalderens Dage, ja, maaske aldrig, har en saadan Hjem søgelse ramt vort Fædreland, som i den treaarige Krig 1657—60. — Saarene efter Grevens Fejde synes at være bleven forholdsvis hurtigt lægte. Men Krigen 1657—60 satte Danmark saa grundigt i Knæ, at det mærkedes derefter i hundrede Aar“. Som nævnt under Skildringen af de øvrige Byer i Amtet blev der, efter at Krigen var til Ende, rundt i Landet foretaget Undersøgelser af Kommissioner om den Skade, de enkelte Steder havde lidt, og gennem de Indberetninger, der indsamledes og indsendtes, faar man et levende — maaske dog paa enkelte Punkter noget for mørkt — Indtryk af den sørgelige Tilstand, hvori By og Land befandt sig, men selv om man trækker noget fra, bliver der nok tilbage.

Hvad Ringsted angaar taler Indberetningen naturligvis først om Byens store Armod, der bl. a. skyldes de mange „Vognægter“, som Indbyggerne er forpligtede til, og den evige Gennemmarch af Soldater baade ved Dag og Nat, „indtil, Gud bedre det, Fjenden sad os saa uformodeligen over Hovedet, og Byen da straks til det svenske Artilleris Betjente blev assigneret. Straks derpaa kom Kongen af Sverige selv fra Køge med sin ganske Armé, han havde her i Landet, og stod dermed her i Byen og omkring paa Landsbyerne udi 3 Dage. Hvad saadan Fjende da levned, kan enhver eftertænke, mens bliver aldrig af os forglemt eller oprettet“. — Saa fulgte Freden i Roskilde, men faa Maaneder efter, i August, var Svenskerne allerede paa Sjælland, og paa sit Tog fra Korsør mod Hovedstaden slog Karl den X Gustav sig ned for et Par Dage paa Ringsted Kloster. Her var det, at de to danske Rigsraader Christen Skeel og Mogens Høeg indfandt sig for paa deres Konges Vegne at bede om Forklaring og underhandle, men den følgende Morgen haanligt afvistes med den Bemærkning, at Danmarks sidste Time var slaet, og at det saa burde være dem ligegyldigt, enten Kongen hed Karl eller Frederik. Derefter kom, som vi alle ved, Fremrykningen mod København og vor Hovedstads helt modige Forsvar, hvorved Danmark reddedes fra Undergang. Men Ofret, der maatte bringes, var blandt andet de Ødelæggelser, som Svenskerne iværksatte, og hvorom Indberetningen taler vidt og bredt. Saaledes staar der: „Og er det nok som dette hele Land bekendt, at denne By fremfor noget Sted i Landet, meget over Evne imod andre Steder, har med Indkvartering været betyngt“. Dette er dog maaske lidt udover Sandheden, thi der var Byer, der maatte yde betydeligt mere end Ringsted. Og senere skrives der: „De (∴: Kommissarierne) havde aldrig kunne troet, dersom de ikke havde set, at saadan Armod kunde være til, kunde ikke tænke, hvor Mennesker fik deres Føde eller vilde faa herefter udi denne tilstundende dyre Tid“. Der meddeles, at der her i Byen er henved 120 Ildsteder, men hos 70 Borgere er der hverken til at æde eller drikke og ikke en Haandfuld enten Mel, Malt, Byg eller Rug. Byens Udgifter i Krigens Tid sattes til 26503³/₄ Rdl., men har muligt været endnu større, og hvor stor en Sum, det her drejer sig om, ses bedst,

Kirken og Raadhuset i 1876.

naar man, som nævnt under Korsør, ved, at 4 Heste og 2 Foler vurderedes for tilsammen 35 Rdl., og at 4 store Søer sattes til 5½ Rdl.

Som allerede nævnt har Ringsted ned gennem Aarhundrederne været en lille og uanselig By, og det er egentlig først i vore Dage, at der er sket en Ændring heri. Men Beliggenheden har været god, saa at sige midt i Sjælland, og det er derfor ikke underligt, at dette Punkt tidligt kaaredes til Hovedoffersted for Sjælland og blev det Sted, hvortil de Sjællandsfares Landsting henlagdes. Imidlertid er det vel ikke for meget at sige, at det er disse to Forhold, der har holdt „Liv“ i Byen, navnlig efter at Roskilde havde rejst sig, og der er maaske ogsaa Grund til at antage, at hvis ikke dette havde været, er der stor Sandsynlighed for, at Ringsted var svundet hen.

Vort Lands Natur er en saadan, at det fra Naturens Haand er skilt i, hvad man i gamle Dage kaldte „Lande“, foruden Skaane, Sjælland, Fyn og Jylland, og dette medførte, at Beboerne i hver enkelt af disse Landsdele stod i nærmere indbyrdes Forbindelse med hverandre end Beboerne i de andre Landsdele. Det er derfor ikke mærkeligt, at der i Landets 3 Hoveddele valgtes Punkter, hvor man paa visse Tider af Aaret samledes for at tage Del i Offerfesterne. I Jylland blev det Viborg, i Skaane Lund, og her paa Sjælland Ringsted. — Man kan tænke sig, at der i Hedenskabets Dage mulig paa det Sted, hvor nu Sct. Bents knejser, har været en mægtig Tempelbygning af Træ, det saakaldte Gudehov. Her fandtes sikkert Billeder, vel ogsaa udskaarne i Træ, af Guderne Odin, Thor, Tyr og de andre, og her mødtes man da for at fejre de store Blot. Hvert tredie Aar var der Offerfest for hele Sjælland og hvert niende Aar for hele Riget. — Men Aarhundrederne gik, og Kristendommen holdt sit Indtog, og med denne fulgte Munkene, for Ringsteds Vedkommende Benediktinermunkene, der grundede Kloster og her arbejdede paa deres egne Sjæles Frelse og

vidnede blandt de omboende. Muligvis er det gaaet til som mange andre Steder, at Tempelbygningen selv indviedes til Gudshus, men senere erstattedes dette af en Kirkebygning, der endnu senere ombyttedes med den nuværende Sct. Bendts. Om denne Kirke og dens Historie, vil der blive skrevet andetsteds i dette Værk. Derfor skal vi undlade at gaa ind herpaa, hvor fristende det end kunde være at føje et Kapitel til om Ringsteds herlige Kirke. Store Begivenheder har dens Mure været Vidner til, og et og andet bliver ogsaa nævnt i det følgende. Men vi vender os da til det andet Forhold, der gjorde, at Ringsted gennem Aarhundrederne bevarede sin Betydning. Den blev Pladsen for de Sjællandsfarers Landsting. Og ned gennem Tiderne er der netop paa dette Sted foregaaet Begivenheder, det har sat deres Spor ikke blot i den svævrere Landsdels, men i hele Rigets Historie. Vi skal — i kronologisk Orden — pege paa de vigtigste af disse.

Det vil sikkert blive nævnt under Skildringen af Kirken — hvad forøvrigt alle danske ved — at Knud Lavard, der myrdedes i Haraldsted Skov den 7. Januar 1131, fik sit sidste Hvilested i Ringsted Kirke og senere helligkronedes. Da det svigagtige Drab havde fundet Sted, og det rygtedes i Landet, vakte det stor Sorg og Harme, og Skjalm Hvides Sønner, hvis Forstbroder Knud Lavard havde været, stævnedes til Ringsted Landsting og rejste Klage mod hans Morder Magnus, idet de fremviste Knuds blodige og gennemhullede Kjortel. Men Kong Niels turde ikke lade sin Søn komme frem paa Tinge, holdt ham tilbage i Roskilde og drog selv afsted i Haab om at kunne formilde Tingmændene. Da han naar til Ringsted, har han alligevel ikke Mod til at vise sig paa Tinget, „der skulde holdes paa nogle Høje udenfor Byen“, og bliver derfor inde i Byen. Da vækkes der Harme imod ham blandt Tingmændene, af hvilke en Del styrter til Ringsted for at hugge ham ned. Men Ærkebiskop Asser gik paa Kongens Bøn de rasende Skarer i Møde, greb Erik (emunes) Hest i Tøjlen og bønfaaldt ham om ikke at give sin Vrede frit Løb, og idet den ærværdige Ærkebisp blottede sit Hoved for Mængden, gav han Tilsagn om, at Magnus skulde komme til at lide den Straf, han fortjente. Urobølgerne lagde sig, Tingmødet genoptoges, men det siges, at Kongen stod paa den ene Side af Tingstedet, Folket paa den anden. Tilslut enedes man om, at Kongen skulde sky sin Søn og forvise ham fra Land og Rige, og kun med Folkets Samtykke maatte han vende tilbage.

Imidlertid randt Aarene, og der taltes om Jærtegn ved Knud Lavards Grav. 1170 bragte en Sendefæ fra Norden, der havde været i Rom, Pavens Bulle med hjem med Tilladelse til at helligkroner Knud Hertug. Straks lod Kongen, Valdemar den Store, Knud Lavards Søn, Bud udgaa, at han ved Sct. Hansdagstide vil holde Møde i Ringsted for der at lade sin Fader skrinlægge og sin syvaarige Søn Knud krone til Konge. Paa den fastsatte Tid strømmede store Skarer af adelige, høje gejstlige og talløs Almue til Ringsted. Her mødtes Ærkebiskop Eskild fra Lund, Ærkebiskop Stefan fra Upsala, syv danske Bisper, hvoriblandt Absalon, den norske Biskop Helge fra Oslo og mange mange flere. Dagen efter Sct. Hans fandt den store Højtidelighed Sted i Ringsted Kirke, ledet af den danske Ærkebiskop og Absalon. Pavens Bulle oplæstes, Knuds Ben bares til Alteret, indsvøbtes af Ærkebispens i Silke og lagdes i et smukt forarbejdet gyldent Skrin; der lød Hymner til hans Ære, og den store Forsamling udbrød: „Lovet være den Herre Jesus Kristus, som gjorde den hellige Knud til Sjællands Skytshelgen“. Umiddelbart derefter kronedes den unge Kongesøn. Ærkebispens salvede ham, satte en Krone paa hans Hoved, og Folkets Jubel ombølgede ham. Nu var han „kronet og til Konge viet“.

Mulig burde vi ogsaa standse ved den betydningsfulde Begivenhed, da Absalon

Sct. Bendts Kirke, Raadhuset og den gamle Skole. Foto: Bocks Atelier, Ringsted.

21. Juli 1171 paa Rigets Landsting lod tillyse den sjællandske Kirkeret, der er et vægtigt Vidnesbyrd om hans Evne til at føre sine Tanker igennem og nærme de modstridende Interesser til hinanden, men vi undlader det og vender os til det Møde, som Valdemar Atterdag lod holde paa de Sjællandsfarers Landsting Sct. Knuds Dag 7. Januar 1349. Ikke blot Sjællands, Lolland-Falsters og Møens Adelskab havde han stævnet til Møde, men ogsaa Repræsentanter for Købstadsborgere og Landalmuen, og her aflagde han Regnskab for det Værk, han havde udført i de foregaaende Aar. Et søndersplittet, pantsat Land havde han taget i Arv efter sin Fader, Kristoffer d. II; kun 125 Kvadratmil rummede det, nu herskede han over ca. 450 Kvadratmil. Han følte Trang til at gøre Rede for, hvad han havde naaet, men ogsaa hvad det havde kostet. 30,000 Mark Sølv af Skatterne og 10,000 Mark Sølv af egne Midler havde han brugt til Indløsning af de pantsatte Godser paa Sjælland og omliggende Øer. I sit Skrift om Valdemar Atterdag siger Reinhardt, at Kongens aabne redelige Fremfærd ved denne Lejlighed næppe har været uden Del i, at Befolkningen saa meget villigere gik ind paa at bevilge de nye Skatter, Kongen i dette og det følgende Aar hævede hos Læg og Lærd.

Godt en Menneskealder senere, i 1387, fandt den Begivenhed Sted, som maaske, naar alt kommer til alt, er den ejendommeligste af dem, der er knyttet til de Sjællandsfarers Landsting. Vi tænker paa Dronning Margrethes Hyldning. I en Alder af kun 27 Aar var hun bleven Enke efter den norske Konge Hakon den VI, med hvem hun havde Sønnen Olaf, der 6 Aar gammel blev valgt til Konge i Danmark ved sin Morfader, Valdemar Atterdags Død (1375), og 4 Aar senere blev Konge i Norge efter sin Fader. I hans Mindreaarighed styrede hans kloge Moder Rigerne for ham, 1385 erklæredes han myndig, men allerede 2 Aar efter — i en Alder af kun 16-17 Aar — døde han pludselig paa Falsterbo Slot. Dette var et voldsomt og smertefuldt Slag for Dronning Margrethe; nu stod hun uden Mand og uden Søn, og man kunde tænke sig, at hendes Regeringsdage dermed var til Ende. Men det er netop et Vidnesbyrd om hendes store Evner og ualmindelige Energi, at hun ikke et Øjeblik var til Sinds at opgive de Planer, som hun havde knyttet til sin Søn, og det viste sig ogsaa hurtigt, at man ikke kunde tænke sig at undvære hende. Af de danske blev hun straks kaaret til deres „Frue og Husbonde og hele Rigets mægtige Formynder“, og kun 8 Dage efter Sønnens Død hyldedes hun paa Skaanes Landsting og senere i de andre danske Landskaber. — 21. August fandt det mærkelige Møde Sted i Ringsted. Store Skarer af Adelen, af Gejstligheden, Borgere og Bønder var strømmet sammen ikke alene fra de forskellige Egne af Sjælland, men ogsaa fra andre Dele af Riget. Først samledes man i Sct. Knuds Kirke (nu Sct. Bendts Kirke), senere paa de Sjællandsfarers Landsting, og som Sæd og Skik var, udstedtes der et Tingsvidne, der endnu findes bevaret i selve Originalen. Vi kan ikke lade være her at hidsætte et Uddrag af det. Det er dog et af de mærkeligste Aktstykker i Danmarks Historie.

„Det skal alle Mand kundigt være, de, dette Brev se eller høre, læse, det (o: at) vi Henning Podebusk, Danmarks Riges Drost, Jens Truidssøn, Landsdommer i Sjælland, Benedikt Byg af Gunderslevholm, Johan Rud, Hovedsmand paa Vordingborg, og Mikkell Rud af Skjoldnæs, Riddere Jens Offessøn af Egede og Hartvig Bruske kender og vidner med dette vort aabne Brev, der (o: at) vi efter vor Herres Fødsel Aar 1387 den ottende Dag næst for St. Bartholomei Dag først i St. Knuds Kirke i Ringsted, saa paa Sjællandsfarernes Landsting nærværende var og selv alle Stykker med gjorde, hørte og saa, der Biskoppen af Roskilde, Riddere og Svende, Abbeder og andre Prælater, Bønder og Bokarle, Købstadsmænd og Menigheden af Sjælland og flere Rigers af Danmarks Mænd og Menigheden af Møen, af Laaland og af flere Danmarks Lande paa den forsagte Dag i den samme St. Knuds Kirke og paa det samme Sjællandsfarers Landsting samlede var, annammedes og endrægtelig kejsedes og udvalgte en hæderlig Fyrstinde og Frue, Fru Margrethe, til fuldmægtige Frue og Husbonde og til ganske Rigers af Danmarks Formynder i alle Maader, som herefter staar skrevet. Først at efter (o: eftersom) fornævnte Dronning Margrethe er Kong Valdemars Datter og Kong Olufs Moder, der baade (o: begge) vore Herrer vare og fra ere faldne (Gud deres Sjæl have), og for den gode Vilje og Gunst, der vi af hende har rønt og fundet i mange Maader, da er vi endrægtelig med hende overens vorden, og hun med os, det (o: at) vi ingen Herre eller Høvding eller nogen Mand skal til Konge tage og ingen Mand at indtage udi Danmark og ingen Mand til Hjælp at tage, der hende nogenlunde imod er, og ej nogen Mand uden med hendes Raad og hendes Vilje. Og det samme har hun lovet og jæt os igen“.

„Alle disse fornævnte Stykker har Biskopper, Svende, Abbeder, Prælater, Bønder, Bokarle og Menigheden af Købstadsmænd fornævnte og vi med dem af Sjælland og

Sct. Hansgade for 100 Aar siden.

Foto: Boecks Atelier, Ringsted.

flere Rigens Mænd og Menigheden af Møen og flere andre Danmarks Lande lovet og svoret at holde og fuldkomme foruden Hjælperede (∩: Udflugter) og Argelist og har hun os svoret igen. Til alle disse Stykkers Teelse (∩: Godkendelse) og Beviselse har vi vores Indsegle for dette Brev med Ja og med Minde hængt. Det er givet og skrevet Aar, Dag og Sted, som før staar skrevet“.

Men hermed er ikke Rækken af betydningsfulde Begivenheder, der knytter sig til de Sjællandsfarers Landsting, til Ende.

Onsdag den 2. Juli 1421 var Kong Erik af Pommern paa Sjællands Landsting i Ringsted paa ret Tingsted og æskede Kendelse om Sønderjyllands Forhold til Danmark. Det var som et Led i hans Bestræbelser for at sikre sig Sønderjylland som en Del af Danmarks Rige, og Tingmændene erklærede da ogsaa alle som en, ...„at de udi Sønderjylland bruger dansk Ret og har den holdt, siden Loven gjordes“, ...„at alle gamle Privilegier ... har Rigens Konger udgivet“, ...„at deres Sprog i Sønderjylland (er) dansk paa denne Dag. Tilmed har ingen maattet besidde Sønderjylland uden Kongerne af Danmarks Vilje og dog gøre der af Lydighed og Tjeneste“. Altsaa har Sønderjylland fra Arilds Tid ligget under Danmark. — Lignende Kendelser eller Vidnesbyrd opnaaede Kongen ogsaa paa de andre Landsting og fremlagde hele Bevismaterialet, da Kejser Sigismund skulde dømme i Sagen.

Som Knud d. VI var bleven salvet og kronet i Ringsted og Dronning Margrethe senere var bleven hyldet, saaledes fandt der ned gennem Tiderne en Række nye Kongehyldninger Sted paa de Sjællandsfarers Landsting. Baade Kristian den I's Søn, Hertug Hans, Kristian den II, Kristian den III og Frederik den II hyldedes her, og endelig i 1584 Hertug Kristian, den senere Kristian den IV. — Selvfølgelig har det været store Dage for Ringsted, hver Gang en af de ovenfor nævnte Begivenheder

fandt Sted, men forøvrigt mærkede den jo stadig til Landstingets Nærhed. Det holdtes nemlig Størstedelen af Aaret igennem hver 14. Dag, altid en Onsdag, og det bevirkede selvfølgelig, at der stadig kom en Mængde Folk af alle Stænder til Ringsted.

Et Spørgsmaal er det derimod, hvor Landstinget er blevet holdt, saa længe det fandt Sted under aaben Himmel. Som ovenfor nævnt har Saxo berettet, at det 1131 holdes „paa nogle Høje udenfor Byen“, men hvor de Høje findes, kan ikke afgøres. Pontoppidan meddeler i Danske Atlas, at Landstingene holdtes i Kierelund (det nuværende Kærhave), men dette er vist tvivlsomt. Imidlertid maa vi gaa ud fra, at Pladsen har været udenfor Byen, og de tre store Sten, som den Dag i Dag ses paa Ringsted Torv, kan ikke være noget Minde om Landstinget, men maa, som C. Neer-

Fra Restaureringen af Sct. Bendts Kirke.

Foto: Bocks Atelier, Ringsted.

gaard siger, vistnok opfattes som Rest af en gammel Bytingsplads. At Kristian d. IV's Hyltning fandt Sted paa Torvet, betyder intet i denne Sammenhæng, og det saa meget desto mindre, som det oprindelig havde været Meningen, at den skulde have fundet Sted paa en Mark udenfor Klostret.

Efter at have fortalt om Ringsted Købstad i de ældste Tider skal vi nu paa de kommende Linier omtale Byen i nyere Tid, men inden vi naar hertil, maa vi standse ved Ringsted Bys Kirke, der bogstaveligtalt er det eneste, Købstaden ejer af virkelig historisk Værdi. Som omtalt er det meste af det gamle Ringsted gaaet tabt gennem Tiderne, idet det er raseret af de mange Ildebrande, og har Byen derfor ikke meget at byde paa fra den gamle Tid, da er til Gengæld dens Kirke af stor historisk Værdi, og den er en virkelig Turistattraktion. Vi maa derfor hellige denne gamle, skønne Kirkebygning et særligt Afsnit.

Straks man nærmer sig Ringsted, det være sig ad Landevejen eller Banelinien, da er det første, man ser, Spiret paa Sct. Bendts Kirke. — Efter at man har nedrevet de gamle, kedelige Bygninger, der tidligere omgav Kirken og delvis skjulte den, er det, ligesom om den er vokset „større“. Nu kan man ret beskue dette herlige Bygningsværk, der i hele sit storladne Anlæg ikke alene er malerisk at skue, men virker forbavsende kolossalt. Det er, som om dette historiske Bygningsværk efter de sidste Restaureringer i Aarene 1900-08 og Frilæggelsesarbejderne i 1935-36 har givet Byen et fuldendt Billede fra hine forsvundne Tider.

Før Frilæggelsen laa der ud mod Torvet en høj Husrække, der helt dækkede for Kirken. Den bestod af kedelige, uskønne Bygninger, og den fortsatte ned ad Sct. Bendtsgade, hvor den afsluttedes af det gamle Raadhus, der egentlig var en smuk gammel Bygning fra omkring Aarhundredeskiftet, men den var noget forsømt. Den bestod af to høje Stokværk, og Midterpartiet var i de fem Fag flankeret med en bred Frontespice. Oprindelig var Bygningen vistnok opført til Hotel. I den gamle Retssal har der været afholdt mange festlige Sammenkomster og Baller, thi i forrige Tider var det jo meget al-

Foto: Bocks Atelier, Ringsted.
Interiør fra Restaureringen af Sct. Bendts Kirke.
(Afdækning af de middelalderlige Kalkdekorationer).

Fra Restaureringen af Sct. Bendts Kirke.

Foto: Boecks Atelier, Ringsted.

mindeligt, at Byens Borgerskab afholdt sine større Fester paa Raadhuset. Denne Bygning er nu nedrevet, og hele den gamle Byggegrund, som udgjordes af denne og de andre omtalte nedrevne Bygninger, er nu udlagt til Anlæg omkring Kirken. Man er dog nu i vore Dage gaaet igang med at opføre et nyt Raadhus paa den frilagte Plads, omtrent der hvor det gamle Raadhus laa.

I ældre Tider blev flere af Danmarks Konger hyldede i Ringsted, og her udenfor Staden skal Rigsraadet have samlet sig. — Ved denne By grundlagde Kong Svend Estridsen det store og betydelige Benediktinerkloster, der hurtigt voksede op til at blive et af Landets mægtigste. Klosteret var indviet til „Vor Frue“ og til den hellige „Sct. Bendt“. Inden det imidlertid var fuldført, døde Kongen, og det blev da den bekendte Roskildebisp Sven Normann, der omkring 1081 fuldførte Klosteret. Samme

Bisp byggede „Sct. Mikkels Kirke“ i Slagelse og „Vor Frue Kirke“ i Roskilde. Disse Kirkebygninger var sikkert bygget af Datidens mest brugte Byggemateriale, Fraadsten. I denne Forbindelse kan vi minde om den i Roskilde for faa Aar siden udgravede Sct. Laurenti Kirke. Dens Mure var helt opførte af Fraadsten, der var skaaret i store Kvadrater. — Udgravningerne i Roskilde drejede sig ikke alene om Fundamenterne, men store Dele af den gamle oprindelige Kirke er bragt for Dagens Lys, og man ser heraf tydelig Datidens Byggemaade. Meget siger os, at tildels samme Byggemaade var anvendt ved den oprindelige Sct. Bendts Kirke, hvilket jo tildels er bekræftet af de ved Restaureringerne fundne Dele af den gamle Kirke. De Bygningsfundamenter, der blev fremdragne under Gulvet i det nuværende Kirkeskib, viser, at den første Klosterkirke har været bygget af store, grove Fundamenter, hvorpaa der var lagt store kvadratiske Fraadstenskvadre. — Man har ogsaa heraf omtrentlig kunnet slutte sig til Klosterkirkens Størrelse og Udseende. Selve Murene var omtrent $1\frac{1}{2}$ m tykke, Skibets Længde ansloges til ca. 29 m og Bredden til ca. 11 m. Mulig har Klosterkirken haft et Taarn i Vest, thi de vestlige Mure var omtrent 1,7 m tykke, hvilket jo maatte være nødvendigt for at kunne bære et af Datidens svære Taarnbygninger.

Fra Restaureringen Foto: Bocks Atelier. Ringsted.
af Sct. Bendts Kirke. (Den afdækkede Bispegrav).

Disse Oplysninger om den tidligere og om den nuværende Kirke er i alt væsentlig hentet fra Mogens Clemmensens Værk om Sct. Bendts Kirke i Ringsted.

I denne Fraadstenskirke var det, at Hertug Knud Lavard blev bisat, og hans Lig nedsattes foran Højalteret. Da han senere hen blev ophøjet til Helgen, var det ret naturligt, at Kong Valdemar ønskede at give ham et større og mere værdigt Minde end den lille Sct. Bendts Fraadstenskirke.

Det ser ud til, at Kong Valdemar den Store har paabegyndt Byggearbejdet paa den nye Kirke i 1161, og at Arbejdet er afsluttet omkring 1170. Kirken, der oprindeligt byggedes som Gravkirke over Kong Valdemars Fader, Knud Lavard, kom senere til at rumme hele Valdemarslægten og de kongelige Grave lige op til Aaret 1341, da Sorø og senere Roskilde blev Kongebisættelsernes Kirke.

Den var ved sin Opførelse en af Landets største Kirkebygninger, men den tjente tillige som Mønster for Bygningskunst, idet der for første Gang i Bygningsfagets Historie her anvendtes brændte Sten, de saakaldte Munkesten.

Interiør fra Sct. Bendts Kirke efter Restaureringen i Aarene 1900—08. Foto: Bocks Atelier, Ringsted.

Det var ikke alene Byen, der i Tidernes Løb Gang paa Gang blev hærget af Ildebrande, men ogsaa Ringsted Kloster og Sct. Bendts Kirke hjemsøgte af den „røde Hane“. Saaledes meldes der om en Brand i Aaret 1241, der tildels udslettede Kirkens Indre. De svære flade Trælofter og det massive Egetræsinventar fortæredes aldeles af Luerne, og af den gamle Kirkebygning stod kun de tykke Ydermure tilbage. Ved Kirkens Genopbygning blev den overdækket med Hvælvinger, hvilket medførte, at man maatte opføre en Mængde Hvælvingsspiller for dermed at støtte de svære Hvælvinger. Mellem disse Hvælvingsspiller indbyggede man saa spidsbuede Gjord og Skjoldbuer. — Som vi kender Sct. Bendts Kirkes Indre, hidrører dette altsaa fra det 13. Aarhundrede, thi ganske sikkert har man samtidig med Hvælvingernes Indbygning

begyndt at pryde disse med de pragtfulde, farvede Kalkdekorationer. Hermed har man sikkert fortsat lige indtil den Tid, da Kirken ophørte med at være kongelig Gravkirke. Endnu i vore Dage er der bevaret flere af disse aarhundredegamle Kalkdekorationer. Ved Kirkens sidste Restaurering blev der fremdraget en Del, og de blev restaurerede. Særlig pragtfulde er de mægtige Dekorationer i Korrundingen, der formenes at være fra omkring 1260erne. Fra samme Tidsperiode stammer Konge- og Dronningefrisen, medens Frisen med de talrige Skjolde er fra en senere Periode. Denne er sikkert malet for at ihukomme de Stormænd, der paa en eller anden Maade har været knyttet til Kirke og Kloster. Omtrent hundrede Aar senere paabegyndtes de Dekorationer, der gengiver Kong Erik Plovpenning som Helgen, de forskellige Motiver over hans Martyrium og hans Op-højelse til Helgen. Atter i det efterfølgende Aarhundrede, der var en pragtelskende Tid, har man paabegyndt nye Dekorationer, men dermed var ogsaa de sidste Forsøg gjort paa at skabe Sct. Bendts Kirke til en kongelig Kirke. Efter at man flyttede de kongelige Be-gravelser til Sorø, ophørte Sct. Bendts Storhedsstid. Omkring Slutningen af det 16. Aarhundrede var de pragtfulde Kalkdeko-rationer i stærk Forfald, og der foretoges en Re-staurering, men selve Kir-kebygningen forfaldt baa-de ud- og indvendig. Ti-derne havde medført de utroligste Forandringer af den oprindelige Bygnings Form, snart havde man bygget til, og snart havde man revet ned. Omkring Reformationen havde man helt overkalket Kirkens Indre, antagelig for at fjerne ethvert Spor, der mindede om de katolske Prælaters Magt.

I Begyndelsen af det 15. Aarhundrede foretog Abbed Peder en Restau-tering af Kirken, og det

Erik Menveds Monument i Sct. Bendts Kirke.

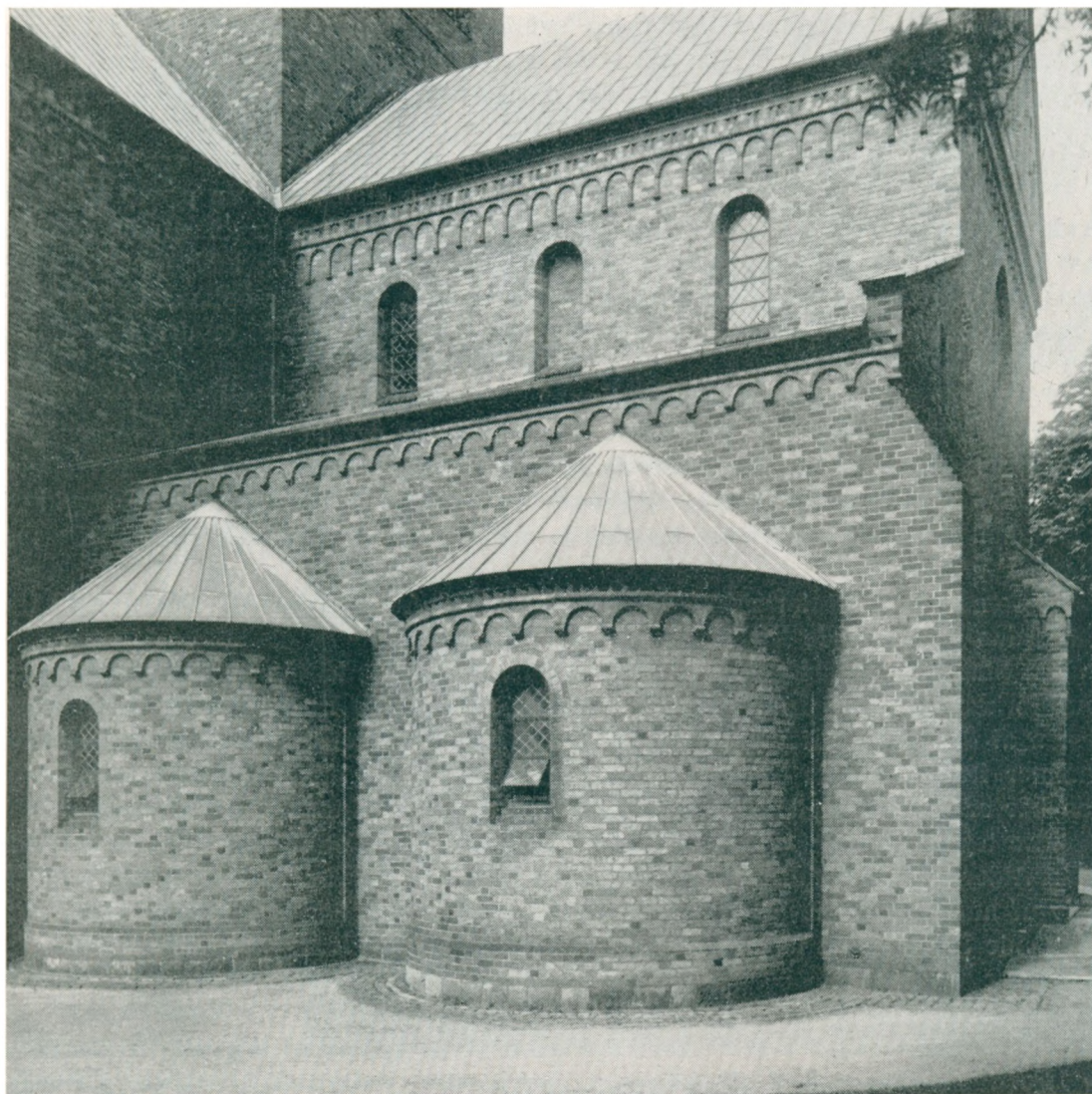
Sct. Bendts Kirke efter Restaureringen.

Foto: Bocks Atelier, Ringsted.

er muligt, at Midlerne hertil er skænkede af Dronning Margrethe i 1411. Ved denne Restaurering menes det, at en Udvidelse af Koret har fundet Sted, idet nemlig begge Korsfløje ved Murene er adskilte fra Korsskæringsrummet. Omkring Aaret 1475 lod Abbed Byrge opføre et Taarn over Korsskæringen, dette var af Træ og rimeligvis med Rytterspir. Et Aarhundrede senere opførtes det nuværende Taarn. Dette hviler paa fire store Spidsbuer, der udgaar fra Hjørnerne lige over Korsskæringspillerne. Øverst i Taarnet findes spidsbuede Glamhuller. Taarnet har dog gentagne Gange skiftet Udseende. Det lille Spir blev til et fladt Tag med en Kugle for senere at blive til det nuværende smukke, og ind i den hele Arkitektur passende Spir.

Atter i 1806 var der en Ildebrand, der fortærede hele Klosteret, og ved hvilken Lejlighed Taarnspiret brændte, Klokkerne smeltede, og en Hvælving styrtede ned og knuste Orgelet. Ved Istandsættelsen efter denne Brand blev Kirken betydelig formindsket.

De bragte Billeder viser ganske tydeligt, hvorledes Sct. Bendts Kirke saa ud ved dette Aarhundredes Begyndelse, da man under Ledelse af Professor Storck paabegyndte

Sct. Bendts Kirke efter Restaureringen.

Foto: Bocks Atelier, Ringsted.

de store Restaureringsarbejder og Genopbyggelsesplaner, der i Løbet af 8 Aar bragte Sct. Bendts Kirke den Skikkelse, den har den Dag i Dag.

Gennem Aarhundreder havde man for Skik at begrave Landets fornemste og mest betydende Personer i selve Kirken, og saaledes var det ogsaa i Sct. Bendts. Efter den sidste store Restaurering er de fleste af de ældgamle Ligsten nedlagt i Kirkens Gulv. Her finder vi saaledes smukke og kunstfærdige Ligsten lagt over Rigets Stormænd og nu nedlagt saaledes i Kirkens Gulv, at de formentlig ligge lige ovenover, hvor i sin Tid den højformentligste Person stedtes til Hvile. Her er ligeledes Ligstene over en Række kongelige Personer. Saaledes over Hertug Knud Lavard, død 1131, de tre Konger Valdemar, Dronning Dagmar, død 1212, Dronning Berengaria, død 1221, og Dronning Eleonora, død 1231, Kongerne Erik Plovpenning og Erik Menved samt Dronning Ingeborg. Ligstenen over de to sidstnævnte er ikke en almindelig Ligsten, men en i Metal særdeles pragtfuld udført Plade, der efter kyndiges Udsagn er ganske enestaaende i Norden.

Foruden disse ældgamle Minder om svunden Storhed i vort Lands Historie, findes der i Kirkens Indre en stor Del andre værdifulde og historiske Minder, saaledes ældgamle Munkestole og Døbefonten, der menes at være den oprindelige fra Kirkens Indvielse i 1170.

Døbefonten regnes for at være et af Sigharfs Arbejder. I en Tid var den sat ud af Kirken — og glemt, indtil man en Dag fandt den staaende i en privat Have anvendt til Blomsterpotte. Denne Font kan minde os om hele den glansfulde og pompøse katolske Tid med alle denne Tids pragtfulde Kirkeoptog og Kirketjenester, men ogsaa om den fattige Tid, hvor Kirken stod i Forfald. Den har oplevet de gentagne Brande, Ild, Røg og Murværk er faldet over den, men trods dette er den dog ganske godt bevaret.

Fonten er delt i to Dele, Fod og Kumme. Fodstykket er firkantet og prydet med stiliserede Løvehoveder paa Hjørnerne. De 3 Sider er prydet med Planteornamentik, den fjerde Side er glat. Overdelen er ganske lav og forsynet med 7 Arkadefelter, i hvilke findes Relieffremstillinger af Scener fra det nye Testamente. Flade trykkede Søjler danner enkelt profilerede Kapitæler, mellem Buerne findes Kerubhoveder med Glorie og Vinger.

Kirkens sidste Restaurering varede omkring 8 Aar, og den 21. Marts 1909 indviedes den restaurerede Kirke.

Til Slut skal vi ganske kort omtale Pladsen omkring Kirken. I Sct. Bendtsgade, hvor forhen Byporten laa, ligger nu to gamle maleriske Huse, og bag disse ligger Resten af den gamle Kirkegaard. — Noget herfra findes enkelte Ruiner, som sikkert stammer fra det gamle Kloster. I Kirkeanlægget er der enkelte gamle Gravminder, men her er ogsaa rejst en Mindestøtte over afdøde Redaktør J. V. Christensen.

Præstegaarden ligger lige bag Kirken, og tæt ved denne ligger det i 1928—29 rejste Alderdomshjem. Det er en smuk Rødstensbygning, og det er opført paa Initiativ af afdøde Borgmester H. Chr. Hækkerup. Saaledes har to af denne Egns mest betydende Mænd faaet hvert sit Minde paa den samme Plads.

VED Kommunevalget i 1933 kom Byraadet til at bestaa af følgende Medlemmer: Forretningsfører N. V. Christiansen, Borgmester, Købmand J. Jensen, Købmand Marius Petersen, Viceinspektør J. P. Pedersen, Malermester S. A. Danholm, Redaktør J. V. Christensen, Inkassator H. P. Nilausen, Skrædermester K. J. Larsen, Snedkermester J. A. Nielsen, Sagfører K. Svendsen og Lærer Aage Madsen.

NAAR man træder ud af Kirken, kommer man ud i Sct. Bendtsgade, der løber fra Torvet og fortsætter i Landevejen til Sorø. I denne Gade laa forhen det gamle Raadhus, og som omstaaende Billede viser, fandtes her omkring 1800 nogle gamle Huse. Endnu ligger her et Par gamle Købmandsgaarde, nemlig Ejendommene Sct. Bendtsgade Nr. 6 og 8, der begge tilhører Fru Clara Degn, Enken efter den kendte Storkøbmand Peder Degn:

Sct. Bendtsgade Nr. 6, den tidligere saa kendte „Peetz Gaard“, er i vore Dage ombygget til en moderne Ejendom, og i denne ligger den Detailhandel, der grundlagdes af K. Jørgensen og P. Degn, medens selve den store og omfattende en gros Afdeling af denne Virksomhed nu har til Huse i den gamle „Harhoffs Gaard“, der er Ejendommen Sct. Bendtsgade 8.

Parti fra Sct. Bendtsgade før 1800.

Conrad Christian Harhoff fødtes 1785 i København som Søn af Kirurg Wilhelm Carl Harhoff og Hustru Anne Katrine, født Baltzer. Han blev Byfoged i Ringsted og Herredsfoged i Ring-

sted Herred og Skjoldnæsholm og Svendstrup Birker og udnævnt senere til Konferensraad. Han købte omtalte store og anselige Gaard og var Ringsted By en god og nyttig Borger. Han var Ophavsmanden til Oprettelsen af Ringsted Sparekasse, var Deltager i Datidens Arbejde for Byens Genopbyggelse og Udvikling

Ejendommene Sct. Bendtsgade 6—8.

og for Genrejsningen af Sct. Bendts Kirke efter Branden i 1806. Det skyldes ligeledes hans Initiativ, at Ringsted fik Gasværk og Sygehus.

Købmand Peder Hansen Degn var født d. 20. August 1858 og døde den 23. Marts 1928. Han fødtes i Sønderjylland, men kom som 14aarig i Købmandslære i Ringsted, og dermed starter han sin betydelige Løbebane indenfor denne By. — I Forening med sin Lærekammerat, Købmand K. Jørgensen, begyndte han en lille Detailhandel i Peetz gamle Gaard og flyttede derefter til Nørregade. Denne Handel voksede hurtigt betydelig og flyttedes da til Sct. Bendtsgade Nr. 6 i den „Peetzske Gaard“, der senere blev kaldet Chr. A. Jensens Gaard. Denne Gaard blev ombygget i Aaret 1928 og tilhører som nævnt Enkefru Clara Degn, der er Datter af Købmand Viggo Thomsen i Roskilde.

Købmand P. Degn.

Den lille Detailhandel blev udvidet med en større en gros Afdeling og bærer nu Navnet K. Jørgensen og Co. Dens administrerende Direktør er Købmand Degns Søn. I 1935 overgik selve Detailhandelen til Jørgensen og Vig. Selve den gamle Harhoffske Gaard er stadig i Familien Degns Eje, og heri har en gros Firmaet K. Jørgensen & Co. sit Hovedsæde. Til Bygningen hører der store Arealer og en herlig gammel Have. De gamle Pakhuse er for Hovedpartens Vedkommende nedrevne og erstattede med moderne Bygninger.

Afdøde Købmand P. Degn tog meget aktiv Del i Ringsted Bys Anliggender, ikke som kommunal Personlighed, men indenfor Byens Handelskredse. Han var i lange Tider Formand for Ringsted Bank.

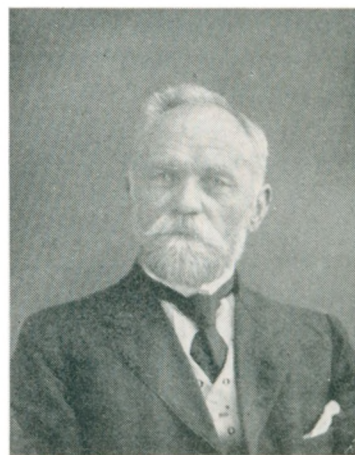
Sct. Knuds Kirke.

Bendts Kirke og det lille Kapel i Haraldsted. Det var derfor ikke saa underligt, at den lille katolske Menighed i Haraldsted kunde ønske at faa bygget en Kirke her, men paa den anden Side var man jo heller ikke blind for, at en eventuel Kirke laa mere praktisk i Ringsted.

De katolske Menigheder, der eksisterede omkring 1890, dels i Ringsted og dels i Haraldsted, holdt deres Gudstjenester i Skomagermester E. A. C. Klints Hjem i Nørregade, men lejede senere et Lokale paa „Casino“.

Vi skal i denne Forbindelse omtale afdøde Skomagermester Emil Adolph Klint, der var født den 21. April 1857 i Ringsted som Søn af Marius Klint og tilhørte den Slægt, der i Aarhundreder har været bosat i Ringsted, og som endnu den Dag i Dag tæller Personer, der bor i Byen. Skomagermester E. Klint blev i 1887 gift med Kristine Elisabeth Carstensen. Han døde den 28. Oktober 1934. Den Ejendom, hvori han havde sin Forretning og hvori de første katolske Gudstjenester blev holdt, var bygget af hans Fader og laa da paa Nørregade, omtrent

SCT. KNUDS KIRKE i Ringsted er bygget i 1906 og tilhører den katolske Menighed. Omkring Aaret 1890 fremkom der Ønsker om at rejse en Kirke eller et Kapel ved Haraldsted, thi som det sikkert er de fleste af vore Læsere bekendt, var det her, at Hertug Knud Lavard blev myrdet i 1131 af sin Fætter Magnus. Hertug Knud Lavard blev begravet i Haraldsted Kapel, og i Skoven ved Haraldsted rejstes der senere et lille Kapel, hvorefter man endnu den Dag i Dag kan se Ruinerne. Senere førtes Hertug Knud Lavards Lig til Sct. Bendts Kirke i Ringsted, og efter at han var blevet ophøjet til Helgen, gik der stort Ry om Sct.

Skomagermester E. Klint.

Sct. Knuds Kirkes Indre.

paa det Sted, hvor den gamle Skole stod, og i denne fik Emil Klint sin første Lærdom. I 1880erne blev den gamle Skole nedrevet, og Klint byggede da Ejendommen Nørregade Nr. 3.

Skomagermester E. Klint og de katolske Præster i Ringsted ydede en stor Indsats for at skaffe Midler tilveje til en Kirke i Ringsted, og det er kun rimeligt, at vi her omtaler Klints Betydning for denne Sag. Disse Mænd havde fundet et passende Areal til at rejse Kirkebygningen paa, nemlig en Del af „Bernsteds Have“, der ligger i nuværende Sct. Knudsgade. Denne Grund blev købt den 18. Maj 1904 for et Beløb af 7,500 Kr., men først da Houben var Præst i Ringsted, opførtes Kirken, der højtidelig indviedes den 12. Marts 1906.

Sct. Knuds Kirke er kun en lille, men en smuk Kirkebygning, der er opført af røde Sten. Den er fordringsløs i sit Ydre, men smuk og sirlig i det Indre.

FØR omkring 1850erne havde Ringsted Købstad ikke noget selvstændigt Sygehus, men der fandtes nogle enkelte Sygestuer paa Fattiggaarden i Søgade. Naar disse er oprettede, vides ikke, men af deres Eksistens ser vi, at Ringsted paa Sygevæsenets Omraade har været en Foregangsby indenfor Amtet.

I Slutningen af 1850erne opføres det første Sygehus, og det kom til at ligge ved Bøllingsvej med Facade mod Hovedvejen København—Ringsted. — Det var efter de Tidens Forhold et meget anseligt Sygehus med 10 Sygestuer, Beboelse for Sygeplejerske m. m., men det viste sig alligevel hurtigt, at det var for lille, og i en lang Aarrække maatte man anvende et opstillet Døckers Telt paa 20 Senge for at skaffe Plads til de mange Patienter, der søgte Ringsted Sygehus.

I Aaret 1914 blev Ringsted Købstad Garnisonsby, og Byen fik et Sygehus be-

Det i 1914 byggede Garnisonssygehus.

regnet for Militæret. Dette Militærsygehus havde Plads til 16 Patienter og rummede foruden Kontor for Overlægen, Forvalterbolig, Sygeplejerskebolig m. m. Det er sikkert rigtigt, at dette Sygehus efter Datidens Forhold kunde have været noget bedre, men til Gengæld brugtes det ikke ret meget i de Aar, det var Garnisonssygehus. Ringsted Købstad raadede da over det i 1850erne byggede Bysygehus, det i 1914 byggede Garnisonssygehus og det i 1902 opførte Epidemisygehus. Sidstnævnte havde 8 Sygestuer med Plads til 22 Patienter, en særskilt Skarlagens Afdeling bestaaende af 3 Stuer med Plads til 8 Patienter, Sygeplejebolig, Baderum m. m. Endelig fandtes der en større Økonomibygning, der senere blev omdannet til Bolig for Sygehusinspektøren, og bag denne Bygning ligger da Vaskeribygning og Ligkapel.

Den 11. Marts 1923 opstod der Brand i Sygehuset, og ved denne Lejlighed opblussede den gamle Tanke om et større Sygehus med fornyet Kraft. Planen gik ud paa at indlemme Garnisonssygehuset i Bysygehuset, og Forhandlingerne mellem Byraadet og Krigsministeriet førte til, at Forslaget gennemførtes. Bysygehuset forpligtede sig til at modtage de Patienter, der maatte komme fra Garnisonen, og Amtet ydede et Tilskud paa 160.000 Kr., mod at Sygehuset i Tidsrum af 40 Aar paatog sig at modtage Patienter fra hele Amtet. Den 29. April 1926 kunde da det nye Ringsted Sygehus tages i Brug, og det store nye Kompleks bestod da efter de mange Om- og Tilbygninger af en nyopført Forbindelsesfløj mellem det gamle Garnisonssygehus og den nye Sygehusfløj med tilbygget Operationsfløj.

I det gamle Garnisonssygehus er nu Sygehuskontor i det tidligere Operationslokale, modsat dette findes en Sygestue for veneriske Patienter med direkte Nedgang til det veneriske Behandlingsrum. I samme Etage ligger 9 Sygestuer med 24 Sengepladser. Paa første Etage findes en Sindssygecelle, en Sygestue for veneriske Patienter

Den i 1925—26 tilbyggede Fløj til det gamle Garnisonssygehus.

samt 4 Sygestuer med 12 Senge. I Tagetagen er Depotkamre m. m. og i Kælderetagen Lysbadeafdeling, Laboratorium og Snavsetøjsrum, der ved Rørforbindelse staar i Kontakt med de øverste Etager samt den veneriske Afdeling.

Den nye Forbindelsesfløj rummer i Kælderen Baderum for russiske Bade, medicinske Bade, særskilt Baderum for Overlægen og for Funktionærerne samt Massage- rum. I Stueetagen er der Modtagerbad for kirurgisk Afdeling, Oversygeplejerskens Bolig, Dagligstue samt en Del Linned- og Depotrum m. m. Første Etage indeholder Afdelingssygeplejerskernes Værelser, Modtagerbad for den medicinske Afdeling, Dag- ligstue, Linneddepot m. m. Tagetagen rummer forskellige Depoter.

Den anden Fløj, der ligger parallel med det gamle Garnisonssygehus, rummer i Kælderetagen Spisestue for Funktionærer, Tekøkken, Bolig for Køkkenbestyrerinden samt Fyr- og Motorrum. I Stueetagen findes 4 Sygestuer med 20 Sengepladser, Tekøkken og Skyllerum. Første Etage rummer 4 Sygestuer med 20 Sengepladser m. m., og i Tagetagen er der Bolig for Reservelæger, Sygeplejersker og Elever. Her er til- lige Røntgenafdelingen.

Til denne Bygning er der tilbygget en Udbygning, hvori der findes to store og lyse Operationsstuer med Skabe til sterile og usterile Sager, Venteværelser og Over- lægens Kontor. Selve Tagetagen paa denne Udbygning er flad, og den bruges som Terasse for Patienterne. Under Bygningen ligger det store og omfattende Køkken.

Til Sygehuset er knyttet: 1 Overlæge, 3 Reservelæger, 1 Inspektør, 1 Oversyge- plejerske, 3 Afdelingssygeplejersker, 7 Assistentter, 25 Elever, 2 Massører, 1 Køkken- bestyrerinde, 1 Vaskeribestyrerinde og 24 andre Funktionærer.

F. K. FREDERIKSEN, Overlæge, er født den 3. August 1890 i Brabrand som Søn af Tækkemand Johan Frederiksen og Hustru Helene, født Christensen. Gift 1915 med Emma Bodholt. Studentereksamen

Ringsted Sygehus.

fra Aarhus Katedralskole 1908, cand. med. 1915, Kandidat ved Aarhus Amtssygehus fra 1. Februar til 31. Maj 1915, Reservelæge ved Ringkøbing Amtssygehus i Herning fra 1. Juni 1915 til 31. Maj 1916, ved Randers Købstads Sygehus fra 1. Juni 1916 til 31. August 1921, ansat ved Ringsted Bys Sygehus 1. September 1921, Overlæge ved samme siden 1. Februar 1926.

AAGE MØLLER HANSEN, Sygehusinspektør, er født 1902. Var Godsfuldmægtig paa Gisselfeldt fra 1924—30, Kommunesekretær fra 1930—36, Inspektør ved Ringsted Sygehus siden 1. Februar 1936.

KIRSTINE JOHANSEN, Oversygeplejerske, er født d. 29. April 1879 i Grænge. Uddannet til Sygeplejerske paa Maribo Sygehus 1908, var paa Københavns Kommunehospital fra 1910—11, paa Rigshospitalet 1915, ledende Sygeplejerske ved Ringsted Sygehus 1922, Oversygeplejerske samme Sted siden 1926.

RASMINE LAURA RASMUSSEN, Afdelingssygeplejerske, er født den 23. December 1883. Uddannet til Sygeplejerske paa Nykøbing S. Sygehus fra 1904—07, ved Menighedspleje i Gevninge fra 1907—10, Afdelingssygeplejerske ved Ringsted Sygehus siden 1910.

KAREN HANSEN, Vaskeribestyrerinde, er født den 21. Oktober 1906. Var Direktrice paa Ringsted Dampvaskeri fra 1925—35, har været Vaskeribestyrerinde ved Ringsted Sygehus siden den 1. November 1935.

MARIE HELENE BRØGGER, Køkkenbestyrerinde, er født d. 22. April 1902. Var Elev ved Horsens Sygehus, Assistent ved Vejle fjord Sanatorium og ved Børnehjemmet „Højvang“ i Aarhus, Køkkenbestyrerinde ved Ringsted Sygehus siden 1. Juli 1936.

TINGGADE er en af Ringsted Købstads nyeste Gader. Ganske vist paabegyndte man allerede i 1920erne dens Anlæggelse, men først i de senere Aar har Gaden taget rigtig Form. — Her ligger den ene store Forretningsbygning ved Siden af den anden, og her ligger Byens nye Posthus.

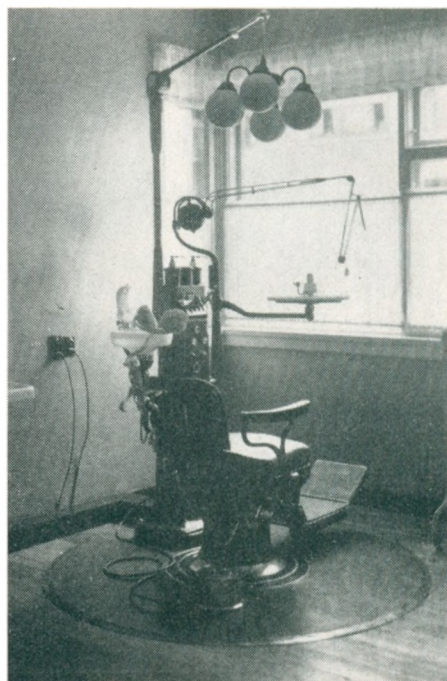
I Gaden, der fører ned til Stationen, ligger Tandlæge Fru Edith Westergaard Chri-

E. W. Christensen,
Tandlæge.

stensens moderne udstyrede Klinik.

Tandlæge E. WESTERGAARD CHRISTENSEN er født 1906. Gift med Redaktionssekretær K. Christensen, Venstres Folkeblad. Tandlægeeksamen i 1928. Startede egen Tandklinik i Haslev 1932, men afstod den i 1935 til Tandlæge Barfod, København. Nuværende Klinik i Tinggade 9 er oprettet i November 1935.

Interiør af
Fru E. Westergaard Christensens Klinik.

KORSEVAD, den tidligere Godsforvalterbolig Ringsted Kloster, der nu rummer Læge Fru Bodil Blochs Aandssvagehjem, ligger omtrent helt nede ved Aaen, der skærer Hovedvejen Sorø—Ringsted.

Betragter man ældgamle Billeder fra Ringsted omhandlende nævnte Areal, maa man skønne, at her tidligere har ligget de Bygninger, der tilhørte Kloster Vandmøllen.

Ringsted Kloster var et Benediktinerkloster, der stiftedes af Kong Svend Estridsen i hans senere Regeringsaar. — Det var et af Landets største og ældste Klostre, og det ejede udstrakte Jorder og talrige Godser. Da Kongen døde, før Klosteret blev fuldført, blev det Roskildebispen Sven Normand, der fuldendte dets Opførelse, hvilket skete i 1081.

Korsevad er i sin første Begyndelse bygget som Godsforvalterbolig for det mægtige Ringsted Klosters Forvalter, og indtil 1915 boede han her. Det solgtes derefter til Ringsted By, der i 1922 videresolgte det til Arkitekt Bloch og Hustru, Læge Bodil Bloch. Fruen indrettede her et Hjem for 24 aandssvage Mænd og Kvinder, der var selvbetalende, men omkring Aaret 1926 blev Hjemmet statsanerkendt og samtidig udvidet og forbedret i sit Indre, og nu kunde det rumme 40 Patienter. Nu indlægges her Patienter af alle Samfundsklasser, og der kan faas Statstilskud til Optagelse paa Hjemmet. Dette benyttes ogsaa som Jagttagelseshjem.

Læge Fru Bloch leder selv Hjemmet assisteret af Sygeplejersker og andre Medhjælpere.

„Korsevad“.

Spædbørnshjemmet „Solglimt“.

SPÆDBØRNHJEMMET „SOLGLIMT“ i Ringsted er oprettet i Aaret 1931 af dets nuværende Ejer og Bestyrerinde, Sygeplejerske Olga Frederiksen, der er født den 13. Maj 1895 i Ringsted som Datter af den kendte Murermester I. P. Frederiksen. Olga Frederiksen er sygeplejeuddannet fra 1919—22 paa Rigshospitalet, var fra 1922—24 Assistent hos Professor Rasch i København og paa Rigshospitalet. — Fik senere supplerende Uddannelse paa Sindssygehospitalet i Nykøbing S. og paa Blegdamshospitalet i København. Virkede fra 1925—31 som Privatsygeplejerske for Lægerne Aage Bojesen, Allan Henriques og Adolf Meyer samt Professor Gammeltoft.

Spædbørnshjemmet „Solglimt“ ligger i Harhoffsallé i en større Villa, der oprindeligt var Murermester Frederiksens Privatbolig. Den 13. November 1931 aabnedes Hjemmet, og hele Villaen benyttedes hertil. I Kælderen findes Spisestue, Mælkekøkken, elektrisk Vaskeri og Centralvarme, i Stueetagen er en Legestue, Sygeplejerskernes Værelse, privat Lejlighed, Kontor og Opholdsstue

for Elever, medens hele øverste Etage optages af Sovestuer. Paa 2. Sal findes Elevværelser. — Hjemmet er beregnet til 19 Spædbørn, men det har stadig været overbelagt og haft 22—25 Spædbørn. Fra Hjemmet kommer Spædbørnene enten tilbage til Mødrene, eller de bortadopteres. Betalingen for Optagelsen sker i Henhold til de af de for Inspektoratet for Børneforsorgen bestemte Betalingsbetingelser samt gennem Mødrehjælpen til nedsat Betaling. — Hjemmet blev statsanerkendt i 1933, og dets tilsynsførende Læge er Læge Worm i Ringsted.

Overalt er dette Hjem præget af Hygge og Renhed. Det har en hyggelig Have med Liggehaller, der benyttes hele Aaret, naar Vejret tillader det. Fra den nærliggende „Kærhave“ Husoldningsskole kommer der aarligt unge Piger, der er Elever i en kortere Tid. Det er en Tjenestepligt, der er fastlagt i „Kærhave“s Skoleplan.

Parti fra „Solglimt“s Have.

RINGSTED LYSSBADEANSTALT, der ligger i Sct. Hansgade, er oprettet i 1929. I denne Gade rejstes ved Genforeningen en smuk Mindestøtte, og her ligger den af Industriforeningen byggede tekniske Skole, der toges i Brug 1891, tæt ved ligger Menighedshuset, og paa den gamle Sct. Hans Kirkeplads ligger ligeledes det i 1915

rejste smukke Vandtaarn. Paa den gamle Kirkeplads staar endnu nogle ældgamle Træer, der er skønne i deres Former, og her i dette Kvarter ligger da Ringsted Lysbadeanstalt, der er installeret i det tidligere Hotel „Schweitzerpavillonen“, der var udmærket egnet til dette Formaal. Det forvoldte dog ret betydelige Omkostninger at faa denne Bygning omdannet til en moderne Lysbadeanstalt.

Ringsted Lysbadeanstalt er oprettet af Ingvar Bomholt og Hustru Katrine. De er begge uddannede indenfor dette Omraade. Bomholt anlagde i 1928 Lysbadeanstalten i Næstved, men solgte denne Aaret efter og tog til Ringsted, hvor han i Løbet af de svundne 8 Aar har skabt en moderne Kurbadeanstalt. — Denne har Behandling for Gigt-, Nerve-, Blod- og Stofskiftesygdomme med flere samt Rekonvalescens. Her gives Diatermi-Behandling (Dybvarme), Massage, Glødelysbade, Højfjældssolbade, galvaniske og medicinske Bade med flere. Alle disse forskellige Bade og Behandlinger fordrer særskilte Instrumenter og Apparater samt Lokaler, men dette forefindes ogsaa her i Lysbadeanstalten.

Bygningens Stueetage optages af Herreafdelingen, første Etage af Dameafdelingen og anden Etage benyttes som Privatbolig. Lysbadeanstalten er en meget anseelig Institution, der er anbefalet af Lægerne og godkendt af Inspektoratet for Sygekasserne, hvormed der ogsaa er oprettet Overenskomst. — Naturligvis benyttes Anstalten ikke alene af syge, men ogsaa af sunde, idet det forlængst er fastslaaet af Læger og Videnskabsmænd, at de forskellige Bade er sundhedsbringende og velgørende, idet de skaber fornyet Livsglæde. — Ringsted Lysbadeanstalt staar som et Mønster for lignende Anstalter i vore Provinser.

Bygningens Stueetage optages af Herreafdelingen, første Etage af Dameafdelingen og anden Etage benyttes som Privatbolig. Lysbadeanstalten er en meget anseelig Institution, der er anbefalet af Lægerne og godkendt af Inspektoratet for Sygekasserne, hvormed der ogsaa er oprettet Overenskomst. — Naturligvis benyttes Anstalten ikke alene af syge, men ogsaa af sunde, idet det forlængst er fastslaaet af Læger og Videnskabsmænd, at de forskellige Bade er sundhedsbringende og velgørende, idet de skaber fornyet Livsglæde. — Ringsted Lysbadeanstalt staar som et Mønster for lignende Anstalter i vore Provinser.

TUBORG-DEPOTET for Ringsted og Omegn er egentlig skabt af den tidligere Depotindehaver, Fr. Wilkens Henriksen. Ganske vist var han ikke den første Depotindehaver i Ringsted, men de forskellige Personer, der drev det fra Oprettelsen og til Aarhundredeskiftet, var der kun i korte Perioder. Den sidste af disse var Købmand Klarskov, der boede i Nørregade Nr. 41.

I 1901 overgik Depotet til daværende Øhandler Frederik Wilkens Henriksen, der

Tuborg-Depotet i Ringsted.

stekøretøj, og da man i 1923 anskaffede den første Bil, raadete Depotet over 5—6 Heste. I 1925 ombyggedes Ejendommen Næstvedvej Nr. 9 til sin nuværende Skikkelse, og den ejes nu af Enkefru Henriksen.

Den 1. Januar 1933 overtog Sønnen, Wilkens Henriksen, der er født 1906, Depotet, og i Aaret 1935 byggede han Ejendommen Haumarksvej 17 og flyttede Depotet hertil. I dette nye Kvarter, der er opført paa de Jorder, der er tillagt Byen fra Ringsted Kloster, ligger det nuværende moderne Tuborg-Depot, der er forsynet med Garager, Kølerum m. m. — I denne Forbindelse skal vi fremhæve, at Frederik Wilkens Henriksen var Søn af Maltgører Lars Hendrik fra Ødemark pr. Sorø, og det er saaledes en gammel Bryggerslægt, der nu forhandler Tuborgs Produkter.

var født den 8. November 1867 og døde i 1934. Da han overtog Depotet, blev det endnu drevet under de gamle Former. Man tappede selv Øllet paa Flasker og udbragte det derefter paa en Trækvogn. I 1902 overtog han Ejendommen Nørregade Nr. 41, og her blev Tuborgs Depot til 1910, da det flyttede til Næstvedvej Nr. 9, dør hvor Arbejdernes Fællesbageri begyndte og i Naboejendommen til Hotel Rosenborg. — Trækvognen var imidlertid bleven afløst af He-

Interiør af Ellen Anderssons Klinik.

ELLEN ANDERSSONS Klinik for Fodpleje, der er beliggende i Sct. Hansgade Nr. 20, er oprettet i Aaret 1931 i Forbindelse med en velassorteret Sygeplejeforretning. En saadan Specialforretning fandtes dengang ikke i Ringsted.

Ellen Andersson er uddannet Sygeplejerske. Hun var paa Sæby Sygehus fra 1925—27, derefter Assistent ved Amtssygehuset i Gentofte fra 1927—30, var derefter 1 Aar i Norge og efter Hjemkomsten Menighedssygeplejerske indtil hun etablerede sin Klinik. Forinden var hun blevet uddannet i Fodpleje hos Fru Schollert ved Scholls Klinik i København. Herfra fik hun sit Certifikat den 11. November 1931.

TANDTEKNIKER BARBARA HANSEN, der er uddannet indenfor Faget, begyndte egen Praksis i Sct. Knudsgade i Ringsted i Aaret 1928, men flyttede i Aaret 1930 til sin nuværende Adresse i Sct. Hansgade Nr. 35. — Her har hun

B. Hansen,
Tandtekniker.

siden haft sin
Tandtekni-
kerklinik, der
var den
egentlige før-
ste selvstæn-
dige af denne
Art i Ring-
sted By.

Kliniken er
i de svundne

9 Aar blevet godt indarbejdet,
og den søges nu af talrige Kli-
enter fra By og Opland.

Den gamle Salon i Tinggade Nr. 6.

I Tinggade Nr. 6 oprettede Da-
mefrisørinde Frøken Elna Eli-
sabeth Hansen i 1926 sin Salon.
Frøkenen, der begyndte under
smaa Forhold, er en Datter af
Malermester Hansen i Sorø. I sin
første Salon raadede hun kun
over Plads til en Kunde ad Gan-
gen, men nu kan hun betjene 4
à 6 Kunder paa en Gang. I Aaret
1933 blev Ejendommen Tinggade
Nr. 3 opført, og Elna Hansen
flyttede sin Salon hertil.

Den er i alle Maader moder-
ne indrettet og omfatter foruden Haararbejde, Skønhedspleje og Ansigtsbehandlinger.
De nyeste Behandlingsmetoder benyttes paa Salonen, der er forsynet med alle tek-
niske Hjælpemidler.

Da hun aabnede sin Salon i Ringsted i 1926, havde Byen kun to Damefrisørinder,
nemlig Frk. Nielsen, der er ophørt, og nuværende Fru T. Schrøder. — Elna Hansens
Salon er derfor ikke alene en af Byens ældste Saloner, men tillige en af dens førende.

Den nye Salon i Tinggade Nr. 3.

EJENDOMSHANDEL og Ejendomskommission er en Virksomhed, der kræver, at
Indehaveren tilfulde er inde i sine Sager. Blandt Ringsted Bys ældste Indehavere
indenfor dette Felt bør nævnes Ejendomshandler Fritz Emil Frederiksen, der er født
den 27. August 1893 i Baarse ved Præstø. Han var oprindelig Gaardejer, men be-
gyndte i 1920 en Ejendomshandel i Odense. — I 1921 aabnede han en Virksomhed i
Ringsted og har siden da drevet Forretning her.

Kontorets Speciale er Salg eller Bytte af mindre Ejendomme baade i By og paa
Land samt Salg af Forretninger.

Indehaveren har skabt sig et kendt Navn, ikke alene paa Ringstedegnen, men
ogsaa i andre Egne af vort Land.

Hotel Rosenborg.

HOTEL ROSENBORG i Ringsted ligger paa Næstvedvejen. Den gamle smukke Bygning, der helt er holdt i Rosenborgstilen, er bygget omkring 1860. — Særlig bemærkelsesværdig er dens Portindkørsel. Man ved ikke med Sikkerhed, hvem der har drevet dette gamle Hotel før Aarhundredeskiftet, men omkring Aaret 1900 var det i en københavnsk Urmagers Besiddelse. — Derefter købtes det af Johannes Pedersen og Hyldegaard, der bekostede en ret betydelig Restaurering af det gamle Hotel. — Dette bestaar foruden Hovedbygningen af store Staldbygninger, Baghuse og forskellige mindre Bygninger, der er udlejede til forskellige Virksomheder, der iblandt til et Smedeværksted.

Hotel Rosenborg blev i 1920 købt af Gæstgiver Christian Hansen, der var født 1876 og døde i 1922. Hans Enke, Dorthe Hansen, der er født Dahl, overtog da Hotellet og har siden drevet dette. I vore Dage drives det som en stille og hyggelig Restaurant med 12 Gæsteværelser. Restaurationslokalerne er gode og forsynet med Billard. Her forefindes en særdeles udmærket, lukket Keglebane, der minder en om Fortidens muntre Forlystelseliv i vore Provinser.

MMUSIKLIVET i Ringsted Købstad fra ældre Tider og til vore Dage er et saa langt og righoldigt Afsnit, at vi her maa indskrænke os til at bringe korte og spredte Oplysninger derom, men for Læsere, der kunde ønske at fordybe sig yderligere i dette Emne, skal vi henvise til de af Musiker Lauritz Hansen i Ringsted udarbejdede Skrifter herom. Vi skal nu paa Grundlag af disse gaa helt tilbage til det 17. Aarhundrede for at træffe paa Navne indenfor Musikken. I 1649 nævnes der en Spillemand ved Navn Niels Hanssen. — I 1669 er der udstedt kongelig Bevilling til Byens Organist og Stadsinstrumentist, at denne ogsaa uhindret maatte betjene alle og enhver paa Landet med sin Musik. Denne Organist hed Johan George Bornemann. Det var i ældre Tider her som i andre Købstæder, at Stadsmusikanten havde Eneret paa Udøvelse af al Musik, og denne blev besørget af ham og hans Lærlinge. — Om disse Stadsmusikanter har Lauritz Hansen skrevet en meget interessant og livlig Artikel i Ringsted Folketidende den 5. Oktober 1933. — Embedet som Stadsmusikant ophæves først omkring Midten af det 19. Aarhundrede.

Der var mange kendte Slægter i Ringsted indenfor Stadsmusikanternes Kreds, deriblandt Hjort, Frost, Thuermann og Malling. Thuermann, der døde i 1817, skal have været en meget betydelig Person, og Martin Jensen Malling var Ringsteds sidste Stadsmusikant. — De efterfølgende Musikledere faar Titlen Musikdirektører, og som saadan nævnes først Chr. Jacobsen, der fødtes i 1828 og døde i 1872. Han kaldte sit Orkester for Ringsted Musikselskab og udførte et stort og dygtigt Arbejde for Udbredelsen af Orkestermusik og Afholdelse af Koncerter.

Omkring 1870erne nævnes Jacob Nielsen og P. Pedersen, den sidste døde i 1907. Senere nævnes Jens Andersen og ikke at forglemme J. Scheurmann, der ved Jens Andersens Død 1889 overtog dennes Virksomhed, og som nød stor Popularitet (han døde 1925). Hans Virksomhed er videreført af Julius Jørgensen.

Blandt de senere Navne indenfor Ringsteds Musikliv skal nævnes Pianist Henry Jensen, der døde 1936, kun 45 Aar gammel. Han naede i de forholdsvis faa Aar, han fik Lov at virke for Musikken, et virkeligt maalbevidst Arbejde.

I særlig Grad bør dog nævnes Musikdirektør H. Chr. Jensen, der er født 1879 og i Begyndelsen af dette Aarhundrede rykkede frem i forreste Række indenfor Ringsted Bys Musikliv og som Banebryder og Skaber indledede en ny Epoke i vore Provinsbyers Koncertliv.

Imidlertid opstod Ringsted og Omegns Orkesterforening, der blev stiftet den 7. September 1911, og dens første Formand var Johannes Christiansen. Han afløstes i 1913 af Pianist Henry Jensen, der igen i 1915 efterfulgtes af Julius Jørgensen. Siden 1923 har Lauritz Hansen været Formand.

Musiker Lauritz Hansen er født d. 20. August 1883 i Vrangstrup ved Ringsted som Søn af Urmager Jens Peder Hansen og Hustru Karoline, født Sørensen. Han udgav i 1933 Bogen „Af den gamle Spillemands Saga“, der er tilegnet hans Morfar, Spillemanden Peder Sørensen, Aasø ved Glumsø. Han har samlet og samler endnu med stor Iver og Forkærlighed Historie om Fortidens Spillemand og har skrevet talrige Avisartikler herom, Artikler i Jubilæumsskrifter samt andre kulturhistoriske Artikler. Dertil en Række Radioforedrag om samme Emne med Tilknytning af gamle Spillemands-Kompositioner. Til Videreførelse af dette Arbejde modtog Lauritz Hansen i Efteraaret 1936 en Legatportion à 1000 Kr. af Overretssagfører L. Zeuthens Mindelegat. Lauritz Hansen har ogsaa gennem en Aarrække været stærkt interesseret i Byens Musikliv og har staaet som Arrangør af en Række store Orkesterkoncerter med flere af vore mest fremragende Dirigentnavne i Spidsen. Især indenfor det sjællandske Harmoniorkester, hvis Stifter han er.

Af gamle Ringsted Musikere kan vi yderligere nævne Oluf Valdemar Bülow, der er født 1880 i Alsted. Han var Elev af den førnævnte Musikdirektør P. Pedersen og vil særlig blive husket for sine smaa udmærkede Kompositioner.

MMUSIKDIREKTØR HANS CHRISTIAN JENSEN er født paa Korsemosegaard i Kløversted ved Borup i Midtsjælland. Skønt af gammel Musikerslægt, der dog nærmest dyrkede Musikken som Passion, var det egentlig først omkring de tyve Aar, at H. Chr. Jensen bestemte sig til at gaa Musikervejen. Efter en 3—4 Aars Uddannelse i København kom han i 1905 til Ringsted, hvor han saa begyndte sin egentlige Musikervirksomhed og kastede sig med Energi ud i et Koncertarbejde, der maa betegnes som noget enestaaende i sin Art. Ikke mindst har hans Transmissionskoncerter fra de senere Aar givet ham et landskendt Navn. Der har under hans Ledelse været afholdt mange virkelig musikalske Festaftener med Assistance af fremragende Kunstnere, men økonomisk er der selvfølgelig paa dette Omraade ogsaa oplevet mange Skuffelser. Dagbladet „Politiken“ har karakteriseret

L. Hansen,
Musiker.

H. Chr. Jensen,
Musikdirektør.

hans Koncertarbejde med følgende rammende Ord: „H. Chr. Jensen er en Kvartalsdranker, der sætter alt overstyr paa en enkelt Aften“.

Kendt og skattet er H. Chr. Jensens Musikaftener ude omkring paa Landet i Forsamlingshusene kombineret med Sang eller Oplæsning ved en Forbindelse med Kunstnere, som den store Del af Befolkningen gerne vil høre. Som saadan er han en kendt og skattet Arrangør over det meste af Sjælland. En stærk Energi og Tro paa Musikens Kunst som Livsværdi. Disse Egenskaber har trods Modgangen bevaret dette Livssyn usvækket.

Henry Jensen,
Pianist.

Henning B. Jensen,
Cellist.

Grethe B. Jensen,
Pianistinde.

P. Jensen,
Janitzar.

Pianisten HENRY JENSEN fødtes i 1889 og døde i 1936. Som ganske ung begyndte han sin musikalske Uddannelse og virkede siden 1907 som Musiker i Ringsted. Endnu huskes han fra sin mangeaarige Stilling som Pianist i Ringsted Lystanlæg.

Cellisten HENNING BJERREGAARD JENSEN er født i 1916 som Søn af Pianist Henry Jensen og Hustru Ellen, født Nicolajsen. Han begyndte sin musikalske Uddannelse i Ringsted og blev senere og er endnu Elev hos kgl. Kapelmusikus Siegfried Salomon i København. Foruden Cello spiller han Saxofon.

Pianistinde GRETHE BJERREGAARD JENSEN er født 1921 som Datter af Pianist Henry Jensen og Hustru. Frøkenen begyndte sin musikalske Uddannelse som Elev hos Georg Lebel og fortsætter i Teori hos Musikdirigent Makwarth i Slagelse.

Janitzar PEDER JENSEN er født 1907 i Sandby og begyndte i 1918 at tage Undervisning hos Musiker Julius Jørgensen og blev senere Elev hos Christen Larsen i Ringsted. Virkede indtil 1928 som privat Musiker og har siden da virket som Janitzar i Chr. Larsens Orkester. Giftede sig i 1935 med Karen Kristoffersen.

S. Christiansen,
Musiker.

Musiker SVEND GUNNAR VIGGO CHRISTIANSEN er født i 1910 og begyndte at spille som 8aarig Dreng i det daværende D.U.'s Orkester i Ringsted, fik senere Undervisning hos Overhornblæser Honoree i Roskilde og var dernæst i nogle Aar Elev hos kgl. Kapelmusikus Lauritz Sørensen. Er nu begyndt at tage Undervisning som Janitzar og har i de senere Tider været knyttet til H. Jensens Orkester. Giftede sig i 1931 med Helga Nielsen.

Musiker POUL SVEND VALDEMAR CHRAMER er født i Ringsted i 1909 og begyndte som 5aarig Dreng at tage Undervisning i Trommeslagning. Kom senere ind i F.D.F. og fik fortsat Uddannelse hos Emil Petersen i København. Han har i en lang Aarrække virket som Musiker i Ringsted, dels ved forskellige Fester og dels i Casino. Har siden 1932 spillet i H. Jensens Orkester.